

Szekszárdi 2. Számú Óvoda- Bölcsőde,

KONSTRUKTÍV ÉLETVEZETÉS ÓVODAI PROGRAM

Szekszárd, 2019.

TARTALOM

TARTALOM.....	2
1. ÓVODAI HELYZETKÉP.....	2
Az óvoda bemutatása.....	2
1.1. Mikro és makro társadalmi környezet meghatározottsága az óvoda működésében.....	3
1.2. A 2. Sz. Óvoda -Bölcsőde általános jellemzői.....	6
1.2.1. Az intézményműködés személyi feltételei.....	8
1.2.2. Az intézmény továbbképzési tervének teljesítése.....	10
1.2.3. Szervezeti változások.....	12
1.3. A tárgyi erőforrások alakulása a 2008/2014. években.....	13
1.3.1. Nagyobb összegű beszerzésekre, beruházásokra, felújításokra az elmúlt 5 évben a pályázatokon elnyert erőforrások felhasználásával került sor:.....	14
1.4. A nevelőmunka eredményei.....	15
1.4.1. Programunk fő elemei.....	15
1.4.2. A Mérey utcai óvoda.....	16
1.4.3. A Medinai Tagóvodánk a néphagyományok ápolását válsztotta.....	16
1.4.4. A Kadarka utcai óvoda.....	16
1.4.5. A Szedresi Bezerédj Amália Tagóvodánk.....	18
1.4.6. Az alapfeladatokon felül vállalt egyéb szolgáltatások az intézmény négy épületében.....	19
1.4.7. A gyermekpályázatokon, versenyeken való részvétel.....	19
1.4.8. Az intézményekben folyó gyermekvédelmi munka.....	19
1.4.9. A cigány gyermekek integrált nevelése.....	20
1.5. Az intézmény minőségirányítási tevékenysége.....	21
1.6. Az intézmény kapcsolatai.....	21
1.7. Az óvodai nevelés rendszere.....	23
2. A konstruktív életvezetés óvodai program célja, feladatt és általános elvei.....	24
A nevelési cél elérése érdekében alkalmazott módszerek.....	25
A pedagógus személyiségével kapcsolatos követelmények:.....	26
Programunk megvalósításának távlatai.....	27
3. Fő feladatok.....	27
3.1. Az egészséges életmód, egészségkultúra, fizikai jólét állapotának megalapozása.....	27
3.1.1. Egészséges környezet biztosítása.....	27
3.1.2. Egészséges életmód szokásainak kialakítása.....	28
3.2. Érzelmi intelligenciafejlesztés és szocializáció.....	32
3.3. Értelmi fejlesztés megvalósítása.....	34
3.3.1. Kommunikációs képesség fejlesztése.....	34
3.3.2. A megismerő képesség fejlesztése.....	35
3.3.3. A cselekvés képességének fejlesztése.....	35
3.3.4. A változás képességének fejlesztése.....	36
3.3.5. A konfliktuskezelés képességének fejlesztése.....	36
4. A gyermek tevékenységi formái, a fejlesztés tartalmi eszközei.....	37
4.1. A játék személyiségfejlesztő hatása.....	37
4.1.1. Játékfajták és fejlődésük óvodás korban.....	38
4.2. Munka jellegű tevékenység óvodás korban.....	41
4.2.1. Naposság vagy közösségi megbízatás.....	42
4.2.2. Alkalmoszerű munkák.....	42
4.2.3. Növény és állatgondozás.....	43
4.2.4. Környezetgondozás, környezetvédelem.....	43

4.3. Tanulási tevékenység.....	44
4.4. A külső világ tevékenység megismerése	46
4.5. Matematikai tartalmú ismeretszerzés.....	47
4.6. Vizuális önkifejezés.....	49
4.6.1. Képi- plasztikai kifejezőképesség fejlesztése	49
4.6.2. Építés	49
4.6.3. Képi gondolkodás fejlesztése.....	49
4.7. Irodalmi tapasztalatok gyűjtése.....	51
4.7.1. Mondókák	51
4.7.2. Mesék.....	51
4.7.3. Versek.....	51
4.8. Zenei tapasztalatok gyűjtése	52
4.9. Mozgásos tevékenységek.....	54
4.9.1. Játékok	54
4.9.2. Gimnasztika	54
5. A nevelés tervezéseés időkeretei	56
6. Gyermekvédelem az óvodában.....	58
6.1. A gyermekvédelem feladata	58
6.2. A gyermekvédelmi munka során alkalmazott módszerek	58
6.3. A gyermekvédelmi munka szervezeti formái	59
6.4. A cigány gyermekek nevelésének kiemelt feladatai:	59
6.5. Esélyegyenlőség biztosítása.....	59
6.5.1. A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek integrált felzárkóztató képesség kibontakoztató nevelésének céljai, feladatai	59
6.5.2. Mozgáskorlátozott gyermekek óvodai integrációja	62
7. Az épületek innovatív programjainak sajátosságai.....	64
7.1. Kadarka utcai óvoda	64
7.1.2. A kétkultúrás nevelés főbb jellemzői:	66
7.2. Mérey óvoda	68
A "Mozgásos játékprogram" főbb jellemzői	68
7.2.2. Az óvodai gyógytestnevelés célja.....	69
7.3. Medinai tagóvoda	70
Néphagyományörzés, népi hagyományok felelevenítése, épolása a népzene, népszokások, népi kézművesség körében:	70
7.4. A szedresi Bezerédj Amália Tagóvoda	70
7.4.1. A művészetközpontú óvodai nevelés célja.....	71
8. Az ellenőrzés és értékelés rendszere.....	73
8.1. Igazgatási- irányítási szint, kapcsolatrendszer sémája:	73
8.2. A pedagógiai munka belső ellenőrzése	74
8.3. Az intézmény önértékelési rendszerének működtetése	75
8.4. A nevelés hatékonyságának kimutatása, képesség és neveltségi szint mérése.....	76
A gyermekek fejlődésének nyomon követését biztosító elvek.....	77
8.5. Az óvoda nevelési programjának értékelése	79
8.5.1. A program értékelésének szintjei	79
8.5.2. A vizsgálat módszerei.....	79

9. Az óvoda kapcsolatai	80
9.1. Együttműködés a családdal.....	80
9.2. Együttműködés az Önkormányzatokkal (Szekszárd Megyei Jogú Város, Önkormányzat, Medina Község Önkormányzata, Szedres Község Önkormányzata).....	82
9.3. Együttműködés a lakókörzetben működő iskolákkal.....	82
9.4. Együttműködés a szakmai szolgáltató intézményekkel	82
9.5. Együttműködés a Roma Kisebbségi Önkormányzattal.....	83
9.6. Együttműködés a városi Kulturális intézményekkel.....	83
9.7. Együttműködés a "Kadarka utcai óvodásokért" és a "Mérey utcai óvodásokért" alapítványokkal	83
9.8. Együttműködés az egyéb intézményekkel	84
9.9. Együttműködés az Egészségesebb Óvodák Nemzeti Hálózatának egyesületével	84
9.10. Az óvoda marketing tevékenysége	84
9.11. Együttműködés a Vagyonkezelővel és a KT-Dinamic Kft.-vel.....	85
9.12. Kapcsolattartás az óvodai közétkeztetés biztosításával közreműködő szolgáltatókkal (Hungast Kft, Szedres Iskolakonyha, Pálfi és Ament Kft.).....	85
9.13. Kapcsolattartás a kaposvári POK-kal	85
10. A fejlődés személyi és tárgyi feltételei.....	87
10.1. Gyermekközösség.....	87
10.2. Nevelőközösség	87
A fejlesztés vezérgondolatai	87
10.3. Tárgyi feltételek.....	88
10.4. Finanszírozási szempontok	88
11. A pedagógiai programmal kapcsolatos egyéb intézkedések.....	90
11.1. A pedagógiai program érvényességi ideje	90
11.2. A pedagógiai program értékelése, felülvizsgálata	90
11.3. Pedagógiai program módosítása	90
11.4. A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala	91
12. A pedagógiai program elfogadása.....	92
Legfontosabb irodalmi művek jegyzéke.....	93
1. Számú melléklet	94
A program megvalósításához szükséges eszköz és anyagnorma	94
1. Játékfelszerelés	94
2. Munkaeszközök	97
3. Nevelési területekhez kapcsolódó eszközök.....	98

BEKÖSZÖNTŐ

TISZTELT ÖNKORMÁNYZATI KÉPVISELŐK, SZÜLŐK, ÉRDEKLŐDŐK!

A 2003. évi LXI. Törvénnyel módosított 1993 évi közoktatási törvény előírásainak megfelelően először 2010. június 30. napjáig valamennyi óvodának felül kellett vizsgálnia az óvoda helyi nevelési programját. A programnak tartalmaznia kellett minden olyan változást, amely az óvoda egészét és a tagépületeket érinti.

Az átdolgozott programoknak – a közös nemzeti követelményeken túl – tartalmazniuk kell az egyes intézmények programajánlatát, pedagógiai törekvéseit, sajátos nevelési struktúráját is.

KEDVES OLVASÓ!

Ön a Szekszárdi 2. Számú Óvoda - Bölcsőde
KONSTRUKTÍV ÉLETVEZETÉS MEGALAPOZÁSÁNAK ÓVODAI NEVELÉSI
PROGRAMJÁT tartja a kezében.

Összeállítását több éves tapasztalatgyűjtés, elemző munka és szakmai viták előzték meg. Hisszük, hogy jobbtájt orientált, a partneri igényekre érzékenyen reagáló, stratégiai szemlélet nélkül ma már nem lehet célszerű, szakszerű és eredményes pedagógiai tevékenységet folytatni.

A továbbblépésre irányuló elképzeléseink meghatározásánál figyelembe vettük a gyermekek életkori és egyéni jellemzőit, partnereink megváltozott elvárásait, az óvodánk speciális adottságait, ugyanakkor igyekeztünk megőrizni hagyományainkat, értékeinket, nevelőmunkánk sokszínűségét is.

Változatlan meggyőződéssel valljuk, hogy egy olyan tevékenységet, mint amilyen a nevelés, melynek célja, terepe, címzettje a GYERMEK, csakis az iránta érzett tisztelettel, szeretettel és felelősségvállalással szabad végezni.

Átdolgozott programunkat abban a reményben bocsátjuk útjára, hogy a benne megfogalmazottak elégséges elméleti alapot és gyakorlati útmutatást nyújtanak ahhoz, hogy vállalt küldetésünket a lehető legmagasabb színvonalon teljesítsük.

Ezúton is szeretném megköszönni a munkatársaim és az együttműködő partnereink lelkiismeretes közreműködését, remélve, hogy ötleteikkel, észrevételeikkel, visszajelzéseikkel továbbra is segítik a program fejlődését.

Szekszárd, 2019. január 3.

Horváth Erika
intézményvezető

1. ÓVODAI HELYZETKÉP

Az óvoda bemutatása

Szekszárd északi városrészének, Medina és Szedres község lakóinak óvodai és bölcsődei ellátással kapcsolatos igényének kielégítését 4 épületben végezzük. A szekszárdi tagépületek 5-6 km távolságra épültek egymástól, a medinai óvoda 26 km-re, a szedresi tagintézményünk 16 km távolságra található a megyeszékhelytől. Mind a négy épület személygépkocsival, tömegközlekedési eszközzel megközelíthető. A szedresi óvoda fogadja a község vonzáskörzetében lévő, kisebb településekről bejáró gyermekeket is.

A két szekszárdi épület lakótelepi panelből készült, míg a medinai és a szedresi tagóvodák többször felújított családi házból átalakított épületek.

A Mérey utcai óvoda lakótelepek centrumában található, a Kadarka utcai telephely a kertvárosi létből adódóan csodálatos természeti környezetben helyezkedik el.

A legkisebb csoportszobánk alapterülete 32 m², a legnagyobb 49 m². A csoportszobák területéhez képest a gyermeklétszámunk általában megfelelő.

Az óvoda 11 csoportjába 195 gyermek jár.

A szakmai munkát 24 óvodapedagógus, 7 kisgyermeknevelő látja el, a nevelő munkát közvetlenül segítők száma 12 fő, bölcsődei dajkák száma 5 fő.

Körzetünkben 4 állami és 1 más fenntartású általános iskola működik, óvodásaink beiskoláztatásában azonban Szekszárd város valamennyi iskolája, Medina és Szedres község 1-1 állami fenntartású iskolája vesz részt.

A családok életkörülményei, az anyagi viszonyok és életvitel tekintetében átlagosnak mondhatók.

Csoportjainkban a helyi sajátosságoktól függően változik a gyermekek életkor szerinti összetétele.

Pedagógiai programunk kimunkálása, fejlesztő munkánk továbbfejlesztése is a sajátos körülmények figyelembevételével történik.

Az előirányzatok feletti önálló intézményi döntés lehetősége pozitív módon befolyásolja a nevelői célok megvalósításához szükséges pénzügyi feltételek előteremtését.

1.1. Mikro és makro társadalmi környezet meghatározottsága az óvoda működésében

A magyar társadalom az elmúlt másfél-egy évtizede a különösen gyors társadalmi változások időszeke volt. E változások során nagyfokú urbanizáció, szociális mobilitás következett be. A gazdasági átalakulás hatására növekedett az egyenlőtlenség a társadalom egyes rétegei között. Az egyéni törekvések megvalósítása érdekében tett erőfeszítések, a politikai, világnézeti, gazdasági versengés meglazította a hagyományos rokoni rendszereket, feszültség alá helyezte az emberi kapcsolatokat. Nagyobb a mentális betegségek létrejöttének esélye a neurotikus és pszichikus személyiségzavarok kialakulásának valószínűsége.

Az elmúlt néhány esztendőben országos és helyi szinten előrelépés következett be a különböző karitatív és szociálpolitikai, lelki és önssegítő támogatási formák létrejöttében és működésében is.

A makro-környezeti változások az intézmény által nem befolyásolhatók, arra van csupán lehetőségünk, hogy nyomonkövessük őket és, hogy alkalmazkodjunk hozzájuk.

A **demográfiai környezet** elemzése során arra az örömteli felismerésre jutottunk, hogy a szekszárdi épületeink körzetében az „előregedés” folyamata megállt, enyhe javulás tapasztalható a lakosság összetételét illetően. Viszonylag magas azoknak a családoknak a száma, amelyek a kedvezőbb munkavállalás reményében más településekről a városba költöznek. Tényleges népességnövekedésről azonban nem beszélhetünk, mert a be és az elköltözők száma közel azonos nagyságrendű.

Az öt évvel ezelőtti állapothoz viszonyítva a **családok életszínvonala** a társadalom egészéhez hasonlóan, két irányban mozdult el. Jelentős azoknak a családoknak a száma, amelyek súlyos szociális problémákkal, napi létfenntartási gondokkal küszködnek, szemben azokkal a családokkal, amelyek luxus színvonalon élnek, válogatás nélkül halmozzák el gyermeküket haszontalan dolgokkal. Az egyes épületeinkben a családok szociális adottságai változatos képet mutatnak. A kétkeresős családok száma a Mérey utcai épületünkben a legmagasabb. A családok életszínvonala a Mérey és a Kadarka óvodákban átlagosnak mondható. A medinai tagóvodánkban a szülőkre szinte a teljes körűen kiterjedő munkanélküliség a jellemző. A szedresi fiatal családok egzisztenciális, anyagi körülményeit szintén jelentős mértékben megterheli, hogy az egy főre jutó jövedelem rendkívül alacsony. A bérjellegű jövedelmüket háztáji növénytermesztésből, állattenyésztésből befolyt, egyéb jövedelemmel egészítik ki. A szülők egzisztenciális problémáival és életszínvonaluk csökkenésével arányosan nőnek a fenntartó önkormányzat közterhei. **A szülők iskolai végzettsége** mindhárom épületben megfelel az országos átlagnak. A szülők iskolai végzettségének vizsgálatára azért van szükség, mert a végzettségtől függően növekedhet, vagy csökkenhet a kereslet a színvonalas szolgáltatások iránt. A közép-, -és főiskolát vagy egyetemet végzettek aránya átlagosnak mondható, ugyanakkor megdöbbentő a húsz évvel ezelőtti statisztikai adatokhoz viszonyítva, hogy jelentősen nőtt a 8, vagy annál kevesebb általános iskolai osztályt végzett szülők száma. A növekvő anyagi és egzisztenciális gondok jelentős pszichikus nyomást gyakorolnak a családokra általában pont. Az állandóan jelenlévő feszültségek miatt törvényszerűen emelkedik a válások száma, ez főként a szekszárdi épületekben jelentkezik halmozott nevelési problémaként.

A természeti környezet megóvása napjaink óriási kihívása. Az emberek környezetvédelem iránti elkötelezettsége jelentős mértékben eltér egymástól. Az intézmény stratégiai céljainak meghatározásánál feltétlenül tisztáznunk kell az e téren jelentkező fenyegeté-

seket, úgymint növekvő energiaköltségek, környezetszennyezés, újrahasznosítás hiánya stb. **A szocio-kulturális környezet**, amelyben a kisgyermek felnő, alapvetően befolyásolja az értékítéletét, világnézetét, önmagához és másokhoz, a természethez, az épített környezethez, a világegyetemhez való viszonyát. A társadalmi változások az értékek átrendeződése jelentős hatással volt az óvoda körzetében élő családok életére, külső-belső kapcsolataik alakulására. A szülők az anyagi biztonság megteremtésére tett erőfeszítéseik miatt viszonylag kevés időt tudnak fordítani gyermekük nevelésére. Az együttlétek gyakran a gondozási tevékenységek elvégzésének idejére korlátozódnak. A munkanélküliség megjelenése és növekedése a létbizonytalanság érzését kelti a szülőknél, amely megnehezíti a családok érzelmi stabilitásának megőrzését.

Az óvoda tagépületeiben ijesztően emelkedett az étkezési díjkedvezményezett, rendszeres szociális támogatásban részesülő gyermekek száma.

A családok többsége a nyugdíjkorhatár megemlése, a családmódel átalakulásának következtében nélkülözni kényszerül a nagyszülőket, akik rendelkeztek a gyermekek egészséges fejlődésével kapcsolatos átadható tapasztalatokkal, s volt idejük foglalkozni, játszani a kisgyermekkel.

A mai anyák egy része megfelelő minta hiányában nehezen tudja kialakítani a gyermekek és a szülők között az erős érzelmi kötődést biztosító meleg családi légkört. Az otthon maradó fiatal anyák gyakran unalmasnak, eseménytelennek érzik életüket, amely a gyermekükhöz való viszonyuk minőségére is hatással van.

A Mérey óvodába járó gyermekek 64%-a, a Kadarka épületben óvodai nevelésben résztvevők 47%-a lakótelepi életkörülmények között él. A mozgásszegény életmód, az autó és a tömegközlekedési eszközök rendszeres igénybevétele, a lakótömbök között lévő fantáziátlan játszóterek kedvezőtlen hatást gyakorolnak a gyermeki aktivitás kielégítésére, a felfedezőkészség fejlődésére.

Mind a négy épületre jellemző, hogy a családok többségében a tévénézés, a számítógép használata jelenti a legalapvetőbb szórakozási lehetőséget, vagy a másik végletként a gyermek számára biztosított minden olyan gyermeki luxus, amely nem járul hozzá feltétlenül az egészséges személyiségfejlődésükhöz.

A különböző nevelési irányzatok elbizonytalanítják a szülőket a nevelési módszerek megválasztásában. A kölcsönösen elégedett gyermek-szülő kapcsolat megtalálását nehezíti a túlzott engedékenység, következtelenség, érdektelen ráhagyás vagy a teljes gátlás, túlzott elvárások, követelmények egyoldalú alkalmazása.

A korlátlan televíziózás felbecsülhetetlen károkat okoz a világ korai megismerésében, az értékek kialakulásában, a saját aktivitást igénylő tanulási folyamatok megalapozásában. Az akciófilmek durvasága mintaként szolgál a konfliktusok elrendezésében.

A gyerekekkel eltöltött idő nem közös tevékenységekkel telik el elsősorban, kevesen vonják be a kisgyermeket az életkoruknak megfelelő háztartási, -és házkörüli munkák elvégzésébe. A közös játék, mesélés nagyon ritka a családokban.

Ritkán beszélhetünk ingerszegény családi környezetről, sőt inkább az a jellemző, hogy túl sok, az óvodás korosztály számára feldolgozhatatlan inger éri a gyermekeket. A követendő családmódel, érték, szokás és szabályrendszer, a családi hagyományok rendszerre nem elég szilárd ahhoz, hogy a gyermek számára konkrét útmutatást nyújtson, a viselkedésszabályozás szempontjából. A családból hozott mintákat az intézmény megerősítő

sítheti vagy gyengítheti, mégis általánosságban elmondható, hogy az értékek az egyén esetében gyakori változásnak vannak kitéve. Intézményen belül is vannak olyan kisebb csoportok, amelyeknek az életfelfogása eltér a többségétől. Ezeknek a kisebb csoportoknak jól elkülöníthető szokásaik vannak. Érdeemes újra és újra megvizsgálni, hogy az óvoda a szolgáltatások meghatározásánál mely csoportokra kívánja irányítani a figyelmét.

Etnikai összetétel szempontjából intézményünk meglehetősen változatos képet mutat. A különböző etnikumok (szerb, cigány stb.) igyekeznek megőrizni sajátos kultúrájukat, étkezési szokásaikat, vallásukat, amit az óvodai élet megszervezésénél mindenképpen figyelembe kell venni.

A technikai környezet gyors ütemű változásának következtében egyre jobban terjednek az informatikával kapcsolatos ismeretek. Ez a fejlődés ma már minden korosztályt érint. A technikai fejlődés színvonala főleg az óvoda, a család, -és a külső partnerek között fenntartott kapcsolat minőségére, a gyors, precíz, korrekt információáramlás megvalósítására gyakorolhat pozitív hatást.

Az intézmény működésének, fejlesztésének pénzügyi lehetőségeit elsősorban a népgazdaság és az önkormányzat aktuális anyagi kondíciója határozza meg, de a szülők gazdasági körülményei is döntően befolyásolják az óvodai szolgáltatásokkal kapcsolatos elvárásokat. Programkínálatunk megtervezéseként tekintettel kell lennünk arra, hogy az intézményhasználók milyen elkölthető jövedelemmel rendelkeznek.

Érdeemes megemlíteni azt is, hogy **a szülők személyes jellemzői, egyéni ambíciói** és az intézményválasztás között is szoros összefüggések tapasztalhatók.

Fontos, hogy mindig tisztában legyünk azzal, hogy szűkebb-tágabb környezetünk hogyan vélekedik a szolgáltatásainkról, ugyanis a szülők, külső partnerek viselkedése az intézménnyel szemben az „óvoda-imázs”-tól függően változhat, ezért rendkívül lényeges, hogy minél kedvezőbb képet alakítsunk ki magunkról.

Nagyban befolyásolják az intézményen belüli döntéseket **a politikai és a jogi környezet változásai** is. Elsősorban az intézményvezető feladata, hogy ismerje az intézmény munkáját érintő legfontosabb jogszabályokat és biztosítsa a törvényes működést.

A 2007/2008. nevelési évtől intézményünk a medinai tagóvodával, 2013/2014. nevelési évtől a szedresi tagóvodával bővült. A három óvoda könnyen és gyorsan alkalmazkodott a megváltozott helyzethez.

1.2. A 2. Sz. Óvoda - Bölcsőde általános jellemzői

Az intézmény 3 településen 5 épületben 11 óvodai, 1 bölcsődei és 4 mini bölcsődés csoporttal, többcélú intézményként, intézményfenntartói társulásban működik.

	Mérey	Kadarka	Medina	Szedres	Összesen
Férőhelyek száma:					
– Óvodai	52	67	27	49	195
– Bölcsődei		14			14
– Munkahelyi bölcsőde		5			5
– Mini bölcsőde		7+7	7	7	28
Csoportok száma					
– Óvodai	4	3	1	3	11
– Bölcsődei		1			1
– Munkahelyi bölcsőde		1			1
– Mini bölcsőde		2	1	1	4
Csoportok összetétele					
– részben osztott csop.	4	3		3	10
– vegyes csoport			1		1
– kis csoport					
– középső csoport					
– nagy csoport					
Viselkedés –és tanulási képesség zavaros gyerekek száma	4	7	3	5	19
SNI	1	1		1	3
HH gyermekek száma	1		3	1	5

HHH gyermekek száma	4	2	1		7
Alkalmazotti létszám:					
Óvodavezető	1				1
Óvodavezető-helyettes		1			1
Tagóvoda-vezető			1	1	2
Fejlesztő pedagógus	0,5	0,5			1
Óvodapedagógus	8	5	1	5	19
Óvodatitkár	1				1
Dajka	4	7	2	4	17
Kisgyermeknevelő		5	1	1	7
Közcélú kisegítő		1			1
Pedagógiai asszisztens	1	1		1	3

Az intézménybe járó gyerekek létszáma az aktuális adatok szerint 195 fő.

Az óvodai csoportok átlagléttszáma 20 fő, egy óvodapedagógusra 10 óvodás gyermek.

Az intézményünkbe járó gyermekek elsősorban körzeten belül lakó gyermekek, a körzeten kívül lakó ellátottak száma 4-5 fő, a más településről bejáró gyerekek száma mindössze 1-2 fő évente.

Az elmúlt évek év közbeni létszámadatait elemezve látható, hogy a szekszárdi családok gyakori lakóhely változtatása miatt közel egy csoportnyi (20-25 fő) a nevelési év során beiratkozók és eltávozottak száma.

A medinai óvodában az új ellátottak száma 6-8 fő között mozog évente, ezért a csoportlétszám előre jól prognosztizálható, a nevelési év megkezdésekor a csoport létszáma 19-21 fő, az év második felében ez a létszám 23-25 főre emelkedett.

A szedresi óvodában a születések számában bekövetkező változások következtében a csoportok száma 5 csoportról 3 csoportra csökkent. Az óvodai csoportokba járó gyermekek összlétszáma 49 fő körül mozog.

A hátrányos helyzetű gyerekek aránya az összlétszámhoz viszonyítva magas:

- a szociális körülményeik miatt hátrányos helyzetben lévők aránya 25-70%-os szóródást mutat. A legmagasabb a mutatószám a medinai óvodában, a legalacsonyabb a Mérey óvodában,
- a tanulási zavarral küzdő gyerekek aránya 10%, a beilleszkedési és magatartási rendellenességgel rendelkező gyerekek aránya az összlétszámhoz viszonyítva 10-25%,

- a Tanulási képességet Vizsgáló Szakértői Bizottság szakvéleménye alapján évente 2-5 fő sajátos nevelési igényű (SNI) gyermek óvodai neveléséről gondoskodunk. Mivel nem minden esetben rendelkezünk a fogyatékoság típusának megfelelő személyi feltételekkel, így az esetek többségében ezeket a kisgyermeket nem tudjuk az állapotuknak megfelelő módon a figyelembe venni a csoportlétszámok kialakításánál, sem a kiegészítő normatíva igénylésénél.
- Az óvodai férőhelyek száma és a férőhely kihasználtság alakulása az elmúlt öt évben az intézmény egyes épületeiben:
 - Mérey óvodában: 96/100
 - Kadarka óvodában: 75/75
 - Medina óvodában: 25/26
 - Szedresi óvodában: 65/100

A tényleges napi kihasználtság: 75%-os.

A várható létszámadatok alapján célszerűnek tartjuk a szedresi óvodában a jelenleg még 100 fős férőhelyszámot 75 főre csökkenteni.

A gyermekek létszámadataiban történő változások következtében a szedresi épületünkben a 2009/2010. nevelési évtől a csoportok száma 3 csoportra csökkent, a létszám 20 fő körül mozog.

Nevelési szempontból kiemelt odafigyelést igényel a szekszárdi és a szedresi épületünkben, a halmozottan hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű gyermekek elhelyezése. Az esélyegyenlőség biztosítása érdekében a csoportok összetételének évenkénti meghatározásánál fő szempont, hogy ezek a kisgyerekek megközelítően egyenlő arányban vegyenek részt az óvodai nevelésben.

A magas csoportlétszámok miatt jelentkező többletfeladatok hatékonyabb elvégzése érdekében a szekszárdi épületeinkben elsősorban tiszta életkorú csoportokat alakítottunk ki. A medinai és a szedresi óvodában működő csoportok életkor szerinti összetétele teljesen vegyes, vagy részben osztott csoport. A medinai óvodában némileg megkönnyíti a differenciált személyiség, -és képességfejlesztést, hogy a három éves gyermekek fejlettségüktől függően a családi napköziben maradhatnak, az átjárhatóság a családi napközi és az óvoda között rendkívül rugalmas.

A tudatosan szervezett, tervezett végrehajtott pedagógiai munka ellenére az első osztály megkezdése alól felmentett tanköteles gyermekek száma az elmúlt években a Mérey és a Kadarka épületekben 4-6 fő a medinai tagóvodában 0-1 fő, a szedresi óvodában 3 fő.

1.2.1. Az intézményműködés személyi feltételei

Az alap és kiegészítő feladatok elvégzéséhez szükséges törvény által előírt minimum létszám biztosított az intézményben.

Valamennyi gondozónő, óvodapedagógus, dajka, családi napközis nevelő rendelkezik a munkakör betöltéséhez előírt iskolai végzettséggel és szakképesítéssel. Az egyéni, differenciált képességfejlesztést, a megismerési funkciók felzárkóztatását 1 fő főállású fejlesztőpedagógus és 2 fő fejlesztő-óvodapedagógus végezte az intézmény három tagépületében megosztva. Az ésszerű feladatmegosztásnak köszönhetően a főállású fejlesztőpedagógusunk a kötelező óraszámából több időt tudott fordítani a fejlesztés szempontjából eredményesebbnek tekinthető Ayres terápiás és Alapozó terápiás módszerek alkal-

mazására.

A mozgásfogyatékos gyermekek speciális megsegítése céljából 1 fő gyógytornászt foglalkoztattunk heti 2 alkalommal.

A logopédiai/gyógypedagógiai feladatok elvégzése a Nevelési Tanácsadó utazó logopédus-gyógypedagógus szakemberének közreműködésével történt.

Azokban a csoportokban, ahol a halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű, részképesség zavaros, magatartási problémákkal küszködő gyermekek száma eléri a kezelhetőség kritikus határát, nagy szükség van az 1-1 fő pedagógiai asszisztensre. A jelenlegi csoportlétszámok és csoport összetétele miatt elkerülhetetlen a gyermekek különbözőségéből adódó értékűtközés, ami gyakran nehezen kezelhető konfliktusokhoz vezet.

A medinai óvodában a konyhai, udvarosi, és a takarítói feladatokat (kiszegítő feladatok) is a dajkák látják el. Tekintettel a tagóvoda működtetése miatt megnövekedett alapfeladatokra, a korábban napi 4 kötelező órában foglalkoztatott dajka napi óraszámát a 2009. évtől 6 órára, majd 2018-tól kezdődően 8 órára emeltük.

Az ÁNTSZ által lefolytatott közegészségügyi ellenőrzés során kifogás merült fel, hogy a kiszegítői és a dajkai feladatok nem különülnek el kellő mértékben és az alkalmazottak nem rendelkeznek megfelelő konyhai alapvizsgálattal, ezért a 2010-es évtől kezdődően a medinai és a szedresi dajkák részére rendszeresen biztosítjuk a konyhai feladatok ellátásához szükséges szakmai képzést.

Az óvodai és a bölcsődei közétkeztetést a Hungast Kft-vel, Medinán a Pálfi és Ament Kft-vel, a szedresi óvodában az Szedres Község Önkormányzata által fenntartott iskolai konyhával kötött megállapodás alapján végezzük. A szekszárdi épületekben a tálalókonyhai feladatokat a Hungast Kft. munkatársai, Medinán és Szedresben az óvodai dajkák látják el. A karbantartási feladatok teljesítése Szekszárdon a Szekszárd Megye Jogú Város Önkormányzatának karbantartói csoportja végzi. Medinán és Szedresben tartós közfoglalkoztatás keretében foglalkoztatott dolgozók bevonásával történik az épületek karbantartása. Az udvarok rendben tartása, gondozása Szekszárdon a Kt-Dinamic Kft. Szedresben és Medinán önkormányzati alkalmazottak közreműködésével zajlik.

Az intézményműködéssel, gazdálkodással, pedagógiai, tanügyi, munkáltatással összefüggő koordinációs és adminisztrációs feladatokat 1 fő óvodatitkár és 1 fő heti 16 órában foglalkoztatott önkormányzati gazdasági ügyintéző látja el.

Az intézmény és közreműködő szervezetek közötti munkakapcsolat elfogadható, a jobbítás szándéka minden résztvevő részéről érzékelhető, a működési nehézségek leginkább a tisztázatlan felelősségi, -és intézkedési jogkörök, az információáramlás hiányosságai miatt adódnak időnként.

1.2.2. Az intézmény továbbképzési tervének teljesítése

A költségvetésből továbbképzésre fordítható keretösszeg nagyságrendje évek óta nem teszi lehetővé, hogy a kollégák egy-egy szakterület mélyebb megismerését eredményező szakvizsgát vagy második szakképzettséget szerezzenek.

A nevelőközösség széleskörű tudásra tett szert, az alábbi képzésekben való részvétel során:

Anyanyelv fejlesztés játékosan (Andaxin Kulturális Szolgáltató Gödöllő)
A projektpedagógia alkalmazása (Eötvös J. Ped. Szolgálat)
Számítógépes tanfolyam (M-Stúdium Okt. Kft.)
A nemek szerepe a hatékonyabb nevelő-oktató munkában az óvodában (Ped.Intézet)
Játszva a tanulási kudarcok ellen (Ped.Intézet)
Személyiségfejlesztés (Ped.Intézet)
Kompetencia alapú program (TMÁMK)
Kisgyermek testnevelése (Rodact Bt.)
Számítógépes tanfolyam (M-Stúdium Okt. Kft)
FŐNIX Zenei és nyelv stúdió – angol nyelvoktatás
Egyéni képességfejlesztés óvodáskorban (Ped.Intézet)
Nemek szerepe a hatékonyabb nevelő-oktató munkában (Ped.Intézet)
Érzelmek fejlődése és fejlesztése (Ped.Intézet)
Matematikai nevelés (Humánszolgáltató)
Szabadidős programok szervezése (Ped.Intézet)
Felsőfokú Népi Játék és Kismesterség Szakoktató. (Bp. Műv. Központ)
Képző és iparművészeti technikák alkalmazása (Ped.Intézet)
Képesség fejlesztés a drámajáték és bábjáték módszereivel.(Humán Szolg. Központ)
Képességfejlesztés mentálhigiénés módszerekkel (Barbori Bt)
Pedagógus portfólió készítése
Meseterápia
Korai tanulás pedagógiája (Módszertani Bölcsőde Pécs)
Csecsemő-és gyermeknevelő gondozó (OKJ)
Ünnepek az óvodában (Örökös S. Bt.)
Képességmérés és fejlesztés (Barbori Bt)
Dyslexia – prevenció (Ped. Intézet)
Kiegészítő óvodapedagógus képzés (Illyés Gyula Főiskola)
Zenei nevelés (SZORT Bt)
„Állatasszisztált terápia elmélete és gyakorlata - Kutyas terápia „Csiga-Biga Alapítvány”
Gyógypedagógiai segítő munkatárs (M-Stúdium Okt. Kft)
Haladó számítástechnikai ismeretek (Ped.Intézet)
Egészségvirág program (Bp)
Érzelmi intelligencia fejlesztés (Ped. Szolgáltató Salgótarján)
Játék és mozgás... (ELTE)
Konstruktív konfliktuskezelés az óvodában (Ped.Intézet)
Képesség mérés (Barbori Bt)
Cigány kisebbségi óvodai nevelés (Ped.Intézet)
Játszva a tanulási kudarcok ellen (Ped.Intézet)
Német nemzetiségi gyermek táncoktatói tanfolyam (DEMI Kft. Bp)
Viselkedési zavarok (TM ÁMK)
Családpedagógia (TMPI)
Népi játék, néptánc módszertan (Örökös Stúdió Bt.)
Sindelar – Zsoldos program (Bárczi G. Gyógypedagógiai Főiskola)

Fejlesztőpedagógia (ELTE)
 Alapozó Terápia (Alapozó T. Alap. Bp)
 Beszédpercepció diagnosztika és terápia (Magyar Gyógyypedagógiai Egyesület)
 GOH-GMP diagnosztika (Bp)
 DIFER fejlesztés
 A hiperaktivitás viselkedésterápiája (Vadaskert Alapítvány)
 Gyékény, szalma csuhétárgy készítő (Magyar Ipar Szövetség)
 Labdarúgóedző (MLSZ)
 Minőségfejlesztési alapismeretek (Suliszervíz)
 Kompetencia alapú oktatás (Eötvös Pedagógiai Szolgáltató)
 Hatékony nevelő-oktató munka (TMPI)
 Integrált nevelés (BMPI)
 Professzionális tanári kommunikáció (Educatio)
 Óvoda-iskola átmenet megkönnyítése a HH gyerekek integrálása érdekében (Ped.Intézet)
 Interkulturális képzés (Viéta Kft)
 Képesség kibontakoztatás (BMPI)
 Vitamintorna
 Közoktatásvezető (BME)
 Óvodástorna-tanfolyam (IGYF)
 Iskolák önértékelési gyakorlatának fejlesztése (Euron Tanácsadó Kft)

A pénzügyi forráshiány ellensúlyozásaként a szakmai továbbfejlődés érdekében:

- nagyobb hatékonysággal éltünk az önképzés, az ingyenesen igénybe vehető konferenciákon, pályázati támogatások felhasználásával szervezett tanácskozásokon való részvétel lehetőségével,
- megerősítettük a munkaközösségek ismeretbővítő szerepét,
- biztosítottuk a kollégák részére az egymástól tanulást, az épületekben, a csoportokban folyó jó nevelői gyakorlatok megismerését,
- szorgalmaztuk az intézményen belüli és a városban és a környező településeken működő óvodák közötti szakmai együttműködések megvalósulását.

Intézményen belül szervezett továbbképzések voltak:

- Zeneterápiás módszerek megismerése (tréningvezető: Kiss Éva zenepedagógus)
- A hangmasszázs hatása az emberi szervezetre (tréningvezető: Holló Eszter jógaoktató)
- Légzésterápia (előadó: Holló Eszter jógaoktató)
- A családi és az óvodai nevelés összehangolása – család és az óvoda sajátos feladatai (interaktív előadás: Kovácsné Kaszás Beatrix Nevelési Tanácsadó Szekszárd)
- Az örömmérés kialakulása kisgyermekkorban (előadó: Kovácsné Kaszás Beatrix Nevelési Tanácsadó Szekszárd)
- Szexuális nevelés az óvodában (előadó: Bihari Nagy Sándorné Nevelési Tanácsadó Szekszárd)
- Viselkedéskultúra alakítása (előadó: Levente Péter előadóművész)
- A pedagógus önbecsülése és az óvodás gyermek önbecsülése (előadó: Kárpáti Magdolna pszichológus)
- Nevelési problémák a csonka családokban (előadó: Kovácsné Kaszás Beatrix Nevelési Tanácsadó Szekszárd)

Intézmények közötti összefogással megvalósuló továbbképzések voltak:

- Személyiségfejlesztés mentálhigiénés módszerekkel (2. Sz. Óvoda, 1. sz. Óvoda)
- Grafológiai alapismeretek (2. Sz. Óvoda, Városi Óvodák Bátaszék)
- Kompetencia alapú nevelés (2. Sz. Óvoda, Gyermeklánc Óvoda)
- A mozgásfejlesztés újszerű szemlélete és gyakorlata 30 órás tanfolyam (2. Sz. Óvoda, 1. Sz. Óvoda, Szt. Rita Óvoda, ANOI Óvoda Kölesd, Gesztenyés kert Óvoda, Városi Óvodák Bátaszék, Szivárvány Óvoda Gyöngyös, Baka István Ált. Iskola)
- Környezeti nevelés (2. Sz. Óvoda, 1. Sz. Óvoda)
- Ének-zene az óvodában (2. Sz. Óvoda, 1. Sz. Óvoda)
- Vizuális nevelés a bölcsődében (2. Sz. Óvoda és Bölcsőde, Városi Óvodák Bátaszék, Napsugár Bölcsőde Pécs, Bóbita Bölcsőde Paks).

Az intézményben három szakmai munkaközösség működik önálló éves tematika szerint. A Kadarka óvodában az egészségkultúra, a Mérey óvodában az alternatív óvodai nevelési módszerek, a szedresi óvodában az óvoda-iskola átmenet területeken folyik elmélyültebb kutató és innovatív tevékenység.

1.2.3. Szervezeti változások

Az intézmény irányítási struktúrájában az elmúlt öt évben nem történt jelentős változás.

Az intézmény valamennyi dolgozója tisztában van a stratégiai célokkal és feladatokkal, a munkatársak és a vezetés között e téren nincs számottevő értékkülönbség.

Az egyes épületeken belüli és az épületek között a felelősség, -és jogkörök, a kommunikációs utak tisztázottak, bár ezeket a napi gyakorlat követelményeihez igazodva folyamatosan finomítani, változtatni szükséges.

A vezetői látogatások és a napi információgyűjtés tapasztalatai alapján elmondható, hogy az óvónők szakmai felkészültsége, munkához való hozzáállása megfelelő, rendelkeznek a nevelőmunka eredményes elvégzéséhez szükséges általános pedagógiai ismeretekkel és ezen felül valamilyen egyéb speciális tudással is.

Rendelkeznek továbbá azokkal a pedagóguskompetenciákkal, emberi tulajdonságokkal, a megújulás képességével, amely garancia az óvodai nevelési programunkban megfogalmazott célok megvalósítására. Egy-két esetben tapasztalhatók csak a kiégés első jelei, ennek megelőzésére a jövőben nagyobb odafigyelést kell fordítanunk.

A csoportban dolgozó kollégák együttműködése szakmailag és emberileg is jó, ezért nem jellemző az együtt dolgozó párok gyakori cseréje egyik épületünkben sem.

Az óvoda dolgozói mindhárom településen elismert, aktív résztvevői a települési közéletnek és a szakpolitikának. A hagyományteremtésen és megőrzésen túlmenően tudatosan törekszünk a környezetünkben élők neveléskultúrájának, értékítéletének, szemléletmódjának, kulturális szokásainak befolyásolására is.

Az óvodai dolgozók egészséges, biztonságos, nyugodt munkakörülményeinek biztosítása egyre nehezebben megoldható feladat. A társadalmi méreteket öltő értékvesztés, a családi és az óvodai kettősnevelés, a kontrollvesztettség, a teljesítményorientált szemlélet, a gyorsan változó elvárásokhoz való igazodási kényszer, az egymásnak ellentmondó jogszabályok miatt fellépő zűrzavaros helyzetek kezelése, a pénzügyi feltételek folyamatos romlása, az adminisztrációs terhek növekedése, a magánéleti krízishelyzetek szaporodása fizikailag és pszichésen is óriási túlterhelést jelentenek a kollégák számára, ami már pszichoszomatikus betegségek számának növekedésében is jól érzékelhető.

1.3. A tárgyi erőforrások alakulása a 2008/2014. években

Az intézmény tárgyi feltételei a helyi óvodai nevelési program cél – és feladatrendszerének megvalósításához megfelelő mennyiségben és minőségben állnak rendelkezésre.

A csoportszobák, öltözők, fürdőhelyiségek esztétikusan berendezettek, jól érvényesül a kollégák szín – és ízlésvilága.

Az elmúlt években a csoportok berendezése szinte teljesen megújult.

Az eszközbeszerzés a Mérey, a Kadarka és a medinai épületben az öt évre szóló ütemterv szerint folyik. Eszközvásárlásra, pótlásra szinte teljes egészében a kiegészítő erőforrások felhasználásával van lehetőségünk.

A szedresi és a medinai óvodákban a TOP-1.4.1.-15 TL12016-00004 pályázati támogatásoknak köszönhetően a csoportszobák berendezése kicserélődött, az újszerű mennyiségileg és minőségileg is minden szempontból korszerű eszközök mindegyik csoportban biztosítottak.

A fenti pályázatok alkalmat nyújtottak a szedresi és a medinai épületek teljes körű felújítására, bővítésére, energetikai korszerűsítésére, így a két tagintézmény a 21. század követelményeinek teljes mértékben megfelelő infrastruktúrával rendelkezik az óvodai alapfeladatok teljesítéséhez.

A Kadarka, Mérey, medinai és a szedresi óvodaépületben rendelkezésre álló tornaszobák felszereltsége jó színvonalú, a helyiségek minden szempontból megfelelnek az építészeti, közegészségügyi, munkavédelmi előírásoknak.

A medinai óvodában 1, a Kadarka óvoda szomszédságában 2, a szedresi óvodában 1 mini bölcsődét hoztunk létre pályázati támogatás segítségével.

A szekszárdi és a medinai óvodai udvarok felújítása folyamatos, a játékeszközök kb. 80%-ban felelnek meg az előírt követelményeknek.

Az árnyékos, napos területek mindegyik udvarunkban biztosítottak. A füves, balkonos, kavicsos homokos talajfelületek megfelelő nagyságrendben váltják egymást.

A szedresi óvodaudvar jelenlegi állapota miatt, a gyermekek nagyrészt az intézmény közvetlen szomszédságában lévő, újonnan telepített, fa játékeszközökkel jól felszerelt játszóparkban töltik a szabadlevegőn folytatott mozgásos tevékenységekre fordított időt.

Az eszközök és az épületek karbantartására leginkább a tűzoltás a legjellemzőbb, a karbantartásokra fordítható keretösszeg csak a legfontosabb munkák elvégzésére nyújt lehetőséget.

1.3.1. Nagyobb összegű beszerzésekre, beruházásokra, felújításokra az elmúlt 5 évben a pályázatokon elnyert erőforrások felhasználásával került sor:

Pályázat kiírója, pályázat azonosítója kódszáma	Pályázat célja, témája, címe	Pályázat összköltsége eFt	Pályázott összeg eFt	Elnyert összeg eFt
KEOP 5.5.0/B/12-2013-0206	Kadarka utcai óvoda energetikai korszerűsítése	94000	94000	94000
EMMI IPR 14.	Óvodai fejlesztő program	342	342	308
Generali a biztonságért Alapítvány	Mozgás és egészségmegőrzés az intézményekben	162	162	150
MVM Paksi Atomerőmű Zrt.	Mérey óvoda 1.sz. csoport kirándulás támogatása	100	100	100
MVM Paksi Atomerőmű Zrt.	Medinai óvodások kirándulásának támogatása	100	100	100
„Nemzeti Ovi-Foci, Ovi-Sport Program”	sportpálya építés, eszközök biztosítása, szakemberképzés, utánpótlás nevelés	2850	2850	2850
TOP-1.4.1-15-A foglalkoztatás és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével	Szedresi Bezerédj Amália Tagóvodájának bővítése, felújítása és eszközbeszerzés	138434	138434	138434
TOP-1.4.1-15-A foglalkoztatás és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével	Medina Tagóvoda bővítése, felújítása és eszközbeszerzés	114000	114000	114000
TOP-6.2.1-15SE1-Családbarát munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztése „Kadarka utcai mini bölcsőde létrehozása”	Kadarka utcai mini bölcsőde létrehozása	97046	97046	97046
Összesen:		447034	447034	447034

A pályázati forrásokon túlmenően a szülők, szponzorok évente további kb. egymillió forintot meghaladó pénzbeli hozzájárulással, társadalmi munkával, adománnyal támogatják a fejlesztési törekvéseinket, amit átlag 500.000,- Ft/év alapítványi támogatással egészítettünk ki.

1.4. A nevelőmunka eredményei

A nevelőmunkánk alapja a gyermekek személyiségjegyeinek, egyéni tulajdonságainak és képességeinek széleskörű, alapos megismerése. A konkrét fejlesztési stratégia kialakítása minden esetben az egyén és a csoport aktuális fejlettség állapotának figyelembevételével történik. A nevelőmunkánk átfogó keretét az egészséges életmód szokásainak alakítása, az érzelmi intelligenciafejlesztés és a közösségi nevelés biztosítja.

A képességfejlesztés a játék – munka – tanulás egységes tevékenységrendszerben valósul meg de, az óvodáskor végéig a játék marad a domináns tevékenység.

Az óvodai tanulás több érzékszerv egyidejű bekapcsolásával, komplex tevékenységi rendszerben, életkortól függően kötetlen vagy kötelező formában valósul meg. Az ismeretfeldolgozási folyamat megszervezésénél törekszünk az élményszerűség, - a cselekvő megtapogatás, - a gondolkodás, - a gyakorlatban történő felhasználás egységének a megteremtésére.

Óvodai csoportjainkban saját készítésű helyi óvodai nevelési program szerint folyik a nevelőmunka, melynek „A Konstruktív Életvezetés Óvodai Programja” elnevezést adtuk.

1.4.1. Programunk fő elemei

- Az egészségkultúra fejlesztése,
- az egyén és a közösség viszonyának alakítása,
- a sikeres és boldog élethez szükséges alapképességek elsajátítása. Ezen belül öt fő képességcsoport fejlesztésére törekszünk: 1. kommunikációs képesség, 2. a megismerés képessége, 3. a cselekvés képessége, 4. a konfliktuskezelés képessége, 5. a változásokhoz való alkalmazkodás képessége,
- az esélyegyenlőség megteremtése és a tehetségek gondozása.
- A halmozottan hátrányos helyzetű, a cigány kisebbséghez tartozó, a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése speciális, e célból megalkotott program szerint folyik.

Az általános célkitűzéseinket az egyes épületeinkben, a helyi igényekhez igazodó más-más részterület hangsúlyozásával igyekszünk elérni.

1.4.2. A Mérey utcai óvoda „Mindennapra testmozgást” című programjának megalkotása abból a felismerésből fakadt, hogy ha az óvodás korosztály számára a fokozott mozgásaktivitás ösztönös biológiai igény, és a játék mellett a legfontosabb örömforrás, akkor nyilvánvaló, hogy a gyermekek testi, érzelmi, értelmi képességeinek fejlődésére is a mozgásos tevékenységek gyakorlása közben szerzett tapasztalatok által tudunk a legeredményesebben hatást gyakorolni. A hagyományos módon szervezett testnevelési foglalkozásokra vonatkozó eddigi álláspontunkat felülírva arra törekszünk, hogy egyre inkább megtaláljuk a játék és a napi rendszerességgel végezhető mozgásos tevékeny-

ségek összhangját.

A koncepciónk tartalmi összetevői, időkeretei, módszerei, eszközei, a tevékenységek helyszíne évszakokra és korcsoportokra bontva megtervezett ugyan, azonban a gyermekek számára a felkínált tevékenységek a legtöbb esetben szabadon választhatók. Fontos feladatunknak tekintjük, hogy az örömteli aktív élet, a rendszeres fizikai megterhelés és a pihenés harmóniájának fontosságára felhívjuk a környezetünkben élők figyelmét is. Az élet kihívásaira válaszolva mozgásprogramunk gyógytestneveléssel, a mozgásfogyatékos gyermekek gyógytornájával, az Ayres- és az Alapozó terápia elemeivel bővült.

1.4.3. A Medinai Tagóvodánk a néphagyományok ápolását választotta kiemelt területként. Cél a település kulturális kincseinek átörökítése és a közös múltra épülő közösségformálás. A községben élő magyar, szerb, cigány népcsoportokhoz tartozók népművészetének, népzenejének megismertetése, az ember és a környezet harmóniájának megteremtése, az identitástudat megerősítése, a toleranciaképesség fokozása a „mással” szemben. A generációk közötti ellentmondások enyhítése, az idők tiszteletére és megbecsülésére nevelés, az előítéletek enyhítése. A pozitív életszemlélet, és a természet-szeretet felébresztése. A paraszti élet, - és munkaformák megismertetésén és gyakorlásán keresztül a munka erkölcsi értékének helyreállítása. Arra törekszünk, hogy az együttemlékezés, együttalkotás örömteli megélése nyújtson tartalmas szórakozási, kapcsolódási, művelődési lehetőséget óvodásainknak, családtagjaiknak és a község lakóinak egyaránt.

1.4.4. A Kadarka utcai óvoda az Egészségesebb Óvodák Nemzeti Hálózatának Tolna megyei módszertani központjaként gyökeresen új szemléletet képvisel a gyermekek egészségnek megőrzése terén. Az **egészségnevelés** a mi értelmezésünk szerint nem gyógyító jellegű, hanem a tartalmas, sikeres, boldog életre felkészítő, készségalkító, tréningező, betegségmegelőző eljárás. A nevelési gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a klasszikus tanulási technikák elsajátításán túlmenően megkülönböztetett figyelmet fordítunk az óvodásaink fizikai állapotának karbantartására, lelki egészségvédelmére is.

Az egészségnevelő programunk célja

- a testtudatos magatartás kialakítása, az elégedett, magabiztos, nyitott, egészséges érzelmi életet élő ember nevelése,
- a cél, -információ, gyakorlat és változat orientált magatartás megalapozása,
- a felelősségvállalás, együttműködés képességének és a kapcsolatrendszerekben való gondolkodás kifejlesztése,
- a mindennapi élet nyújtotta lehetőségek közül az egészségesebb alternatíva kiválasztásának elősegítése.

Az egészségnevelés területei

- A higiénés nevelés az egészséget védő jó szokások alakítását, az egyéni szükségletek kielégítését, a helyes táplálkozási és öltözködési szokások megszilárdítását, az aktív mozgásos életmódot, az egészséges természeti, társadalmi, és a tiszta, esztétikus tárgyi környezet fejlesztését tartalmazza.
- A szocio-higiénés nevelés a társas kapcsolatok, a társadalmi beilleszkedés, a szülő és a gyermek, a család, a baráti közösség, a aközösség, a szexuális magatartás alakítását célozza.

- A pszicho-higiénés nevelés az önismeret, az önfejlesztés, és az öntevékenység segítségével az emberi kapcsolatok harmóniájának megteremtését kívánja segíteni. Az egészséggondozás szempontjából a pszicho-higiénés kultúra fejlesztésére éppen akkora szükség van, mint a testi higiéniára, a testi egészség megőrzéséhez.

Mivel az ember nem elszigetelten, hanem a természeti, társadalmi és mesterséges környezet részeként éli a mindennapjait, fontosnak tartjuk az emberré válás szempontjából, hogy az egyén és környezete kölcsönhatásait egységes rendszerben kezeljük. Ezért az egészségkultúra fejlesztésén belül megkülönböztetett figyelmet szentelünk a környezet-tudatos gondolkodás és magatartás kialakítására, a környezet védelmében való aktív részvétel lehetőségeinek biztosítására, a helyi, nemzeti és európai értékek megbecsülésére az óvodások felelős és cselekvőképes állampolgárrá való nevelésére.

A „bio-szociális” nevelés élményekben, tevékenységekben gazdag óvodai élet során valósul meg. **A kínálatunkból a teljesség igénye nélkül:**

- a szabad gyermeki személyiség kibontakozását biztosító, kötetlen, közvetlen, elfogadó, segítő, természetes, vidám óvodai légkör,
- szervezett és kötetlen mozgáslehetőség az óvoda jól felszerelt játékparkjában és tornaszobájában,
- az értelmi képességek fejlesztése célzott mozgásfejlesztő módszerekkel (AYRES terápia)
- családi kirándulások, sportrendezvények,
- élelmiszer bemutatók (reformételek elkészítése, vendéglátás)
- óvodai főzési gyakorlatok,
- hetente minimum 2 alkalommal gyümölcs, zöldségnap, naponta gyógytea fogyasztása,
- háztartási és az óvodai baleset megelőzés, közlekedési szabályok begyakorlása szituációs játékok alkalmazásával,
- a gyermekek bevonása az óvodai helységek szépítésébe, virágosításába, a játszóhelyek kialakításába,
- szín- és aromaterápia,
- bio-kertészkedés, komposztálás, szelektív hulladékgyűjtés,
- szervezett úszás lehetőség heti egy alkalommal,
- hagyományörző élőzenével kísért néptánc heti egy alkalommal,
- ismerkedés a népi kismesterségekkel oktatói irányítással,
- síelés mikro csoportokban (szervezés alatt)
- óvodai „sóbarlang” használata a légúti betegségek megelőzésére heti egy alkalommal, somadrin sóoldat párologtatása folyamatosan minden csoportban,
- beszédfejlesztés logopédiai szakember segítségével,
- dohányzást megelőző program népszerűsítése,
- stressz oldási technikák elsajátítása, konfliktus megelőző tréningek megszervezése játék közben,
- növény-, állatgondozás, az óvoda udvarán található mesterséges tó és kiserdő állatainak megfigyelése tevékeny megtapasztalás útján,
- egészségpedagógiai videofilmek bemutatása, egészségnevelési kiadványok, tájékoztatók terjesztése, szakirodalom kölcsönzés szülők részére.

Szakmai törekvéseink elismeréseként a 2006. és 2011. évben „Zöld Óvoda”, a 2010. évben „Madárbarát óvoda” címet kaptunk.

1.4.5. A Szedresi Bezerédj Amália Tagóvodánk nevelőközössége a kompetencia alapú óvodai programcsomag tartalmi elemeit kiegészítve a művészetközpontú óvodai nevelés módszereivel és eszközeivel egy új típusú nevelői gyakorlat bevezetésével és kipróbálásával próbálkozott az elmúlt néhány évben.

A tapasztalatokat összegezve elmondhatjuk, hogy a programcsomag leglényegesebb elemei, amelyek az innovációs törekvéseink legfontosabb mozzanatainak is tekinthetők egyben, átfedést mutatnak az Országos Óvodai Nevelési Alapprogram kiemelt jegyeivel. Érdemes kiemelni továbbá azt is, hogy valódi tudásról akkor beszélhetünk a gyermekek esetében, ha a megszerzett információkat, ismereteket képessé válnak megváltozott körülmények között is alkalmazni, ha azokat a problémahelyzeteket, amelyekkel szembe találják magukat a mindennapi életük során meg tudják oldani. Ennek érdekében mindezekelőtt a játékba integrált, önkéntes alapon megvalósuló óvodai tanulást részesítjük előnyben.

Legfontosabb célunknak tekintettük a gyermeki motiváltság felébresztését, az érdeklődés folyamatos fenntartását, a cselekvésaktivitás és a kreativitás előtérbe helyezését, az alkotó tevékenységekhez szükséges kompetenciaérzés kialakítását és megerősítését. Alapvető feladatunk volt, hogy megteremtsük azokat a feltételeket, amelyek lehetővé teszi, hogy a gyermekek a játékban és a művészetekben, a cselekvésen keresztül megszerezzék azokat a benyomásokat, amelyek ébren tartják bennük a környező világ megismerésének vágyát. A fejlesztés az ősi magyar kultúrára épülve, a tűz, a víz, a levegő, a föld őselemek köré csoportosult.

A kompetencia alapú programcsomag legfontosabb területei voltak:

- óvoda-iskola átmenet megkönnyítése
- inkluzív pedagógiai integráció, differenciált bánásmód érvényesítése
- játékba ágyazott érzelmi, erkölcsi nevelés
- esztétikai érzékek alakítása
- az intellektuális érzékek megjelenésének segítése.

A gyermekek kedvük, igényük, elképzeléseik, vágyaik szerint játszhatnak, mozoghatnak térben és időben. A zenében – táncban, a vizuális technikák elsajátítása közben szabadon kifejezhetik önmagukat, érzéseiket és tapasztalataikat, átélhetik a mondókák, versek és mesék csodálatos világát. Cselekvés közben, tapasztalati úton szerezhettek elmélyült tudást a felnőttektől és egymástól a környező valóság dolgait illetően.

Nevelőmunkánk központjában a gyermek áll, olyan tudásanyagot kívánunk átadni nekik, elsősorban azoknak a képességeknek a fejlesztésére törekszünk, amelyek alapos felkészülést nyújtanak számunkra az első osztály sikeres megkezdéséhez. Megtanítjuk óvodásainkat a saját és mások képességeinek reális megítélésére, az egymás különbözőségének a tiszteletben tartására, a tudatos tanuláshoz való pozitív viszonyulásra, az örökérvényű emberi értékek megbecsülésére.

Az elmúlt néhány évben megítélésünk szerint erősebbé vált a szülők, az óvoda és az iskola partneri kapcsolata, növekedett a kölcsönös felelősségvállalás a gyermekek fejlődéséhez való konkrét ráhatásokat illetően.

A programcsomag kipróbálása során céltudatosabbá, tervezettebbé, szervezettebbé vált a gondozási, -nevelési, -és a tanulási tevékenység a tagintézményben. Jelentős mérték-

ben bővült az óvónők és a dajkák szakmamódszertani kultúrája, amely természetesen hozzájárult a komplexebb, hatékonyabb, eredményesebb nevelői gyakorlat megvalósulásához.

A gyermeki tevékenységeket az óvoda valamennyi csoportjában egyéni, illetve mikrocsoportos formában szervezzük, melyet a részképesség-zavaros, magatartási, -és beilleszkedési problémákkal, a sajátos nevelési szükségletekkel rendelkező gyermekek magas száma is indokol.

A felmerülő helyi társadalmi igények kielégítése érdekében a 2015/2016. nevelési évtől a szedresi tagóvodában egységes óvoda-bölcsőde kialakítására és működtetésére kerül sor.

1.4.6. Az alapfeladatokon felül vállalt egyéb szolgáltatások az intézmény négy épületében

A szülői igényektől függően, az anyagi támogatásukkal az alábbi, szakkör jellegű szolgáltatásokat nyújtjuk az alapfeladatokon túl:

- néptánc
- kézilabda
- angol nyelv
- úszás
- labdás gimnasztika
- judo
- Ayres terápia, Alapozó terápia,
- sóterápia
- rendszeres gyümölcs, zöldség, gyógytea, reform élelmiszerek fogyasztása

Óvodásaink és óvodapedagógusaink tevőlegesen is részt vállaltak a lakóhelyük közösségi programjainak megszervezésében, úgy mint idők felköszöntése, medinai falunapok, -falukarácsony, szekszárdi adventköszöntő, „Élő szeretetet embertársainknak” stb.

1.4.7. A gyermekpályázatokon, versenyeken való részvétel biztosította a gyermekek számára az életkoruknak, egyéni képességeiknek megfelelő tevékenységekben való megmérettetést.

A teljesség igénye nélkül:

- mesemondó verseny (Medina)
- OVI kupa
- „Barátaink az állatok” Egészségügyi és Környezetvédelmi Minisztérium
- Környező világunk – Garay János Ének-zenei Általános Iskola
- Balesetmentes közlekedés – TM. Rendőrség
- „Tavaszi zsongás az óvodában” – Egészségesebb Óvodák Nemzeti Hálózata
- „Hétköznapok, ünnepnapok” pályázat I. díj
- „Papírsárkányok” pályázat külön díj – Szekszárdi Origami Baráti Kör.

1.4.8. Az intézményben folyó gyermekvédelmi munka éves munkaterv szerint folyik. A közös munkát a gyermekvédelmi felelősök koordinálják. Az eredményekről évente két alkalommal tájékoztatják a nevelőtestületet és a szülők közösségét. A gyermekvédelmi munka főbb területei:

- a hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek teljeskörű beóvodázásának segítése, rendszeres óvodába járásuk, előmenetelük nyomon követése
- a szociális hátrányok csökkentése
- gyűjtési akciók szervezése
- gazdasági, - nevelés-módszertani, - és jogi tanácsadás
- az egyéni fejlődést hátráltató okok kiszűrése
- prevenció, differenciált személyiségfejlesztés
- a sajátos nevelési igényű gyermekek speciális ellátása
- a csoportban dolgozó óvodapedagógusok gyermekvédelmi munkájának támogatása
- szükség esetén jellemzés, esetmegbeszélés kezdeményezése, családgondozói segítség igénylése
- a gyermekvédelemmel összefüggő nyilvántartások vezetése
- szakmapolitikában való aktív részvétel
- az intézmény szakmai véleményének képviselője a gyermekvédelemmel összefüggő hivatalos ügyek intézésében.

1.4.9. A cigány gyermekek integrált nevelése a cigány nemzetiségi nevelés irányelveinek figyelembevételével elkészített „kétkultúras” program és intézkedési terv szerint folyik. A cigány szülők többsége örül a kétkultúras nevelés megvalósulásának, de az utóbbi időben kevésbé igénylik, hogy gyermekük a származása miatt megkülönböztetett bánásmódban részesüljön. A célok, feladatok elérésére szolgáló tevékenységek természetes módon épülnek be a csoportok mindennapi életébe. A cigány gyermekek nevelése során megkülönböztetett figyelmet fordítunk:

- az esélyegyenlőség biztosítására
- a másság elfogadására
- az előítéletek enyhítésére
- a társas érintkezés szabályainak begyakoroltatására
- a tanulási képességek kibontakoztatására
- a felzárkóztatásra
- a higiéniai szokások megismertetésére
- a cigány kultúra beépítésére az intézmény helyi nevelési rendszerébe
- a pozitív személyiségjegyek megerősítésre
- a konfliktusok kezelésére
- a családok anyagi, jogi, nevelés-módszertani megsegítésére.

1.5. Az intézmény minőségirányítási tevékenysége

Az Intézményi Minőségirányítási Program hatálya az intézmény mindhárom épületére kiterjed. A programot 2004. évben fogadta el a nevelőtestület, melyet az elmúlt években több alkalommal módosítottunk:

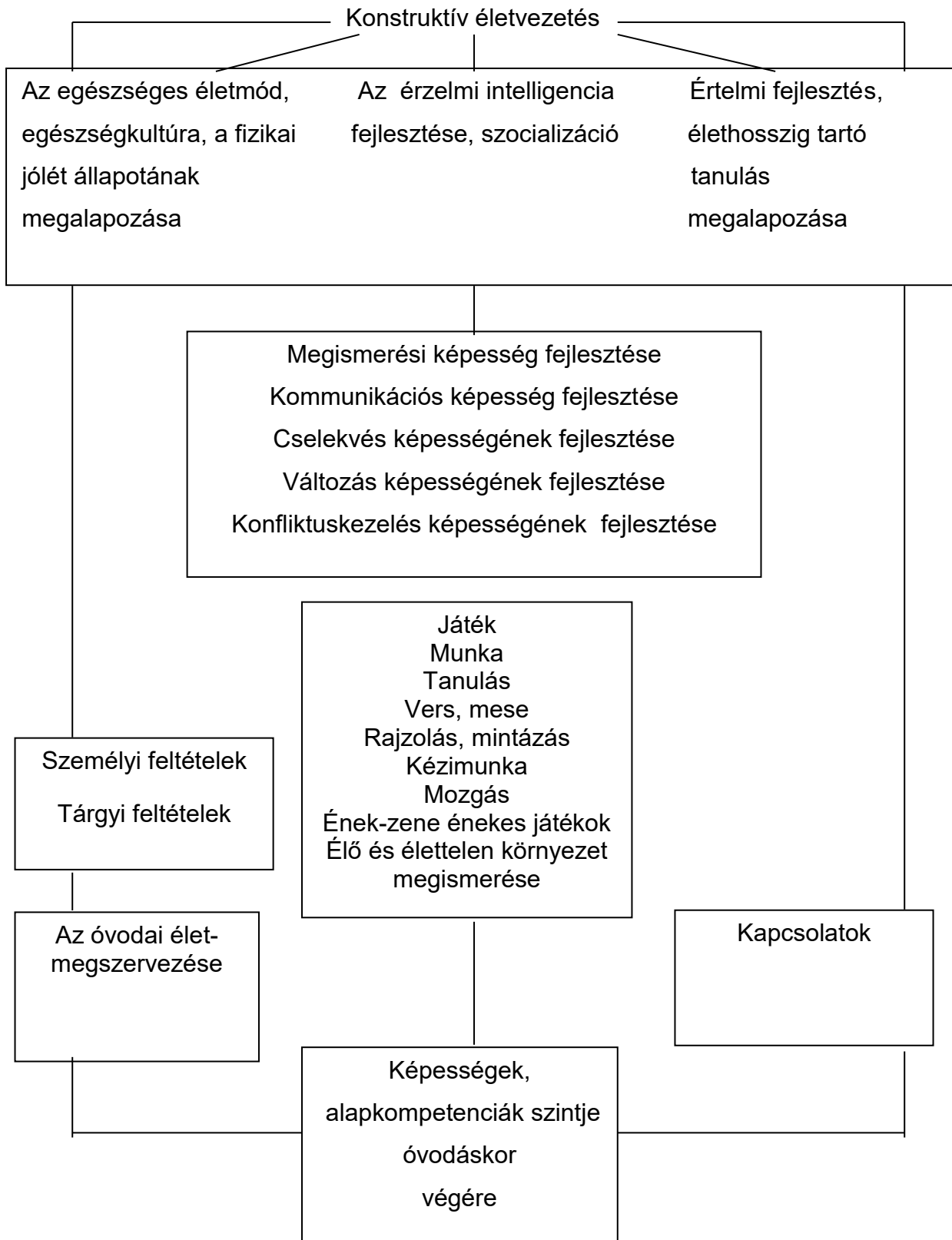
- A gyermekek megismerését célzó mérések módszereinek, eszközeinek, időhatárainak kidolgozása 2007/2008.
- Az intézmény dokumentumainak egységesítése 2007/2008.
- Vezetői és felelősi feladatokat ellátók teljesítményértékelésének szempontjai 2007/2008.
- Óvodapedagógusok teljesítményértékelése 2009/2010.
- A nevelőmunkát segítőik teljesítményértékelési szempontjainak kidolgozása 2010/2011.
- Indikátorok kidolgozása a pedagógus teljesítményértékeléshez 2009-2010.
- Indikátorok kidolgozása a nevelőmunkát segítőik és a technikai dolgozók teljesítményének értékeléséhez 2010/2011.

1.6. Az intézmény kapcsolatai

Működésünk során megkülönböztetett figyelmet fordítunk a külső és belső kapcsolataink ápolására. A családi és az óvodai nevelés összhangja véleményünk szerint alapfeltétele a gyermekek egészséges személyiségfejlődésének, ezért nagy hangsúlyt fordítunk a szülői ház és az intézmény közötti partneri viszony megerősítésére, a jól bevált kapcsolattartási formák megőrzésére. Meggyőződésünk, hogy az óvodai működés egészére vonatkozó személyes tapasztalatokkal rendelkező szülő könnyebben ösztönözhető az együttműködésre, ezért már a beszkoktatás megkezdése előtt lehetőséget biztosítunk az érdeklődőknek, hogy betekinthesse a csoportjaink mindennapjaiba, megismerkedhessenek óvodánk hagyományaival, szokás-szabályrendszerével. A korrekt információáramlás biztosításával igyekszünk hozzájárulni a családok, a fenntartó és az intézmény közötti érdekkülönbségekből fakadó problémák feloldásához. Folyamatosan bővítjük azoknak a rendezvényeinknek a körét, ahol a családtagok együtt vehetnek részt a programokban. Ilyenek pl. az interaktív szülői értekezletek, a sportvetélkedők, a kerti parti, a kakaózsúr, az egészség hét, az ovis tábor, a kutyamenhely rendszeres látogatása, a szülőkből, nagyszülőkből, óvodapedagógusokból, gyerekekből álló „színjátszó csoport” előadásai, reformételek készítése és kóstolása, szűrővizsgálatok megszervezése, különböző gyűjtési akciók, alternatív gyógymódok megismerése, barkácműhely, háztartási, jogi és pénzfelhasználással kapcsolatos ismeretek átadása.

Intézmény	Az együttműködés rendszeressége	
	Rendszeres	Alkalmoszerű
Városban működő általános iskolák	X	
Megyei Múzeum	X	
Babits Mihály Művelődési Központ		X
Könyvtár		X
Családsegítő Központ	X	
Gyermekjóléti Szolgálat	X	
Városi Bölcsőde		X
Védőnők	X	
Gyermekorvosok	X	
Roma Önkormányzat Medina		X
Nevelési Tanácsadó	X	
Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői Bizottság		X
Kelemen Endre Idősek Napközi Otthona		X
Regionális Módszertani Bölcsőde Pécs	X	
Egészségesebb Óvodák Nemzeti Hálózata	X	
Mentálhigiénés Műhely	X	
Rákellenes Liga		X
Magyar Madártani Egyesület		X

1.7. Az óvodai nevelés rendszere

2. A konstruktív életvezetés óvodai program célja, feladata és általános elvei

„AMI IGAZÁN FONTOS... AZT ÓVNI KELL.”

(Exupery)

Nevelési programunk az EMBERT állítja a nevelés középpontjába és az életfeladatok megoldásának alkotó megközelítésére való felkészítést tekinti az óvoda elsődleges feladatának.

Nem az ismeretátadásra törekszünk elsősorban, hanem kreatív, tevékeny, a problémák megoldására képes, testileg, érzelmileg és intellektuális szinten harmonikus egységben élő, a környezet változásaihoz alkalmazkodni tudó embereket szeretnénk nevelni. A társadalmi gyakorlatra, az élethelyzetek megoldására való felkészítés az egyén és a társadalom számára hasznos értékek közvetítésével, az egyéni képességek intenzív fejlesztésével történik, amely a gyermeki tevékenységek közben valósul meg.

AZ ÓVODÁNK ÁLTAL KÖZVETÍTETT ÉRTÉKEK

1. A BIOLÓGIAI LÉTRE VONATKOZÓ ÉRTÉKEK:

- az egészséges életmód szokásainak elsajátítása,
- a munka örömeinek átélése

2. AZ ÉN HARMÓNIAJÁRA VONATKOZÓ ÉRTÉKEK:

- önértéktudat, önbecsülés kialakítása,
- sikerélményhez juttatás,
- nyitottság, érdeklődő attitűd megerősítése,
- játékos és a pozitív életszemlélet kialakulásának támogatása,
- igényes magatartásra törekvés minden tevékenységben,
- a tartalmas érzelmi élethez szükséges feltételek megteremtése

3. A TÁRSAS KAPCSOLATOKRA VONATKOZÓ ÉRTÉKEK:

- együttműködés,
- tolerancia, másság elfogadása,
- segítségnyújtás,
- erkölcsi értékek – őszinteség,
 - becsületesség,
 - felelősségvállalás,
 - udvariasság,
 - jó és rossz megkülönböztetése.

4. A KÖRNYEZŐ VILÁGRA VONATKOZÓ ÉRTÉKEK:

- családi kötődés fontossága,
- barátság,
- hazaszeretet,
- az egyén és az élő és élettelen környezet harmóniája.

5. A TÁRSADALMI HATÉKONYSÁGRA VONATKOZÓ ÉRTÉKEK:

- képességfejlesztés,
- tudás megszerzésének megszerettetése.

Fő célunk, hogy óvodásaink

- örömmel járjanak óvodába és az óvodai élet minél több pillanatát élvezzék,

- szeretettel és bizalommal forduljanak az őket körülvevő felnőttek és társaik felé,
- szükségleteiket, véleményüket, érzelmeiket bátran, félelem nélkül nyilvánítsák ki,
- önként, külső kényszer alkalmazása nélkül vegyenek részt a különböző óvodai tevékenységekben,
- saját fejlődési tempójuknak megfelelően fejlődjenek képességeik,
- őrizték meg természetes kíváncsiságukat, őszinte gyermeki derűjüket,
- tanuljanak meg élni személyes szabadságukkal a közösség keretein belül.

Az óvodai nevelés hagyományaira épülő demokratikus, korszerű nevelési rendszer folyamatos fejlesztése, amely egy sajátos arculattal rendelkező gyermek – szülő- pedagógus közösség megszilárdítását eredményezi.

A cigány gyermekekkel történő fokozott törődés célja, az alacsony szintű magatartási szokásokkal rendelkező gyermekek beilleszkedési, együttműködési konfliktusainak csökkentése, hogy a szocializáció során a differenciált nevelői hatások segítségével képességeikhez mért teljesítményük javuljon.

Az óvodai nevelő tevékenység vezető elvei:

- Barátságos, elfogadó, szeretetteljes óvodai környezet létrehozása, amelyben a gyereket minél több örömet, megelégedettséget nyújtó, életkornak megfelelő, képességeiket fejlesztő tevékenység motiválja.
- Fokozottan érvényesül az eltérő fejlődésű ütemből következő speciális feladatok megoldása.
- A nevelési folyamat során állandóan érvényesülnie kell az érzelmi ráhangolás – cselekvő meg tapasztalás- kommunikáció- gondolkodás egységének.
- Partneri kapcsolat létrehozása a család és az óvoda között, a családi nevelés elsődleges szerepének hangsúlyozására.
- A cigányság helyes értelmezéseinek elősegítése, a magyar óvodai nevelés értékeinek megőrzése.

A nevelési cél elérése érdekében alkalmazott módszerek:

- A tagépületek, csoportok sajátos pedagógiai programjának tovább fejlesztése.
- Természetes körülmények és keretek között történő közvetlen meg tapasztalás, élményszerűség biztosítása a nevelési folyamat során.
- Az ismeretek átadása, az egyén képességeinek fejlesztése, alaptevékenységekbe ágyazottan történik az életkori és egyéni sajátosságok maximális figyelembe vételével.
- A partnereket megnyerő, aktivizáló, együttműködő viszony erősítése.

A pedagógus személyiségével kapcsolatos követelmények:

Az "emberbarát" szemléletből következik, hogy rendelkeznie kell az óvónőnek a gyermeki sajátosságok alapos ismeretével, alkalmazkodnia kell egyéni képességeikhez, tulajdonságaikhoz, s ezekből kiindulva kell fejleszteni őket tovább.

Az óvónő munkájában elsődlegessé válik a szemléletváltás, ami a szakmai autonómia és a cselekvési felelősség összekapcsolását jelenti.

Elvárható a pedagógustól egy sajátos attitűd, amely a gyermekek és a család felé egyaránt nyitott. Rendelkezzen megfelelő mértéktartással, kompromisszum készséggel, az önkritika gyakorlásának és a másság elfogadásának képességével.

Aktív közreműködő az értékrend kialakításában, képviseli az óvoda érdekeit, segíti a csoportot a saját értékrendjének kialakításában, közben mintát nyújt a segítő kreatív jelenlétre is.

Programunk megvalósításának távlatai

A feladatok megvalósulása biztosítja, hogy a gyermekek az óvodáskor végére megfeleljenek az iskolaalkalmasság követelményeinek, rendelkezzenek a további fejlődés alapjául szolgáló főbb képességekkel.

A képességek fejlesztésének kettős jelentősége abban áll, hogy az egyéni önmegvalósulás mértékének és a társadalmi haladásnak egyaránt feltétele.

3. Fő feladatok

3.1 Az egészséges életmód, egészségkultúra, fizikai jólét állapotának megalapozása

A felgyorsult társadalmi változások a civilizáció ártalmait, a családok szociális körülményei jelentős mértékben hátráltatják a gyermek testi képességeinek kifejlődését, a higiéniai, egészségügyi, táplálkozási szokásainak, a kiegyensúlyozott érzelmi életének kialakulását.

A gyermeket érő kedvezőtlen külső hatásokhoz biológiai adottságaitól, egyéni fejlettségétől és egészségi állapotától függően képes alkalmazkodni.

A családi és az intézményes nevelés keretein belül egyaránt törekednünk kell a hátrányok ellensúlyozására, a gyermek testi-lelki egészségének kialakítására és megőrzésére.

Értelmezésünk szerint az *egészségnevelés célja* a pszichikus, szomatikus és szociális elégedettség harmóniájának megteremtése, hogy a gyermek az egyéni cselekvőképességéhez viszonyítva eljusson az egészségmegőrzés optimális szintjére.

A gyermek a testi szükségleteinek kielégítésére fokozatosan válik képessé. Az egészségnevelés alapvető feltétele az óvodapedagógus és a gyermek szeretettel, bizalmas kapcsolata.

Az egészségnevelés terén kitűzött célunk elérése érdekében meghatározott *feladataink*:

1. Higiénikus, esztétikus, tevékenykedést elősegítő környezet és az ehhez szükséges eszközök biztosítása.
2. Az egészséges életmód szokásainak kialakítása

3.1.1 Egészséges környezet biztosítása:

Az óvodai környezet, a mennyiségileg és minőségileg megfelelő eszközök jelentősen befolyásolják a nevelőmunkánk hatékonyságát.

Az óvoda helyiségeiben törekednünk kell arra, hogy elegendő hely és kellő felszerelés álljon rendelkezésre a tevékenységek gyakorlására.

A helyiségek falszínének megválasztásakor előnyben részesítjük a világos, pasztell színeket, igyekszünk elkerülni a túldíszítettséget, a dekorációt elsősorban természetes anyagokból készítjük.

A rendszeres szellőztetés és a természetes megvilágítás érdekében a bútorokat, növényeket, függönyöket úgy helyezük el, hogy az ablakok nagy része szabadon maradjon.

A túlzott napsütés ellen meleg árnyalatú textíliát használunk.

Fontosnak tartjuk, hogy a mesterséges világítás fényerőssége és egységes színe az előírásnak megfeleljen.

A helyiségek hőmérséklete, tisztasága kifogástalan legyen.

Az óvoda udvara sokféle képesség kialakítását szolgálja.

A gyermek változatos tevékenységének, szabad mozgásának biztosítása az udvar különböző jellegű talajfelületeinek - napos és árnyékos, burkolt, füvesített vagy virágos részeinek - kialakításával érhető el.

Az alkotó tevékenységhez, a képességek fejlődéséhez olyan célszerű, esztétikus eszközökre van szükségünk, amelyek megfelelnek a gyermek életkori igényeinek, növelik cselekvési kedvét.

Az udvaron elhelyezett famászókáknak és homokozóknak a használhatóságon túlmenően a balesetvédelmi és egészségügyi feltételeknek is meg kell felelniük.

3.1.2. Egészséges életmód szokásainak kialakítása:

Az életmód alapvetően meghatározza az egyén egészségi állapotát, teljesítőképességét, szellemi frissességét.

Az egészséges életmód szokásainak, a rendszeres testedzés igényének, a helyes életritmus kialakulásának megalapozását az óvodáskorban kell megkezdenünk.

A szokáskialakítás a gyermek egyéni szükségleteire, fejlődési ütemére alapozottan történik.

A megfelelő életmódot a helyes életritmus, táplálkozás, öltözködés, tisztálkodás, rendszeres mozgás, pihenés megszervezésével és a hozzájuk kapcsolódó tevékenységek gyakorlásával biztosítjuk.

A gyermek óvodai *életritmusát* az élettani szükségleteinek figyelembevételével a családdal együttműködve alakítjuk ki.

A gyermek egészséges testi és szellemi fejlődése érdekében a különböző tevékenységeket úgy osztjuk el a nap folyamán, hogy a megszokott időben végzett feladatok változásával elkerüljük az esetleges túlterhelést.

A cigány gyermekek esetében lényeges a mozgás és pihenés összhangjának megteremtése, az életkornak megfelelő helyes életritmus kialakítása, fő szempont a rendszeresség.

A táplálkozás a testi növekedés és fejlődés egyik legfontosabb feltétele.

A központi konyhához eljuttatott véleményekkel segítünk abban, hogy a gyermekek számára naponta háromszori elosztásban a kellő összetételű és mennyiségű, megfelelően változatos ételek elfogyasztása biztosított legyen.

A sok zöldség, gyümölcs, tejtermék fogyasztása mellett törekszünk a reformkonyhai ízek megkedveltetésére is.

A mézzel ízesített gyümölcs vagy gyógytea állandóan a gyermekek rendelkezésére áll, amely a szükséges mennyiségű folyadék bevitelének feltétele.

A szükségletek kielégítése érdekében ismernünk kell a gyermekek ízlésében, étvágyá-

ban, táplálkozási szokásaiban jelentkező egyéni különbségeket.

Különös gondot kell fordítanunk a beteg vagy betegség után visszatérő, leromlott fizikai állapotú gyermek táplálkozására.

A *testápolás* a gyermek egészségének megóvását és tisztaság igényének, kellemes közérzetének kialakulását szolgálja.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermek képes legyen a szükségleteinek, kívánságainak jelzésére, szóbeli kifejezésére.

Sok türelemmel, fokozatosan juttatjuk el a gyermeket odáig, hogy igényli a tisztaságot önmagával kapcsolatban, ezért képességeinek fejlettségétől függően:

- szappannal, folyóvízben mosson kezet, WC használat után, étkezés előtt és minden tevékenységét követően, ha szükséges,
- kezét törölje szárazra,
- körmeit rendszeresen körömkefével tisztítsa meg,
- haját naponta több alkalommal kefélje, fésülje át. Haja ne lógjon szemébe,
- végezzen szájöblítést ebéd után, később fogkefével is mossa meg fogait,
- papír zsebkendőbe fújja ki orrát, használat után a zsebkendőt a fedett szeméthyűjtőbe tegye,
- akkor menjen WC-re, ha szükségét érzi, szükségleteit társaitól elválasztva, nyugodt körülmények között végezze el.

A különböző családi háttérből érkező gyermekek higiénés szokásainak alakítása. (gondozási műveletek gyakorlása, sorrendiség, kézmosásnál szappan használat stb.)

Az *öltözködéssel* védjük a gyermek testét az időjárás változásai ellen, ugyanakkor fejlesztjük ízlését, önállóságát is.

A hőmérsékleti változásokhoz való alkalmazkodás érdekében többretegű öltözködést tartjuk előnyösnek.

A gyermek öltözéke célszerű, önállóságukkal és az óvodai étellel összehangolt legyen.

A gyermek ruhászsákjában mindig legyen tartalék ruha.

Szorgalmazzuk a fűzős, lúdtalpbetétes, hajlékony talpú, stabil bokatartást biztosító váltócipő használatát.

Személyes gondozottság igényének kialakítása. Igényszint emelése önmagukkal szemben. Törekedni kell a túlóltözöttség helyett a réteges öltözködésre.

A *rendszeres edzés, mozgás* megszerettetése, a szabadban tartózkodás igényének kielégítése az egészségnevelés fontos feladata.

Ajánlatos minden spontán adódó lehetőséget kihasználni a nap folyamán a mozgásra, ugyanakkor a mozgás, pihenés egyensúlyban tartásának szükségességét sem hagyhatjuk figyelmen kívül.

A víz, levegő, nap edzőhatásának kihasználása céljából lehetővé kell tenni, hogy a gyermekek minél több mozgásos tevékenységet végezzenek a szabadban.

Az intenzív gyakorláshoz, a jó eredmény eléréséhez megfelelő helyre és eszközökre van szükségünk.

Minden, ami az óvoda udvarán található felhasználható a mozgásfeladatok megvalósítására.

A rögzített famászókák, felfüggesztett rudak, mászókötelek, gyűrűk a karok és a vállak erősítését szolgálják.

A mesterségesen kialakított dombok minden évszakban kedvező lehetőséget nyújtanak a különböző mozgásformák elsajátítására, gyakorlására.

Télen alkalmasak a szánkózásra, csúszkálásra, síelésre, míg nyáron gurulásra, szökdesésre, mászásra, rézsútos talajon végzett futásra lehet használni őket.

A víz edző hatását megfelelő méretű pancsoló hiányában kerti zuhanyozással igyekszünk pótolni.

Szülői támogatással, szervezett keretek között lehetőséget nyújtunk az úszás, népi tánc tanulásra is.

Télen az aszfaltozott terület vízzel történő elárasztásával biztosítjuk a korcsolyázáshoz szükséges feltételeket.

A saját tornaszobánk mellett szívesen igénybe vesszük a közeli iskolák tornatermét, sportpályáit is. A nagyobb térben való tájékozódás újszerű feladatot jelent a gyermek számára.

A rendszeresen szervezett séták, kirándulások, túrák a mozgásigény kielégítésén kívül, együttes élményt jelent a résztvevőknek.

A *pihenés, alvás* igénye egyénenként változó és általában óvodáskor végére csökken.

Nem erőszakoljuk az alvást, a pihenés alatt igyekszünk elérni, hogy a gyermeket különböző külső és belső ingerek ne zavarják.

A gyermek nyugalma, jó közérzetének biztosítása érdekében magával viheti az ágyba kedvenc játékát, személyes tárgyait.

A hét éves gyermek számára is biztosítanunk kell a megfelelő méretű fektetőágyat, amely alvás közben is alkalmas a testhelyzet változtatására.

A folyamatosan ébredő gyerekek felöltözhetnek, és csendben játszhatnak altatási idő befejezéséig.

A cigány gyermekek fejlesztésénél elsődleges és meghatározó alaklátás és formálандóság fejlesztése, forma alakítás mozgással, különböző alakzatok végigmozgása, körmozgás. Kinesztétikus mozgásészlelés fejlesztése, behunyt szemmel végzett mozgások. A mozgásfejlesztés elengedhetetlen kelléke az egész alakos csoportszobai tükör, amelyben megfigyelhetik, megtapasztalhatják egész testképüket, mozgásukat, társakhoz, tárgyakhoz való viszonyukat.

Fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

- Önállóan mosakodnak, törülköznek, használják a WC-t , fogat mosnak, óvják fogukat, hajukat rendben tartják, helyesen fűjják az orrukat, kezüket a szájuk elé tartják köhögéskor.

- Kultúráltnan esznek, helyesen használják a kanalat, kést, villát, ügyelnek az asztal rendjére.
- Önállóan öltöznek a megfelelő sorrendet betartva. Ruháikat összehajtva helyére teszik. Cipőfűzőjüket megkötik. Cipőjüket, csizmájukat letisztítják. Öltözködésnél figyelembe veszik a hőmérséklet változásait.
- Vigyáznak saját személyük gondozottságára, környezetük rendjére.
- Önmaguk is képesek a szükségleteik kielégítésére.

Az óvodapedagógus feladatai az egészséges életmód megszervezése terén:

- Az egészségnevelés objektív és szubjektív feltételeinek megteremtése.
- Nyújtson segítséget a gyermekeknek olyan tapasztalatok szerzésére, ahol megismerheti saját szükségleteit.
- Minden gyermek számára biztosítsa a lehetőséget, hogy kedve és képességei szerint végezze az önkiszolgálási tevékenységet.
- A gyermek megfelelő gondozottságának biztosítása.
- Foglalkoznia kell a gyermekek életkorának megfelelő sportolási lehetőségek kiszélesítésével.
- Betegségek, testi rendellenességek prevenciója szükség esetén szakember bevonásával.
- A gyermek viselkedésében jelentkező lelki zavarok okainak feltárásában működjön együtt a családdal.
- Feszültséget, stressz helyzetet kiváltó személyi és tárgyi feltételek megszüntetése.
- *A gyerekek óvodai fürdetéséhez a feltételek biztosítása,*
- *Kultúrájukban meglevő gyógyítási szokásuk mellett nagyobb bizalommal fogadják el és alkalmazzák az orvosi segítséget,*
- *A családok napirendjét a szülők meggyőzésével próbáljuk közelíteni az óvodáéhoz,*
- *A gyermekek otthoni étkezési szokásainak és étrendjének megismerése, elemzése után folyamatosan keresni kell azokat a lehetőségeket, amelyek keretein belül, vagy azt kiegészítve lehetőség van az esetlegesen hiányzó tápanyagok pótlására.*
- *Alapvető higiéniai szokásrendszer megismertetése, gyakoroltatása. Ha alkalmanként szükséges a gyermekek napi fürdetésének megoldása, ruhacsere biztosítása,*
- *Óvodai váltóruha kimosásának megszervezése,*
- *Öltözködési szokásaikat próbáljuk a gyermekek igényeihez igazítani. Ruha kényelmes, praktikus, könnyen kezelhető legyen, használat ne gátolja a gyereket önállósodási törekvéseiben.*

3.2. Érzelmi intelligenciafejlesztés és szocializáció

A konstruktív életvezetés óvodai program az egyén és a közösség kölcsönös viszonyának alakítását a nevelés alapkérdésének tekinti.

A *célunk*, hogy a gyermek alkalmassá váljon a különböző életfeladatok alkotó megoldására. Ehhez azonban el kell sajátítania a szociális magatartási kultúra alapjait.

A cél elérése érdekében arra törekszünk, hogy a reális önbemérés és a társas együttműködés terén minden gyermek elérje az egyéni képességeinek megfelelő szintet.

A szociális tanulás színtere az óvodai csoport közösség.

A közösségi élet tartalma élményekben és kapcsolatokban formálódik.

Programunkban az egyén és a közösség nevelése szorosan összefonódik, kölcsönösen hatnak egymásra. A közösség fejlesztő hatása annál jelentősebb, minél több lehetőséget biztosít az egyénnek a társas együttműködésre, szerepvállalásra, közös élményszerzésre.

A csoport őszinte, kölcsönös bizalmat feltételező légkörében felébred az érdeklődés a társak iránt.

A 3-7 éves gyermek érzelmi beállítottsága erősen befolyásolja megnyilvánulásait. Az óvodáskor éveiben elsősorban a cselekedeteivel fejezi ki érzelmeit, szóbeli megfogalmazásukra leginkább az óvodáskor vége felé válik képessé.

Az érzelmi nevelés és szocializáció hatására egyre objektívebbé válik véleménye önmagáról és másokról. Ez az alapja az én-kép kialakulásának, a reális önértékelés, az önbi-zalom megerősödésének, a környezetében élőkre jellemző tulajdonságok felismerésének és elfogadásának.

Az óvodai közösség sikeres formálása közben a társadalom számára hasznos szociális érzés, közösségi tudat és magatartás mellett kialakul a hagyományok tiszteletben tartása, a csoportra jellemző szokások-szabályok rendszere és a "többségi vélemény" is.

A kisgyermek a társadalmi szerepeket, magatartásformákat, értékeket a modellkövetés útján sajátítja el. A szociális tanulás hatására a gyermek eljut a társakkal való együttléttől az összetartozásig és az együttműködésig.

Az óvodai közösség kialakítása a közös tevékenységek során valósul meg, a közösen átélt élmények segítik az összetartozás érzését.

A gyermek cselekedeteinek irányítása, közösségi szokások által történik.

A közös célok elérése megköveteli a csoporton belül az értelmes fegyelmet. Ez nem feltétel nélküli engedelmességet jelent, hanem egyéni igényekre, önálló gondolkodásra épített őszinteséget, kölcsönös felelősségvállalást, megbecsülést feltételez a gyermek-gyermek és a gyermek-felnőtt kapcsolatában.

A szokások biztosítják az egyén számára a nyugodt, elmélyült tevékenykedés lehetőséget. A közösségi szokásrendszer a gyermekek közötti kommunikációt, egymásra figyelmet, az együttműködést teszi lehetővé. A különböző nézőpontok megismerése, a konfliktusok kezelése és megoldása, a toleráns magatartás a fölcserélhető alá- és fölérendelt

viszonyok elfogadása és gyakorlása közben fejlődik.

A gyermeket a konfliktusainak önálló megoldására biztatjuk. Beavatkozásra csak akkor van szükség, ha az indulataiktól vezérelve egymás testi épségét veszélyeztetik. Az árulkodás és a tényleges sérelmen alapuló segítségkérés közötti különbséget észre kell vennünk.

A társadalmi együttélés szempontjából is nélkülözhetetlen hogy a gyermek elfogadja társai különös igényeit, kéréseit, testi vagy szellemi esetleg viselkedésbeli "másságát". Az etnikai kisebbséghez tartozó és a hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek biztosítjuk az önazonosságuk megőrzését, kultúrájuk ápolását, megőrzését, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét. A szociális érettség magas szintű megnyilvánulása, amikor nem használja ki társai gyengeségét és segítséget nyújt a rászorulóknak. Az előítéleteket nélkülöző, humánus, toleráns magatartás létrejöttének alapvető feltétele a szülői hozzáállás formálása. A társas és közösségi tevékenységek a nevelő munkánk teljes folyamatát átszövik. Ebben a folyamatban talán a legmeghatározóbb időszak a gyermek beszoktatása. A szülőktől való elszakadás az új környezet, új közösség és életrend, a felnőtt szeretetén való osztozás más-más reakciókat vált ki az egyes gyermekből. A kisgyermek számára idegen élethelyzet miatt létrejött szorongások oldása a pedagógustól és a szülőtől nagyfokú empátiát, türelmet, gondoskodást, szeretetet igényel. Biztosítjuk minden gyermek számára a szülővel történő, megfelelő időtartamú, fokozatos beszoktatás lehetőségét.

Az óvodai közösség nyitottsága a beszoktatással nem fejeződik be. A gyermek érdekében az óvodáskor végéig szükség van a szülő pedagógus egymást segítő kapcsolatára. Meggyőződésünk, hogy a személyiség fejlesztése akkor válik igazán hatékonyá, ha a gyermeket otthon és az óvodában megközelítően azonos pedagógiai ráhatások érik, ezért igyekszünk a szülőket az óvodai élet aktív résztvevőivé tenni.

A cigánygyerekeknek fokozott szükségük és igényük van a személyes törődésre, féltő, gondoskodó szeretetre, empátiára. Érezniük kell, hogy a velük foglalkozó óvodapedagógus elfogadta őket. Akit megszerettek, ahhoz végérvényesen ragaszkodnak a szülők és a gyermekek egyaránt. Lényeges kérdés, hogy az óvónő mutasson példát, mert a cigánygyerek magyarázat nélkül leutánozza az otthon úgynevezett néma neveléssel (magyarázat nélkül) nevelő szülőt.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A kialakított szokásokat betartják, elfogadják a tevékenységek által megkívánt magatartásformákat.
- Észreveszik, ha valakinek szüksége van segítségre.
- Érdeklődnek a hiányzó társaik iránt.
- Örülnek a közösen elért sikereknek.
- Szükségletté válik a közös tevékenység.
- Érdeklődnek a csoport tagjainak mondanivalója iránt. Felismerik metakommunikációs jelzéseiket.
- Egy-egy társuk iránt barátságot mutatnak.
- Bíznak önmagukban és társaikban.
- A tevékenységekbe önként vagy az óvónő kérésére bekapcsolódnak.
- Felelőséget vállalnak a közös tevékenységekért, melyet a nehézségek ellenére is elvégeznek

–Képesek őszinte, önálló véleményalkotásra, döntenek az ismert szituációban.

Óvodapedagógus feladatai az érzelmi nevelés és szocializáció biztosítása terén:

- Feltétel nélküli elfogadás, szeretet és tisztelet biztosítása minden gyermek számára.
- Pozitív és negatív érzelmek felismerésének és kulturált kifejezésének elsajátítása.
- Az önértéktudat, reális énkép kialakulásának segítése.
- A megértés, tolerancia, elfogadás megérettetése mások iránt.
- A gyermekek önkontrolljának erősítése.
- Problémamegoldás és konfliktuskezelés módszereinek bővítése.
- Önmagukért és a társakért érzett felelősségérzet erősítése.
- A közösségi együttélést megkönnyítő szokás-szabályrendszer kialakítása, gyakoroltatása, ellenőrzése, következetes betartatása.
- Kereső-kutató attitűd megszilárdítása
- A cigány gyermekek nevelésében elengedhetetlen a bizalom, tisztelet, példaadás, következetesség*
- El kell érni, hogy ne féljenek az óvodától.*
- Egyéni értékek felszínre hozása megerősítése.*
- Apróbb lépésekben kell előre haladni.*
- A gyermekeket a megaláztatásoktól védeni kell.*
- A családokban tapasztalt helytelen erkölcsi értékrend tompítása, új, társadalmi elvárásoknak megfelelő értékrend közvetítése.*
- A cigány kulturális értékek felkutatása (zene, irodalom, képzőművészet).*
- A cigány és a magyar kultúra ötvözése a kétkultúrás hatás megvalósítása érdekében.*
- Az eredményes kapcsolattartáshoz, a beilleszkedés segítéséhez a kommunikációs képességeik fejlesztése. (szókincs, ismeretbővítés)*

3.3. Értelmi fejlesztés megvalósítása

Képességek szerepe az értelmi fejlődésben

Koncepciónkban a nevelés alapvetően a társadalmi együttélés és az egyéni hatékony életvezetéshez szükséges képességek intenzív fejlesztését jelenti.

Az emberi képességek száma szinte megszámlálhatatlan. Léteznek ugyanakkor olyan kiemelt képesség csoportok, amelyek az egyén és a társadalom érdekeinek összehangolása céljából meghatározóak.

A konstruktív életvezetés szempontjából a **1. kommunikáció, a 2. megismerés 3. cselekvés 4. változáshoz való alkalmazkodása képességének, 5. konfliktuskezelés** képességének fejlesztésére törekszünk elsősorban.

3.3.1. Kommunikációs képesség fejlesztése

Az anyanyelv használata a beszéd fejlettsége, meghatározó jelentőségű a gyermek személyiségének kibontakozásában, ezért az óvodai nevelés egész rendszerében megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a kommunikációs képesség fejlesztésére.

A családból hozott minta következtében a gyermekek különböző beszédképességgel rendelkeznek. A fejlesztés irányának meghatározása érdekében az óvoda megkezdésétől törekedni kell a gyermekek beszédállapotának, beszéd hallásának, beszédértésének, mondatszerkesztésének, összefüggő beszédének megismerésére. A nyelvi hiányok pótlása a szülők és az óvoda szoros partner kapcsolatát feltételezi.

Alapfeladatok a kommunikációs képesség fejlesztése terén

- Beszélgetésre serkentő helyzetek teremtése, a gyermekek beszédkedvének megőrzése.
- Élményszerző alkalmak teremtésével, környező valóság felfedeztetésével, anyanyelvi játékok megszervezésével szókincs bővítése, összefüggő beszéd, párbeszéd, a fogalmak megismerésének fejlesztése.
- Nonverbális kommunikáció, gesztus, hangerő, hangszín, hangleyjtés megfelelő alkalmazásának gyakorlása.
- Beszédfegyelem fejlesztése, magatartáskultúra szabályainak elsajátítása.
- A beszédkultúra, kérdéskultúra javítása.

3.3.2. A megismerő képesség fejlesztése

A tanulási folyamat eredményessége minden életszakaszban a megismerő képesség fejlettségétől függ. A feladatokat már a kisgyermeknek is értelmeznie kell, megoldási tervet kell készítenie, ezt végre kell hajtania, az eredményt ellenőriznie, a létrejött produktumot pedig értékelnie kell, ezért a gyermeket segíteni kell abban, hogy a külvilágból érkező ingereket az érzékszerveik használata révén, az észlelés során képesek legyenek felfogni és életkornak megfelelő módon önmaguk számára átalakítani.

Alapfeladatok a megismerő képesség fejlesztése terén

- Szenzomotoros funkciók begyakorlása (látás, mozgás, alak, szín, mozgás és forma-észlelés).
- A szem - kéz koordináció váljon pontosabbá.
- Fejlődjön a síkban és térben való tájékozódás (bal, jobb, lent, fent, előtt, mögött)
- Javuljanak a reflexek, gyorsuljon a reagáló képesség.
- Nőjön a figyelem tartóssága, differenciálódjon a figyelemmegosztás.
- Fokozódjon a spontán érdeklődés.
- Erősödjenek az akarati tulajdonságok: önfegyelem, türelem, kitartás, próbálkozás, újrakezdés, önkorrekció, kudarctűrés és levezetés
- Válgják pontosabbá a megfigyelő-képesség, vizuális memória
- Erősödjön a logikus gondolkodás, összefüggések meglátása, a probléma megoldást segítő alternatív gondolkodás.
- Fejlődjön a fantázia, a képzelőerő, találmányosság, kreativitás.
- Erősödjön a monotonia tűrés.
- Fejlődjön az önbizalom, önállóság, a saját elképzelés megvalósításának igénye.

3.3.3. A cselekvés képességének fejlesztése

A 3 - 7 éves gyermekek természetes szükséglete az alkotás. Fel akarja fedezni a maga életében azoknak a dolgoknak a létrejöttét és értelmét, amelyek foglalkoztatják. Ennek előfeltétele a környezetének átalakításában való aktív részvétel. A cselekvés képességének fejlődése kölcsönös hatást gyakorol a kommunikáció és a megismerési képességek fejlődésére is, hiszen a gyermekek a cselekvéseik során létrejövő változásokat, összefüggéseket, a tapasztalatszerzéshez kötődő érzéseiket saját szavaikkal megtudják fogalmazni, ugyanakkor tevékenykedés során tapasztalataik rendeződnek, értelmi képességeik differenciáltabbá válnak. A sokféle tevékenység közben lehetőség adódik a gyermeki kíváncsiság kielégítésére, az ismeretek körének bővítésére, a sikerélmény át-

élésére, esztétikai élmények gyűjtésére is.

Az önálló cselekvés befolyásolja a gyermeki világkép alakulását, képesek lesznek problémák felismerésére és megoldására, átélik a felfedezés örömét, erősödik önbizalmuk, nagyobb biztonsággal mozognak társaik között, ha teljesítményhelyzetbe kerülnek.

Alapfeladatok a cselekvés képességének fejlesztése terén

- Az óvodapedagógus biztosítsa a változatos tevékenykedés lehetőségét
- A tevékenységek szervezésénél támaszkodjon a gyermekek élményeire

- Törekedjen az egyén és közösség számára egyaránt vonzó célok meghatározására
- Biztosítsa a tevékenységek elvégzéséhez szükséges feltételeket (hely, idő, eszköz)
- Értékelése olyan pozitív megerősítéseket tartalmazzon, amelyek a gyermeket újabb tevékenységek elvégzésére serkent.

3.3.4. A változás képességének fejlesztése

Az életben minden dinamikus változik. A környezet változásai az egyéntől belső világnak folyamatos átalakítását követeli. Bár a változás velünk született tulajdonságunk, mégis gyakran elhárítunk a változásoktól. Az elhárítás azonban szükségszerűen gátolja az egyént a lehetőségek felismerésében, személyiségének kibontakozásában. Ezzel szemben, aki képes alkalmazkodni az újfajta körülményekhez kreatív, tartalmas, sikeres életre számíthat.

Alapfeladatok a változás képességének fejlesztése terén

A változás folyamatának megismertetése

A változást akadályozó tényezők felismertetése:

- félelem a kudarctól,
- a feladat téves megítélése, önismeret hiánya,
- a belső motiváció hiánya,
- a végrehajtáshoz szükséges akaraterő hiánya,
- ismeretlen a cél eléréséhez vezető út
- az ellenállás – leküzdés mechanizmusának elsajátíttatása,
- önbecsülés, önértékelés fejlesztése,
- nehézségek, kudarctól való félelem leküzdése,
- idő és energia befektetés mértékének megalapítása,
- a változás indítékainak tudatosítása,
- akaraterő, a változással kapcsolatos elkötelezettség kifejlesztése,
- a változás folyamatának ismerete,
- a változásra legalkalmasabb időpont kiválasztása.

3.3.5.A konfliktuskezelés képességének fejlesztése

A környezeti,- társadalmi- és az emberközi kapcsolatok terén bekövetkező változások hatására a gyermekek probléma érzékenysége jelentős mértékben emelkedhet, a konfliktusok megoldására való hajlandóságuk ezzel szemben rendkívül alacsony.

Ahhoz, hogy az egyén harmóniában éljen önmagával és a környezetével képessé kell válnia a saját és a másik ember tiszteletben tartására. Meg kell tanulnia az igények különbözőségéből fakadó konfliktusok feloldásának „nyer-nyer” szemléletű, megegyezésen alapuló megközelítését.

Alapfeladatok a konfliktus kezelés képességének fejlesztése terén

- a problémahelyzetek felismerése még a konfliktus kialakulása előtt
- a konfliktusban álló felek szükségletei közötti egyenrangúság elismerése
- stressz oldó technikák elsajátítása és gyakoroltatása
- a közmegegyezésre jutás elősegítése az alábbi öt lépéses – helyzettől függően
- szükség szerint kevesebb lépés – módszer alkalmazásával:
- a konfliktushelyzet résztvevői külön-külön adják elő az esetet,
- az ellentétek feloldása,
- a döntési lehetőségek számbavétele,
- a konfliktus feloldás alternatívái közötti rangsor felállítása,
- döntés mindenki győztes alapon.

4. A gyermek tevékenységi formái, a fejlesztés tartalmi eszközei

A személyiség fejlesztése hatékonyan akkor működik, ha a külső környezeti hatások az egész személyiségen keresztül érvényesülnek.

Az óvónőnek tisztába kell lennie pedagógiai hatások összetettségével, a nevelési cél elérése érdekében kell kialakítania a nevelés szolgálatába állított tevékenységek struktúráját.

A gyermekek a tevékenységek közben szereznek tapasztalatokat környezetükről, a megszerzett ismereteik pedig a cselekvés során rögzülnek. Az óvónő alapvető feladata, hogy segítséget nyújtson a tapasztalatok rendszerezésében. Következésképpen az *óvoda nevelési gyakorlatában a játék, munka, tanulás egységes tevékenységi rendszerben való gondolkodás kiemelt módon jelenik meg.*

4.1. A játék személyiségfejlesztő hatása

A játék az óvodáskorú gyermek alapvető tevékenysége. Ezt a tevékenységet a gyermek önként választja magának, ezért örömet leli benne.

A gyermek tapasztalatait, élményeit játssza el sajátos formában. A játék a valóságot tükrözi, ezáltal alapjává válik a megismerésnek. A játékban lehetőség nyílik a helyes magatartás gyakorlására, valamint a szokások, viselkedési szabályok megismerésére és elsajátítására.

A játék formáinak és tartalmának gazdagodásával alakulnak a gyermekek képességei, fejlődik egész személyiségük.

A játék a gyermeki személyiségfejlesztés alapvető eszköze.

A játék a személyiség valamennyi összetevőjére hat, így a testi és mozgásképességekre, az értelmi képességekre és a szociális képességekre egyaránt.

A játék fejleszti a *mozgást*. Segíti az új mozgásformák megismerését, tanulását, ismert

mozgások tökéletesítését. A nagymozgások mellett finomodik a kézügyesség, kialakul a finommotoros koordináció. A gyermek játékában biztosabbá válik a térbeli mozgás és a térbeli tájékozódás. A sok mozgással kísért játékokban fejlődnek a gyermekek testi képességei. Egyre jobban megismerik önmagukat.

A gyermekek a játék útján ismerkednek a világgal, a tárgyakkal, a tárgyak tulajdonságaival, a valóság jelenségeivel, eseményeivel, ezáltal fejlődik értelmi képességük.

Érzékszerveik működése pontosabb lesz, ennek eredményeképpen észlelésük és megfigyelő-képességük megbízhatóbbá válik.

Az önkéntelen figyelem egyre jobban átalakul szándékos figyelemmé, és időtartama mind hosszabbá válik.

Az emlékezés szándékos célként jelenik meg játékban és egyre megbízhatóbb lesz.

A különböző játéksituációk alakításában, építmények létrehozásában a képzelet gazdagságának nagy szerepe van. Kialakul a probléma megoldó gondolkodás az akadályok leküzdésének gyakorlása és a konfliktusok megoldása során.

A gyermekek ötletei, egyéni elképzelései elősegítik a kreativitás kialakulását. A játékot kísérő érzelmek fokozzák a gyermekek közlési vágyát, beszédkedvét. A bátor, folyamatos, összefüggő beszéd elősegíti a beszédkészség gazdagodását, a nyelvi kommunikációs készség fejlődését.

A játékban változatosan nyilvánulnak meg és alakulnak ki a szociális képességek. Egyre önállóbbá válnak a játékban, egyre nagyobb lesz a kitartásuk.

A kezdeti magányos játékból fokozatosan alakul ki a közös játék, amely a társas kapcsolatok fejlődésének eredménye. Kialakul az alkalmazkodás, az együttműködés, kapcsolat-teremtés készsége. A játék során betartandó szabályok, viselkedési formák növelik a szabálytudatot, feladattudatot. A közös játékban alakulnak, fejlődnek az akarati tulajdonságok.

4.1.1. Játékfajták és fejlődésük óvodáskorban

Az óvodáskort megelőző fejlődési szakaszban a gyerekek a tárgyi cselekvések egész sorát sajátítják el és gyakorolják. A sokszori próbálkozás, gyakorlás közben megismerik a játékszerek használatát, sajátosságait - ez a *gyakorló játék*.

Az óvodába lépő gyermek tevékenységére a gyakorló játék jellemző. A tárgyi cselekvésük tartalma a saját személyükkel és a közvetlen környezetükkel kapcsolatos tapasztalatokat tükrözi.

Az óvodáskor kezdetén a gyerekek többnyire egyedül játszanak, gyakran több gyermek egymás mellett azonos műveleteket végez.

A gyakorló játékból hamar kialakulnak a *konstruáló, építő játék* elemei. Ez a gyakorló játék fejlettebb formája. Különböző alkatrészekből, anyagokból építményeket, tárgyakat hoznak létre ebben a játékfajtában a gyerekek, kezdetben véletlenül, később előre elgondolt, meghatározott céllal vezérelve. Ezt a játékfajtát gyakran egyedül, majd a későbbiek folyamán több gyerek együtt, közösen, együttműködve végzik.

Az óvodáskor legsajátosabb játékfajtája a *szimbolikus szerepjáték*, amelynek elemei kiscsoportban kialakulnak, majd az életkor előrehaladtával egyre gazdagodik témája és tartalma, emelkedik a játék színvonala és növekedik az időtartama.

A szerepjátékban a gyerekek különböző személyek, állatok, dolgok szerepét vállalják magukra, játékukban tükrözik azok tevékenységét és köztük lévő kapcsolatokat. Ennek egy sajátos változata a dramatikus játék.

A szerepjáték alapjaiban kollektív játék, a gyerekek kisebb-nagyobb csoportjának közös játéka. A szerepjátékban jelenlevő szabályok elfogadása, megtartása, az ezeknek való megfelelés szándéka teremti meg a *szabályjátékok* előfeltételeit.

A szabályjátékok jellegéből következik, hogy a szabályok határozzák meg teljes egészében ezt a játék tevékenységet. A szabályok megismertetésével már a kisebbeknél is lehet próbálkozni, de a szabályok maradéktalan betartására a nagyobb gyerekek képesek. Ez a játékfajta csoportjáték, amely a társas kapcsolatok, az egyén csoporthoz való viszonyának fejlett fokát feltételezi.

A különböző, egymást követő, egyre fejlettebb játékfajták egy időben részei maradnak a gyermek játéktevékenységének. Az egyszerű gyakorlójáték előfordul a nagyobbak játékában is. A konstrukciós játék végig kíséri az óvodáskort, és egyre fejlődik, gazdagodik, bonyolultabbá válik.

Egyszerű szabályjátékokat már az óvodáskor kezdetén is képesek elsajátítani a gyerekek

A szerepjáték megjelenésével, kifejlődésével egy időben játszanak szabályjátékot még kisiskolás korban is.

A szerepjáték az óvodáskor teljes idejében meghatározója a gyerekek játékának. Életkoronként más-más minőségben jelentkezik. Kifejlett formáját az óvodáskor végére éri el.

A cigány gyermekekkel foglalkozó csoportokban is fontos a játék, hiszen felszabadítja a gyermekeket a pszichés feszültségtől és megterheléstől. Az öntudatlanul feltörő negatív érzelmet, konfliktusokat kijátsszák magukból. A játékban az „én akarom” segíti az önmegismerést, mely biztonságérzetük növelést eredményezi.

A játék fajták fejlődésének várható eredményei az óvodáskor végére

Gyakorló játék

- Új anyagokkal vagy eszközökkel való ismerkedés fázisában jelentkezik csupán az óvodáskor végén a gyakorlójáték.
- Konstrukciós és szerepjáték elemeiként fedezhető fel.
- A szerep vagy konstruáló játék egy-egy művelete kiválik a játékból és a műveletek, mozdulatok ismételtetésével szerez újabb tapasztalatokat a gyerek.
- A megismerési és a cselekvési vágy kielégítésének igényéből származó feszültség csökkentésére irányul.
- *Ismerkedés a játékeszközökkel*

Konstruáló játék

- Játékelemekből, alkatrészekből, anyagokból képesek építményeket, játékszereket létrehozni.
- Tevékenységüket képesek előre megtervezni.
- Elképzelésüket céltudatosan, kitartóan véghezviszik.
- Építményeiket törekednek a valóságos tárgyakhoz hasonlóan elkészíteni.
- Egyre bonyolultabb alkotásokat képesek létrehozni.
- Alkotásaikat önállóan, sok egyéni ötlet alapján készítik.
- Képesek különböző anyagok, eszközök kombinálására.
- Építő tevékenységükben az együttműködést fejlett szinten tudják megvalósítani.
- Képesek közösen tervezni, elképzeléseket egyeztetni, variálni, képesek egymás ötleteit elfogadni.
- A részfeladatokat fel tudják egymás között osztani.
- *Megtanulják a tervezés - szervezés technikáját.*
- *Fejlődik a kreativitásuk, megfigyelő-képességük, képzeletük*
- *Az összerakást igénylő eszközök segítik a szem - kéz koordinációját, a finommotoros mozgást*
- *Megtapasztalják a rész - egész viszonyát.*

Szimbolikus szerepjáték

- A gyerekek egyre több szerepet ismernek meg környezetükben.
- Tapasztalataikat, ismereteiket, elképzeléseiket és ezekhez fűződő érzelmeiket igénylik újra átélni a szerepjátékokban, kezdeményezik a szerepjátékot.
- Képesek a szerepek tartalmát elsajátítani.
- Igyekeznek a szerepek megfelelően viselkedni.
- A szerepeknek megfelelő beszédkapcsolatokat tudnak létrehozni.
- Képesek a szerepjátékok szabályait megtervezni és betartani.
- A szerepjátékokhoz szükséges eszközök elkészítésében önállóan is részt vesznek.
- Ötleteiket tovább fejlesztik, bővítik az eszközkészletet.
- Az eszközök használatában meg tudnak egyezni.
- Alkalmazkodnak és együttműködnek, tevékenységüket összehangolják.
- A szerepek elosztását önállóan megoldják.
- Képesek elfogadni játszótársaik elgondolását.
- Le tudnak mondani, kevésbé érdekes szerepeket is vállalnak.
- Önállóan tudják irányítani, szervezni a játékot.
- Irodalmi élményeiket, ismert meséket önállóan fel tudnak eleveníteni a bábok segítségével, dramatizálással.
- Ezeknek a tevékenységeknek megszervezésében, irányításában, az eszközök biztosításában ugyancsak maximálisan önállóak lesznek.
- Az élménynyújtás szerepe rendkívül nagy az ismeretlenség miatt
- *Fejlődik képzeletük, szervezőképességük.*

Szabályjátékok

- Bonyolultabb, nagyobb ügyességet és nagyobb szellemi erőfeszítést igénylő szabályokat is képesek elsajátítani, betartani.
- A szabályok betartására egymást figyelmeztetik.
- Önállóan tudnak már szabály játékot vezetni.
- A versenyjátékokban képesek a csapat érdekeit előtérbe helyezni az egyéni érdekekkel szemben.
- Megtanulják a helyes magatartást győzelem vagy vereség esetén.
- Megértik játék közben a szabályok betartásának fontosságát.*
- Megtapasztalják, hogy minden embernek vannak erősségei és gyengeségei.*

Az óvodapedagógus feladata a játék tevékenység megszervezésében:

- Kínáljon lehetőséget a játékra kellő eszköztárral, megfelelő hangulat, hely és idő megteremtésével.
- Teremtsen alkalmat változatos élményekkel, gazdag ötlettárával.
- Kezdeményezzen játékot spontán vagy tervezett helyzetek kihasználásával.
- Nyújtson követhető mintát, adjon modellt szerepvállalásával.
- Együttjátszással vegyen részt közvetlenül is a játékban, partnerként működjön együtt a gyerekekkel.
- Adjon segítséget a gyerekek szervezésben, helybiztosításában, eszközbővítésben, ötletekben, technikai tanácsokkal.
- Csak akkor avatkozzon be a játékba direkt módon vagy indirekt módon, ha a játék tartalma nem kívánatos fordulatot vesz.
- Csak akkor lépjen közbe, ha testi épséget veszélyeztető helyzet alakul ki, valamint konfliktus megoldásképtelen helyzetben.
- Differenciáljon a gyermekek egyéni képességeit és fejlettségét figyelembe véve.
- Szeressen játszani.
- Biztosítsa az elmélyült, nyugodt játékot.*
- Meg kell terveznie a fejlődés egyéni ütemét*
- Ismertesse meg a cigány gyermekekkel a csoport játékszokásait, szabályait.*
- Nevelje a gyermekeket a játékeszközök megbecsülésére.*
- Hagyományörző játékgyűjtemény készítése.*
- Segítse a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását.*

4.2. Munka jellegű tevékenység óvodáskorban

A munkajellegű tevékenységeket a személyiség fejlesztés kiemelt fontosságú eszközének tekintjük. A munkajellegű tevékenységek végzését külső szükségesség indokolja. A játékhoz és a cselekvő tanuláshoz hasonlóan önként vállalt, aktív játékos tevékenység, melyet a gyermekek örömmel és szívesen végeznek. A gyerektől belső fegyelmet, kötelezettségvállalást és teljesítést igényel.

Szívesen azonosulnak a munka céljával, természetesnek tartják szükségességét, élvezik az elért eredményt.

A munka végzése közben a gyerekek megfigyeléseket végeznek, ezáltal tapasztalatokat, ismereteket szereznek társadalmi környezetükről. A munka hozzájárul az értelmi képességek fejlődéséhez azáltal is, hogy megalapozza a munka iránti tiszteletet, eredményé-

nek megbecsülését.

A gyerekek a tevékenységek gyakorlása közben megtanulják a legszükségesebb eszközök, szerszámok célszerű használatát, elsajátítják a balesetvédelmi és higiéniai szabályokat. A közös tervezés és kivitelezés biztosítja a gyermekek aktív részvételét. A tervek, ötletek megbeszélése során fejlődik megismerő, és kommunikációs képességük, érzelmi és akaratit tulajdonságaik.

Az óvodáskorban a munka magába foglalja: 1. a naposságot, 2. az óvoda, a csoport mindennapi életével kapcsolatos alkalmiszerű munkákat, 3. az alkalmi segítségnyújtást, 4. növény és állatgondozást, 5. környezetvédelmet.

4.2.1. Naposság vagy közösségi megbízatás

A gyerekek olyan munkát végeznek, amely nélkülözhetetlen a csoport életrendjében. Sikere összefügg a kiválasztás módjával, a munka irányításával és értékelésével. A folyamatos napirendben történő étkeztetésnél más a kialakult szokás és szabályrendszer mint a hagyományos napirendnél, de tartalmában hasonlóak a feladatok. Folyamatos étkezésnél az önkiszolgálás kap nagyobb hangsúlyt, azonban az étkezés előtti és utáni teendőkben vállalhatnak munkát a gyerekek.

A játék befejezése után figyelemmel kísérik és segítik a játékok elrakódását. A termet szükség szerint átrendezik, segítenek a szükséges eszközök kiosztásában.

A naposok egyéb feladatai olyan mértékben növekedhetnek, amilyen mértékben az óvoda adottságai lehetővé teszik. Pl.: vigyáznak a különböző helyiségek rendjére, nyáron segítenek a játékokat, eszközöket kivinni az udvarra.

4.2.2. Alkalmiszerű munkák

Az alkalmiszerű munkák egyik része időről-időre ismétlődik, másik része esetleges. Mindezeket a feladatokat a szükségletektől, a munka jellegétől, a körülményektől függően a csapat egyidejűleg végzi, vagy megbízatásként egyes gyerekek látják el.

Alkalmiszerű munkák lehetnek a környezet rendjének biztosítása, segítségnyújtás az óvónőnek, egymásnak és a kisebbeknek, ajándékkészítés, csoportszoba díszítése. Nagyobb gyerekeknél olyan feladatok elvégzése, amit maguk szervezhetnek meg, önállóan végezhetnek el és a megoldás módját is önállóan alakíthatják.

Környezetismerethez kapcsolódó alkalmis jellegű munkák lehetnek:

- szőlőből mustkészítés
- almakompót, birskompót, savanyúság elrakása télre
- krumpli, sőtötök sütése
- dió elrakása mézzel
- gyümölcstál készítése
- mézeskalács sütése, kukoricapattogatás
- farsangi fánk sütése

4.2.3. Növény és állatgondozás

A növények és kisállatok gondozásával, életfeltételei megteremtéséhez járulnak hozzá a gyerekek (ültetés, öntözés, etetés, itatás), miközben átélik és megfigyelik a közreműködésük nyomán létrejövő változásokat.

A növény és állatgondozás a csoportszobában az élősarok kialakításával és az udvaron, veteményeskertben történik. A teremben a néphagyományokhoz kapcsolódó rügyeztetés, csíráztatás folyik. Az élősarokban kap helyet az anyák napjára szánt cserepes virág (egész évben gondoskodni kell róla) és az akváriumok halainak, teknősbékáinak. Az akvárium élőlényeiről a hosszabb óvodai szünetekben is gondoskodni kell. Ezt a vállalkozó szülők és a gyerekek végzik.

Az udvaron és a veteményeskertben az évszaknak megfelelő tevékenység folyik. Veteményezés, gyomlálás, gereblyezés, a virágoskert gondozása, fű gereblyézése, falevelek összegyűjtése, termések betakarítása, homokozó rendbetétele, hó söprés, közös betakarításon, szüreten való részvétel.

Télen madáretető készítése. Gondoskodás a madarokról egészen tavaszig, amíg nem találunk élelmet.

4.2.4. Környezetgondozás, környezetvédelem

A környezetismereti foglalkozás (helyszíni) sok lehetőséget ad arra, hogy jobban megismerjék környezetüket, és védjék azt. Őszi termések gyűjtésénél már fel kell hívni a figyelmüket, hogy a gyűjtést minden esetben a természet háborítása nélkül kell végezni. Beszélni kell a védett állatokról (béka), növényekről.

Ősszel előfordul már köd. Hívjuk fel figyelmüket a levegőszennyezésre. Fűtéskor a füst keveredik a köd részével, alacsony légnyomásnál nehéz légzést okozhat.

Levegőszennyezést okozhat autó, motor, gyár, rosszul kezelt gyomirtó szerek.

Vigyázzunk a patakok, folyók vizére. Ne szemeteljünk! Nézzük meg, mi történik a hulladékokkal (elégetik, szeméttelre viszik, szétszórják). Télen megfigyeljük a havon a légszennyezést. (háztetőn, téli fűtés, útszélen- kipufogógázok szennyezését)

A cigánygyerekek munkára nevelése a személyiségfejlesztés fontos eszköze. Fontos, hogy amit önállóan el tudnak végezni, azt maguk végezzék. A gyermekek motiválása nélkülözhetetlen tényező a munkavégzés folyamatainak, munkaszokások elmélyítésének, a felnőttek és egymás munkájának megbecsülésének, tiszteletben tartásának.

Fejlődés jellemzői óvodáskor végén:

- Észreveszik, ha társuknak vagy az óvónőknek segítségére van szüksége.
- Kérés nélkül teljesítik a feladatot.
- Széleskörű tapasztalatokkal, élményekkel rendelkeznek önmagukról, társaikról, szűkebb-tágabb környezetükről.
- Kialakul a munkavégzéshez szükséges pozitív attitűdjük.
- Rendelkeznek a munkavégzéshez szükséges alapvető készségekkel, képességekkel,

kompetenciákkal, akarati tulajdonságokkal (kitartás, önállóság, felelősségvállalás, céltudatosság).

- Megszilárdulnak közösségi kapcsolataik.
- Kialakul reális énképük, önbecsülésük.
- Örülnek, ha munkájukkal mások segítségére lehetnek.
- Igyekeznek megbecsülni mások munkáját.

Óvodapedagógus feladatai a munkajellegű tevékenységek megszervezése terén:

- Tudatosan tervezze és szervezze meg a munkajellegű tevékenységeket.
- Teremtse meg a gyerekek számára az életkorukhoz, erejükhöz mért munkalehetőségeket.
- A gyerekek minden olyan munkát maguk végezzenek el, amelyre egészségük károsodása nélkül képesek.
- Kapjanak változatos feladatokat.
- Biztosítsa a munkavégzéshez a feltételeket.
- A gyerekek érezzék, hogy munkájukat igénylik és számon tartják.
- Érje el, hogy a gátlásos, visszahúzódó gyerekek is részt vegyenek a munkában.
- A munkajellegű tevékenységek ellenőrzése legyen rendszeres, az értékelés reális és konkrét.
- A munkajellegű tevékenységek végzése során biztosítsa az együttműködés lehetőségét, a tevékenységet végző személyek között.
- Hívja fel a szülők figyelmét, hogy vegyék komolyan, tartsák tiszteletben gyermekük munkáját.
- Törekedjenek arra, hogy minden család szoktassa gyermekét a saját személyével kapcsolatos teendők elvégzésére.
- *Munkafolyamatok biztosításánál a fokozatosság és a rendszeresség elvének figyelembe vétele és betartása.*
- *Munkavégzésre ösztönzés, személyre szóló értékelés.*

4.3. Tanulási tevékenység

Az óvodai tanulási tevékenység célja a gyermeket körülvevő szűkebb, tágabb környezet, a természet és társadalom jelenségeinek a gyerekek számára elfogadható mértékű, de komplex módon történő megragadása és feldolgozása, a személyiség belső erőinek kibontása, az egyre növekvő önismeret kialakulása. Az intézmény képesség kibontakoztató kompetencia fejlesztést hangsúlyozó koncepciójában a tanulás komplex folyamatként történő értelmezése fontos elem, amely a játék motivációs bázisára épül és az iskola megkezdéséig megtartja játékos jellegét. Ez azt jelenti, hogy nem csak tényszerű ismeretek közlésére kell törekedni, hanem társadalmi szerepek, életviteli stratégiák, bizonyos fajta gondolkodásmód kialakítására, gyakorlására. Érzelmi viszonyulások, erkölcsi értékek közvetítése, magatartási módok elsajátítása is része a teljes folyamatnak. Az óvodai tanulás nem szűkül le az ismeretszerzésre. Az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben valósul meg óvodán belül és kívül.

Az óvodás gyermek a külső és belső világából származó benyomásokat a játékban dolgozza fel elsősorban, ezért az óvodai tanulás leghatékonyabb eszköze a játék.

Az ismeretszerzés eredményessége feltételezi a gyermekek aktivitását, a tudás meg-

szerzéséhez való pozitív érzelmi ráhangolódást. A tanulási folyamat során használt eszközök kiválasztásánál törekedni kell arra, hogy érdeklődésre, aktivitásra, a gondolkodási műveletek alkalmazására, a feladatokban rejlő problémák felismerésére, megoldására ösztönözzenek.

Az óvodánkban a tanulás egyrészt *spontán*, másrészt a nevelési célok elérése érdekében sajátosan *tervezett, szervezett, kezdeményezett, irányított* megfigyelés, tapasztalatgyűjtés, felfedezés. Az óvodai tanulási tevékenység fontos eleme az utánzás, a modellkövetés, a szokásalakítás.

Óvodai programunk lehetőséget biztosít az óvónőnek, hogy a helyi lehetőségekhez alkalmazkodva, a gyermekek és a csoport fejlettségéhez igazodva, önállóan állítsa össze csoportja foglalkozási anyagát, válassza ki a legmegfelelőbb együttműködési módokat, szervezeti és munkaformákat és a tevékenységek időkereteit.

A cigány gyermekek nagyobb része már nem beszéli a roma nyelvet a családban, de a családok nagyobb hányada nyelvhasználati hátrányban van. Ennek oka az egyszerűbb, szűkebb nyelvhasználat. Az ismeretek elsajátításánál ez alapvető problémát jelent.

Beszéd és kommunikációs készség hiányosságai:

- szegényes szókincs
- kiejtési problémák
- rossz névelő használat
- tetszés szerinti szórend
- mondat szerkesztési gondok
- igekötők, határozók, ragok nem megfelelő használata

A gyermek a családból olyan begyakorolt beszéd stílust hoz magával, amely sok esetben ellentétben áll az óvoda gyakorlatával.

A beszédhibák javítását a logopédus szakszerű segítségével végezzük. Rendkívül fontos az óvodában dolgozó felnőttek példaértékű beszéde, a helyes hangképzés, a megfelelő hangerő tekintetében. Az említett hiányosságokat az iskola megkezdéséig korrigálni kell.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Tovább differenciálódik az érzékelés és észlelés: különös tekintettel a térészlelésre a vizuális és az akusztikus differenciálódásra, a téri tájékozottságra, a térbeli mozgásfejlettségre, a testséma kialakulásra
- Megjelenik a közvetlen felidézés mellett a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama, a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés
- Megjelenik a tanulás alapját képesség alapját képező szándékos figyelem
- Fokozatosan növekszik a figyelem időtartama, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele
- A cselekvő szemléletes és képszerű gondolkodás mellett megjelenik az elemi fogalmi gondolkodás
- Érthetően, folyamatosan kommunikál a gyermek, a gondolatokat, érzelmeket mások számára is érthetően fejezik ki megfelelő tempóban és hangsúllyal

- Minden szófajt használ
- Különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot
- A magán és mássalhangzókat tisztán ejti
- Mások beszédét megérti és képes végighallgatni.

Az óvodapedagógus feladatai a tanulási tevékenység megszervezésével, irányításával kapcsolatban

- A tanulást támogató környezet megteremtése.
- Az előzetes ismeretekre, élményekre, tapasztalatokra épülő ismeretszerzés lehetőségének biztosítása.
- A felfedezés vágyának felkeltése.
- Minden gyermek számára biztosítani kell az egyéni érdeklődésének megfelelő tevékenykedés lehetőségét.
- A tapasztalatok járuljanak hozzá a pozitív énkép, önbecsülés kialakulásához.
- A személyre szabott értékelés jelentsen pozitív megerősítést.
- A tananyag kiválasztás a gyermekek életkori és egyéni jellemzőinek figyelembe vételével történjen.
- A komplex tapasztalatszerzés biztosítása járuljon hozzá az értelmi képességek sokoldalú fejlesztéséhez.

4.4. A külső világ tevékeny megismerése

- Az ismeretek, tapasztalatok nyújtása a gyermekeket körülvevő természeti és társadalmi környezetből az alábbi felsorolt témákban történik:
- család
- családi, nemzeti, etnikai, vallási hagyományok
- felnőttek munkája
- emberi test
- az óvoda környéke
- közlekedés
- napszakok
- évszakok
- ünnepek
- növények
- állatok
- színek.

A cigány gyermekek természethez való viszonya jó, hiszen természet közelben nőnek föl. Jól ismerik a növényeket, állatokat. Sok - sok sétával, kirándulással tesszük minél színesebbé a mindennapjaikat, bővítjük, rendszerbe foglaljuk a megszerzett ismereteiket, javítjuk a külvilághoz való viszonyukat. Ismeretszerzés közben a szerepek, magatartási módok elsajátítására, a környezeti értékek fölismerésére is mód nyílik.

Várható fejlettségi jellemzők óvodáskor végén:

- Saját személyükkel kapcsolatos ismereteik megalapozottak.
- Ismerik lakásuk címét, szülei foglalkozását
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában.
- Megkülönböztetik a vízi, légi, szárazföldi közlekedés eszközeit.
- Tudják a környezetükben lévő intézmények (orvos, iskola, posta, bolt) rendeltetését.
- Felismerik és megnevezik környezetük színeit.
- Tárgyak és jelenségek közötti feltűnő összefüggést felismernek.
- Ismert tárgyakat, jelenségeket külső jegyeik, rendeltetésük szerint összehasonlítanak.
- A testrészeket az emberi test felépítésének megfelelően felsorolják. Igényesek testük tisztaságára.
- Felismerik a napszakokat.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között.
- Ismerik és gyűjtőfogalomként használják a növény szót. Tudják, hogy a növények fejlődése és az időjárás között összefüggés van. Önállóan gyakorolják a növénygondozás legegyszerűbb műveleteit.
- Az általuk ismert állatokat csoportosítják különböző szempontok alapján.
- *Az önálló tapasztalatszerzéskor fejlődik a véleménynyilvánítás és kommunikációs szintjük.*
- *Pozitív módon alakulnak a társadalmi és természeti környezettel kapcsolatos szokásaik, különös tekintettel az élet tiszteletére, állatok, növények védelmére, környezetesztétikai igény szintjükre.*

Az óvodapedagógus feladatai a külső világ tevékeny megismerésének megszervezésével kapcsolatban

- Tegye lehetővé a sokoldalú, minden érzékszervre ható ismeretszerzést.
- Biztosítson elegendő alkalmat, helyet, eszközt, időt az élő és élettelen környezet örömteli felfedezésére, a tapasztalatgyűjtésre és rendszerezésre.
- Építsen a gyerekek egyéni ismereteire, az otthonról hozott élményeikre.
- Helyezzen nagy hangsúlyt az egészségtudatos magatartás kialakítására, az ezzel kapcsolatos szokások begyakoroltatására.
- Törekedjen a valóság elemei közötti egység megláttatására, a környezet megóvására irányuló pozitív attitűd alakítására.
- Segítse elő az önálló véleményalkotást, döntést, cselekvést, problémamegoldást.

4.5. Matematikai tartalmú ismeretszerzés

A környező valóság formáival és mennyiségi viszonyaival kapcsolatos tapasztalatszerzés. A matematikai tapasztalatok gyűjtése, gyakoroltatása nem különül el a többi nevelési területtől. Annak szerves részét képezi.

Halmazok összehasonlítása, szétválogatása, csoportosítása, sorba rendezése különböző szempontok szerint.

Számfogalom kialakítása, megalapozása

- Mennyiségek összemérése
- Halmazok összemérése, elemeik párosítása
- 6-15-ös számkörben egyéni fejlettségtől függően
- Sorba rendezett elemek helye a sorban: sorszámok
- Mérések különböző egységekkel
- Tapasztalatok a geometria körében
- Építések szabadon vagy megadott szempont alapján
- Tájékozódás a térben és a síkban ábrázolt világban
- *A cigánygyerekek jól tudnak és szeretnek kártyázni, dominózni. Mindezt kihasználva erősítjük a számfogalmukat.*
- *Pajkos Peti, Bohóc kártya — alak és színfelismerés*
- *Óra kártya — napszakokhoz kötött cselekvés*
- *megfeleltetés, színfelismerés, összehasonlítás, szétválogatás - Dominó*

Várható fejlettségi jellemzők óvodáskor végén:

- Szívesen vállalkoznak a felvetett vagy felismert problémák megoldására.
- Képesek ismert tulajdonságok szerinti válogatás folytatására, sorba rendezés kiegészítésére, saját szempontú válogatás, sorba rendezés végzésére.
- Értik és helyesen használják a mennyiségek és halmazok összehasonlítását jelző kifejezéseket (több-kevesebb, hosszabb-rövidebb stb.).
- Hosszúság jellegű mennyiségeket önállóan is össze tudnak mérni.
- Elő tudnak állítani különféle elemekből különféle rendezéssel, bontással ugyanannyit, többet, kevesebbet.
- Tárgyakat meg tudnak számlálni legalább 10-ig.
- Képesek különféle geometriai tulajdonságok szerint térbeli és síkbeli alakzatokat szétválogatni, egyes egyszerű tulajdonságokat megnevezni.
- A térben való tájékozódásban értik a jobbra-balra irányokat és állások megkülönböztetését, követni tudják az irányokat, illetve helyeket kifejező névutókat.

Az óvodapedagógus feladatai a matematikai tartalmú ismeretszerzés biztosítása terén:

- A tapasztalatszerzés optimális feltételeinek biztosítása.
- A matematikai tartalmú ismeretek bővítése épüljön be valamennyi gyermeki tevékenységbe.
- Segítse a gyermekeket, hogy a matematikai tartalmú felfedezéseiket, a probléma helyzeteket, összefüggéseket a saját szavaikkal meg tudják fogalmazni.
- Teremtse minél több matematikai tartalmú problémaszituációt természetes helyzetekben.

4.6. Vizuális önkifejezés

4.6.1. Képi – plasztikai kifejezőképesség fejlesztése

- Egyéni és közös kompozíciók rajzolása, festése kisebb és nagyobb méretekben elemények alapján vagy elképzelés szerint.
- Rajzolt formák gazdagítása, díszítése formaismétléssel, színekkel.
- Mesék, történetek, események képi ábrázolása.
- Színkeveréssel előállított kompozíciók készítése.
- Képeskönyv, leporelló készítése vegyes technikával.
- Emberalakok, állatok tárgyak mintázása.
- A mintázott figurák összerendezése különböző térbeli kompozíciókba.
- Játékok, modellek, bábok, ajándékok készítése szerkesztő és konstruáló munkával, mintázással, szövással, fonással.
- Képlékeny anyagok alkalmas eszközökkel, szerszámokkal való alakítása, formálása
- A szerkesztés, barkácsolás – térbeli tájékozódó képesség fejlesztése, a kézimunka és az ábrázolás technikáinak együttes használata tárgykészítés céljának megfelelően.

4.6.2. Építés

- Egyéni és közös építmények az építőjátékok változatos felhasználásával kisebb, nagyobb térben.
- Udvari játékok során térbeli alakzatok létrehozása összefogódzással, mozgással.
- Különbéféle makettek építése és berendezése a gyermekek által alkotott modellekkel, formákkal, tárgyakkal.
- Tér-forma-szín képzetének gazdagítása

4.6.3. Képi gondolkodás fejlesztése

- Műalkotásokkal való ismerkedés
- A környezetükben látható esztétikus jelenségek megfigyelése (pl. táj, növények, emberek, állatok).
- Együttes gyönyörködés a műalkotásokban (festmény, szobor, épület, népművészeti, formatervezett tárgyak) művészeti albumok nézegetése közben vagy konkrét megtekinthetőségi lehetőség megteremtésével múzeumban, kiállításon.
- Biztosítjuk a gyerekek számára tevékenységekhez szükséges anyagokat, eszközöket.

A minél változatosabb technikák alkalmazásával lehetőséget adunk az önkifejezésre, miközben átéljük az alkotás örömét. Törekszünk arra, hogy a megkezdett munkát befejezzék. Ez sikerélményt jelent számukra, önbizalmuk nő, amely biztosítja a részvételüket az újabb vizuális tevékenységekben.

Az eltérő kultúra megmutatkozik az általuk készített munkák élményvilágában és a színhasználatukban. Közös megnézzük és „értékeljük” a gyerekhez közelálló cigány festők alkotásainak egy - egy darabját.

–Élmények, érzelmek, cselekvési sorok, irodalmi és zenei alkotások képi megjelenítése

–Nyitottság, esztétikai érzékenység alakítása

Várható fejlettségi jellemzők óvodáskor végén:

- Bátrak, ötletesek az építésben, a téralakításban.
- Tevékenyen részt vesznek az őket körülvevő tér, valamint a térbeli makettek berendezésében az alapvető térvizonylatok segítségével.
- Képkialakításaikban, élményeik, elképzeléseik, képzeletük megjelenítésében többnyire biztonsággal használják a képi kifejezés változatos eszközeit.
- Irányítással képesek észrevenni a környezetet, a műalkotások és saját munkáik színhangulatát.
- Színhasználatukban érvényesítik kedvelt színeiket.
- Formaábrázolásuk változatos, képesek hangsúlyozni a legfontosabb megkülönböztető jegyeket.
- Emberábrázolásban megjelennek a részformák és a mozgásábrázolás.
- Tudnak formákat mintázni elképzeléseik és megfigyeléseik felhasználásával.
- Fokozott önállósággal tudják a megismert, változatos technikai eljárásokat.
- Értékelés során saját műveikkel és a műalkotásokkal kapcsolatban szóbeli véleményüket nyilvánítanak.
- Készülő alkotásaikat próbálják javítani, változtatni.
- *Az ösztönző motiváló környezetben a gyerekek örömmel tevékenykednek, közben fejlődik finommotorikus készségük, képzeletük, ábrázolási készségük.*
- *Kialakul az eszközök pontos, balesetmentes használata.*

Óvodapedagógus feladatai a vizuális önkifejezés alakítása terén:

- A gyermekeknek egész nap folyamán legyen lehetőségük a vizuális önkifejezésre
- Biztosítsa az óvónő a megfelelő számú, minőségű eszközt, az alkotáshoz szükséges nyugodt légkört, az egyéni szükségletekhez igazodó időtartamot
- A cél helyett az alkotás folyamatának örömeire hívja fel a gyermekek figyelmét
- Alakítsa ki az igényt az alkotásra, önkifejezésre, az esztétikai élmények befogadására, a környezet esztétikai alakítására
- Tegye lehetővé, hogy a gyermekek megismerkedjenek az eszközök használatával, az újszerű technikai eljárás módokkal, a különböző tulajdonságú anyagokkal.

4.7. Irodalmi tapasztalatok gyűjtése

4.7.1. Mondókák

Kiválóan alkalmasak a nyelv ritmusának érzékeltetésére.

Az ölbeli, játékos mondókáktól kezdődően, az állatokról, növényekről szóló, hangutánzó, felelgetős, tréfás mondókákon keresztül minden ritmikus tapasztalásra módot kell nyújtani az óvodába járás ideje alatt. Az ölben ülve ismételt játékos mozgással kísért höcögtetők, dúdolók fontos eszközei az érzéki-érzelmi-értelmi-anyanyelvi fejlesztésnek.

4.7.2. Mesék

A mesék nevelő hatású együttes élményét drámaiságuk, eleven párbeszédük, helyszínek, jellemek kiszínezése, ismétlődő helyzetek, szövegrészletek, átváltozások, csodák érzékeltetésével érhetjük el. Ennek érdekében változatos meseanyag összeállítása kívánatos. A mesék képi és konkrét formában nyújtanak tájékoztatást a külvilágról, az ember belső világáról, a viselkedési mintákról, visszaigazolják a gyermeki szorongásokat, ugyanakkor feloldódást, megoldást is kínálnak. A mese által elérhetővé válik a láthatatlan mágikus világ, lehetőség van az átváltozásra, biztosítja a pozitív életszemlélet kialakulását. Erősíti a nemzethez, a hazához való kötődést.

Alkalmazott mesetípusok:

- halmozó és láncmesék
- állatmesék, állattörténetek
- emberekről szóló mesék, történetek
- tréfás mesék
- tündérmesék
- modern mesék
- folytatásos mesék

4.7.3. Versek

A versek témaköre a gyermekkor élményvilágára épüljön. Legjobb költőink gyermekeknek való, népköltészeti ihletésű vagy eredeti játékötleket tartalmazó vidám, groteszk, humoros verseiből, természeti témákat, embereket, érzelmeket ábrázoló egyszerű és bonyolultabb szerkezetű versekből, verses mesékből álljon össze a választott versanyag.

A mese és vers közel áll a cigány gyermekekhez mivel a nagyfokú beleérző képességük miatt bele tudják élni magukat a szereplők helyzetébe a mese szituációjába. A mesékből áradó gondolkodásmód és furfangosság sem idegen tőlük.

A cigány mesékben a bolondosság, érdekesség dominál általában a humoros, vidám történetek vannak túlsúlyban, mondanivalójuk erősen kötött az anyagi világhoz.

Továbbra is részt veszünk a városi rendezvényeken a roma kultúrából merített irodalmi művekkel.

Irodalmi forrás: Romamécses kiadványai,

népmese gyűjtemények,

Karsai Ervin, Nagy Gusztáv, Kholi Daroczi József verseskötetek

Várható fejlettségi jellemzők óvodáskor végén:

- Játékokat kísérik a megismert odaillő mondókákkal, rigmusokkal.
- Kedvelt mondókáik, verseik ismétlését kérik.

- Ismernek 10-12 mondókát, megjegyeznek 6-8 verset, szívesen hallgatnak verseket.
- Élvezik a mesehallgatás, megszilárdulnak ehhez kapcsolódó szokásai, elmélyülten, figyelmesen követik a mese cselekményét.
- A folytatásos mesék, verses mesék, meseregények szálait össze tudják kötni.
- Van kedvenc meséjük, kedvelt mesehősük.
- Szívesen próbálkoznak kedvenc meséjük elmondásával dramatizálásával, bábozásával.
- A mesében elhangzottakról szívesen beszélgetnek.
- A meséskönyvek képeit önállóan nézegetik, utánozzák az olvasást, betűk iránt érdeklődnek.
- Eligazodnak a csoport könyvespolcán, vigyáznak a könyvekre.
- Nagycsoport végére a magyarságtudat erősítése szempontjából ismernek 6-8 magyar népmesét, melyeknek értik az eszmei és erkölcsi mondanivalóját

Az óvodapedagógus feladatai az irodalmi tapasztalatok gyűjtése terén:

- Előadásmódja legyen mindig példaértékű, élményszerű
- Biztassa a gyermekeket önálló irodalmi alkotások létrehozására, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálására
- Az irodalmi művek segítségével erősítse a gyermekek érzelmi biztonságát, szókincsét, nyelvi kifejezőkészségét, bővítse ismereteiket
- Adjon teret a mindennapos mesélésre, verselésre, mondókázásra

4.8. Zenei tapasztalatok gyűjtése

A közös éneklés az énekes játékok, népi gyermekdalok, a zenélés, örömforrás a gyermekek számára, felkeltik zenei érdeklődésüket, formálják zenei ízlésüket, felfedezik a dallam, ritmus, a mozgás szépségét. A népdalok, népi játékok hozzájárulnak a magyar kultúra értékeinek megismeréséhez és megőrzéséhez. Az ének zenei nevelés feladatainak megvalósítása megalapozza a zenei anyanyelv kialakulását. A dalokhoz kapcsolódó *mozgásanyag*_változatos, új térformákkal, sor és ügyességi játékokkal, pársjátékokkal, egyszerűbb és bonyolultabb szervezést igénylő játékokkal.

A csoportos és *egyéni tiszta éneklés* a megszokott hangmagasságban és tempóban történjen.

A *zenehallgatásban* fontos a változatosság. A hangszeres és énekes élőzene mellett alkalmanként művészi értékű dalok gépzenén is bemutatathatók.

A fokozatos fejlesztés érdekében változatos módszerekkel gyakoroltassuk a *halk-hangos* különbségének felismertetését, a *dallamfelismerést* és a *dallambújtatást*.

Ritmusérzék fejlesztésénél az egyenletes lüktetés érzékeltetésétől az egyszerűbb majd bonyolultabb ritmus felismertetése, illetve a kettő megkülönböztetése jelentse a fejlesztési fokozatot.

Az esztétikus mozgás igényének felkeltése, a zenei kreativitás fejlesztése egyszerű, játékos táncos mozgások játékhoz kapcsolásával, ütőhangszerek változatos gyakorlásával alakítható.

Zenei érdeklődés jellemző a cigány származású gyermekekre, mivel a mindennapokban aktívan benne élnek. Boldogan vesznek részt a dalos játékokban, szeretnek, tudnak, mernek énekelni és táncolni. A mondókákat, dalokat legtöbbször mozgással kísérik, ami a mozgáskoordináció, egyensúlyérzék, térérzékelés, az egymásra figyelés és a gyermek - gyermek, gyermek - óvónő kapcsolat megerősítését segíti. Hagyományörző roma együttesek video és hangkazettáinak segítségével növeljük identitás tudatukat.

Várható fejlettségi jellemzők óvodáskor végére:

- Tisztán, biztonsággal énekelnek csoportban és egyénileg kb. tíz dalt úgy, hogy elkezdni is önállóan tudják.
- Egyszerűbb dallammotívumokat tisztán énekelnek vissza.
- Felismerik a magas és mély éneklés közötti különbséget, maguk is tudnak így énekelni.
- Ismerik a halk-hangos közötti különbséget, tudnak halkán, hangosan énekelni, tapsolni, beszélni.
- Felismerik a dallamokat dúdolásról, hangszerről.
- Megismerkednek eredetiben néhány hangszerral.
- Megkülönböztetik az egyenletes löktetést a dal ritmusától.
- A jól ismert dalokat, mondókákat jellegzetes ritmusuk alapján felismerik.
- A normál tempótól megkülönböztetik a gyorsabbat, lassabbat, érzékeltetik mozgással, beszéddel, énekkel.
- Térformákat alakítanak az óvónő segítségével nélkül is.
- Egyszerű játékos táncos mozgásokat, esztétikusan, kedvvel végeznek.
- Ütőhangszereket használnak, megbeszélés vagy egyéni ötlet alapján képesek kísérni a csoport énekét.
- A bemutatott élőzenét, a hangulatban egymástól eltérő dalokat, műzenei szemelvényeket, más népek dalait figyelmesen hallgatják.

Spontán kezdeményeznek táncokat, szívesen bemutatják a kannázást, kanalazást énekelnek roma nyelven.

Az óvodapedagógus feladatai az ének-zenei tevékenységek megszervezésével kapcsolatban

- Legyen követendő minta a gyermekek számára, gondoskodjon arról, hogy az éneklés zenélés a mindennapi tevékenységek részévé váljon
- Tudatosan tervezze, szervezze a gyermekek zenei képességfejlesztésének folyamatát, ismertesse meg a gyermekekkel a népi játékok mellett a kortárs művészeti alkotásokat is, rendszeresen mutasson be változatos zenehallgatási anyagot.

4.9. Mozgásos tevékenységek

A mozgásos tevékenységek végzése közben biztosítjuk a gyermekek egészséges testi és mozgásfejlesztését a természetes mozgásanyag változatos, fokozatos felhasználásával: *járás, futás, támasz, függés, egyensúlyozás, ugrás, dobás, mozgásos játékok*, a testi képességek gyakorlásával: *erő, ügyesség gyorsaság, állóképesség*. A mozgás kedvezően befolyásolja a gyermekek szervezetének növekedését, teherbíró képességét, szervezetük teljesítőképességét. A mozgásnak fontos szerepe van az egészség megőrzésében. A mozgáskultúra fejlődése közben kedvezően alakul a térbeli tájékozódás, helyzetfelismerés, döntési kompetencia, alkalmazkodó, együttműködési képesség is.

4.9.1. Játékok

- szerep vagy utánozó játékok,
- futójátékok (sorban, körben, szétszórt alakzatban, fogásmódok változtatásával),
- fogójátékok két fogóval,
- váltóversenyek,
- labdajátékok dobással és célzással.

4.9.2. Gimnasztika

- Végezzenek szabad- páros- társas gyakorlatokat szabadon, kéziszerrel, egyéb tornaeszközökkel a következő alapformákban:
- Kartartások: mély- mellső- magas- oldalsó középtartás, csípőre- vállra, tarkóra- mellhez- tartás, vegyes kartartások.
- Testhelyzetek: alap és terpeszállás, térdelés, nyújtott és terpeszülés, hason és hanyatt fekvés, guggoló és térdelőtámasz, mellső és hátsó fekvőtámasz, lebegőülés, oldalon fekvés, oldalsó fekvőtámasz.
- Kar, törzs és lábmozgások: emelés, leengedés, lendítés, lengetés, lebegtetés, lökés, húzás, hajlítás, nyújtás, fordítás, páros lábon szökdelés, kar és lábkörzések, törzs fordítás, törzsgyakorlatok, galoppszökdelés.

Járás: járjanak természetes módon és az irányok változtatásával, továbbá körben, csigavonalban, nyolcas vonalban, a talp különböző részein, guggolásban.

Ugrás: az előkészítő ugrások útján végezzenek távol és magasugrást helyből és néhány lépés nekifutással, mélyugrást maximum 80 cm. magasról.

Futás: fussanak természetes módon kötetlenül különböző alakzatokban és versenyszerűen életkoruknak megfelelő távon.

Támaszok: Csússzanak, kússzanak, másszanak talajon előre, oldalt, körben. Másszanak át, fel és le, vízszintes és függőleges irányban. Bújjanak át különböző magasságú szerek alatt. Másszanak akadályok leküzdésével. Guruljanak a test hossz tengelye körül.

Egyensúlyozás: végezzenek gyakorlatokat talajon, padon, egyéb szereken egyensúlyozó járással.

Dobás: dobjanak távolba különböző kartartásokkal, vízszintes és függőleges célba.

Labdagyakorlatok: ismerjék meg a labda tulajdonságait, gyakorolják a dobást, elkapást, labdavezetést.

A különböző ügyességi játékok segítségével növeljük szabálytudatukat, ugyanakkor az örömmel végzett mozgás újabb mozgásra, mozgássorra ösztönzi őket.

Várható fejlettségi jellemzők óvodáskor végére:

- Kialakul az igényük a rendszeres mozgásra.
- Növekszik teljesítőképességük, mozgásuk összerendezettebbé, ügyesebbé, megfelelő ritmusúvá válik.
- Mozgástapasztalataik az egyensúlyozásban és ugrásban növekednek.
- Cselekvőképességük gyors, mozgásban kitartóak.
- A mozgáskoordináció fejlődésével pontosabbá válik tér és időtájékozódásuk.
- Megértik az egyszerű vezényszavakat, szabályokat pontosan betartják.
- A természetes járást ütemes járással váltogatják.

- Egyensúlyoznak padmerekvítő gerendán.
- Hátsó függőállásban lábmozgást végeznek.
- Akadályokat ugranak át hat-nyolc lépés nekifutással. Ugrásukat a talajra érkezéskor fékezni tudják.
- A labdavezetést és labdahajítást szabályos technikával végzik.
- A testi képességek fejlődésén túl fejlődik érzelmi és szociális képességük, szokásukká válik az aktív mozgás végzése.

Az óvodapedagógus feladatai a tanulási tevékenység megszervezésével és irányításával kapcsolatban:

- A tanulási anyagot a gyermekek életkori sajátosságai valamint a gyermekekről szerzett konkrét tapasztalatok figyelembevételével tervezze meg:

- Értelmi képességek fejlesztése.
- A gyermek megismerési vágyának kielégítése.
- A gyermek számára biztosítsa az egyéni érdeklődésének megfelelő tevékenykedés lehetőségét.
- Olyan tapasztalatok biztosítása, amelyek hozzájárulnak a pozitív énkép, önmegismerés kialakulásához.
- A felfedezés, tanulási vágy fölkelése

Óvodapedagógus feladatai a mozgásos tevékenységek megszervezésével kapcsolatban:

- Biztosítsa naponta lehetőséget a mozgásos tevékenységek végzésére
- A napirendbe legyen állandó helye a szabadban, illetve a teremben történő mozgástevékenységeknek
- Ügyeljen az eszközzel és az eszköz nélkül végezhető mozgásformák megfelelő arányára
- Adjon lehetőséget a spontán mozgások gyakorlására
- Kínáljon föl minél több játékos mozgástevékenységet

A mozgástevékenységekbe lehetőleg minden gyermek kapcsolódjon be az egyéni szükségletei és képességei szerint.

5. A nevelés tervezése és időkeretei

A konstruktív életvezetés óvodai programban körvonalazott célok és feladatok megvalósítását 3-4 éves pedagógiai folyamatként értelmezzük.

A nevelés egyik fontos kritériuma a tervszerűség, amely szoros kapcsolatban áll a céltudatossággal és a szervezettséggel.

A pedagógus tevékenységében nagy szerepe van a spontaneitásnak, ez azonban nem zárja ki a hosszabb és rövidebb távú pedagógiai ráhatások rendszerének megtervezését.

A program alkalmazása során az óvónők heti váltásban dolgoznak, ezért a konkrét feladatokat egy hetes ciklusban célszerű tervezni. Ez a tervezési mód jobban igazodik a gyermek egyéni képességeinek aktuális állapotához, fejlődési üteméhez és rugalmasabb programalkalmazást biztosít. Mivel a ciklusterv a napi tevékenységek vázát is megadja, külön vázlatíráásra nincs szükség.

A munkatervben a konkrét gyermeki tevékenységeket és a tevékenységek során kialakítandó képességeket tervezzük.

Az egyéni vélemények, ötletek dokumentálása és a tudatosan irányított tapasztalatok összegyűjtése a tevékenységek megtervezésének előkészítő szakaszához tartozik.

Az óvodai tanulás és a nevelés a tervezésben nem különül el egymástól. Nem tárgyi ismeretanyag közlésére törekszünk elsősorban, hanem a sokoldalúan megközelített, meg tapasztaláson alapuló, összefüggéseket feltáró tudás megszerzésére.

A tervezésnél számításba vesszük a gyermek egyéni képességeit, adottságait, ezért az egyes gyermekek esetében a fejlesztés más-más területen és szinten valósul meg. A nevelési folyamat tervezésének fontos eleme a munkatervi ciklus értékelése. A spontán megfigyelések elemzések eredményeit figyelembe véve kell meghatározni az újabb ciklus feladatait.

A kreatív életvezetés óvodai program osztott és osztatlan csoportokban egyaránt megvalósítható, mivel a nevelési célok elérése a gyermek aktív tevékenykedése közben, az egyénre lebontott differenciált fejlesztés által valósul meg.

A csoportszervezési formák megválasztását befolyásoló tényezők

- A gyermekek értelmi - érzelmi fejlettségi szintje, érzékszervi állapota, szociokulturális körülményei.
- A tagépületek helyi adottságai.
- A szülők igényei (testvérek elhelyezése).
- Óvónők nevelői attitűdje.

A vegyes életkorú csoportok szervezésénél ügyelnünk kell a minimum létszám megtartására, mivel ez a szervezési forma a pedagógustól nagyobb rugalmasságot, kreativitást, toleranciát igényel.

A nevelés időkeretei

A nevelési folyamat megtervezése során tudatosan alakítjuk ki a gyermek óvodai életrendjét. A napirend segítségével biztosítjuk a gyermeknek a kiegyensúlyozott, nyugodt életritmust, az egymást követő tevékenységek elvégzéséhez szükséges időkeret átjárhatóságát. A megfelelően kialakított napirend garantálja a gyermek számára az állandóságot, az érzelmi biztonságot, megvédi őt a kifáradástól.

A napirenden belül a legtöbb időt a gyermek alapvető tevékenységére, a játékra fordítjuk. A napirendben a különböző tevékenység elvégzésére szánt idő rugalmasan változtatható a váratlan események, évszakok, a fejlődésben bekövetkezett változások hatására.

A napirend általános időkeretei tízórás nyitva tartás esetén

Játék és szabadon választott tevékenységek	5' 00" óra
Étkezés	1' 00" óra
Pihenés	2' 00" óra
Öltözködés, tisztálkodás	1' 30" óra
Komplex foglalkozások	kb. 0' 35" óra

Napirendi táblázat

07.00 - 12.00	Játék, felzárkóztatás és tehetséggondozás, ismeretek bővítése.
08.00 - 09.00	Folyamatos tízórai
10.00 - 10.45	Kötelező testnevelési foglalkozás
	Levegőzés, séta, játék a szabadban
12.00 - 17.00	Ebéd
	Pihenő, folyamatos ébresztő
	Uzsonna
	Szabad játék
15.00 - 16.00	Úszás
	Néptánc
	Ismerkedés a kismesterségekkel
	Gyermekjátsszóház, hagyományőrzés
	Gyógytestnevelés (igény szerint)
	Angol, német nyelvvel történő ismerkedés

(igény szerint a kiegészítő tevékenységek folyamatosan bővíthetők)

A *hetirend* a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, rendszerességet segíti a csoportban. Programunkban a hetirend kizárólag a foglalkozások megszervezésére szánt időkeret megjelölésére szolgál, a gyakorlatban nem kötődik meghatározott napokhoz.

6. Gyermekvédelem az óvodában

Az óvoda a gyermekek védelmének rendszerében a személyes gondolkodás körébe tartozó gyermekjóléti alapellátások közül a családban, nevelőszülőknél valamint az állami gondozásban élő gyermekek életkornak megfelelő ellátását végzi, különösen a megelőzés fontosságára fektetve a hangsúlyt.

Az óvodai nevelés folyamatában törekedni kell a gyermekeket érintő bármely károsító hatás megelőzésére, elhárítására, enyhítésére.

Az óvodában jelentkező hátrányos helyzetű gyermekeket az év bármely szakaszában fogadjuk.

Az új közösség megismerése minden gyermek számára fontos esemény, a hátrányos helyzetben élők számára még nagyobb a jelentősége. Ezért a megismerésre kell megkülönböztetett figyelmet fordítani, hogy mind a szülő, mind a gyermek számára megkönyítsük a beilleszkedést.

A veszélyeztetettség megállapítására sokféle szempont érvényesülhet. Az óvodás gyermekek esetében leginkább az anyagi, egészségügyi, környezeti szempontok kerülnek a figyelem középpontjába.

Azokban az esetekben, ha a megelőző gyermekvédelem segítségével nem lehet a gyermek veszélyeztetettségét megszüntetni, végső esetben sor kerülhet a családból való kiemelésére.

A gyermek és családvédelmi feladatok meghatározása és végrehajtása a pedagógiai asszisztensek közvetlen irányításával történik.

A pedagógiai asszisztensek az intézmény gyermekvédelmi tevékenységéről rendszeresen tájékoztatást adnak az intézmény vezetőjének, a nevelőtestületnek, az SZMK-nak.

Szükség esetén konkrét elméleti és gyakorlati támogatást nyújt a család és az óvoda kapcsolatának erősítésében, a szociális hátrányok kezelésében az intézmény szociális gondozója.

6.1. A gyermekvédelem feladata

- Folyamatos kapcsolat kiépítése a szülőkkel.
- A gyermekek családban történő nevelkedésének segítése.
- Veszélyeztetettség megelőzése.
- Gyermekek jogok védelme.
- A pénzbeni és természetbeni ellátások formáinak megismertetése.
- Együttműködés a városi gyermekvédelmi szervezetekkel.

6.2. A gyermekvédelmi munka során alkalmazott módszerek

- Óvodai statisztika elkészítése.
- Megfigyelés, tájékozódás.
- Környezettanulmány készítése.
- Tapasztalatcsere (óvodapedagógus - védőnők - gyámhivatal)

- Észrevételek jelzése a szakellátást végző szervek felé (Nevelési Tanácsadó, Családsegítő Központ, Gyermek Jóléti Szolgálat, Gyámhivatal, Képességvizsgáló Szakértői Bizottság, Vöröskereszt)
- Intézkedés kezdeményezése a szakellátói szerveknél a hátrányos helyzet megszüntetése érdekében.
- Tanácsadás, korrekt tájékoztatás a szülők részére.
- Közvetlen segítség nyújtása (ruha, játék, élelmiszer, karácsonyi csomag, édesség, gyógyszer)

6.3. A gyermekvédelmi munka szervezeti formái

- Családlátogatás, környezettanulmány
- Fogadóóra
- Alap-, szakellátást végző szervezetekkel való kapcsolattartás
- Munkatársi megbeszélés (óvónők, gyermekvédelmi felelős tapasztalatcseréje)

6.4. A cigány gyermekek nevelésének kiemelt feladatai:

- *Biológiai szükségletek kielégítése, egészségügyi szokások kialakítása*
- *A társadalmi együttélés szokásainak megismerése, gyakorlása, társas kapcsolatok erősítése, illemszabályok elsajátítása.*
- *A gyermekek belső motiváltságának kialakítása.*
- *Tudjanak eligazodni szűkebb, tágabb környezetükben, a tanuláshoz szükséges alap készségek fejlesztése*
- *Nőjenek bele egész emberi kultúránkba, tanuljanak meg gondolkodni és cselekedni a közösség javára.*
- *A csoportok létszámának meghatározásánál szempont, hogy az óvodai csoportok munkájában megközelítően azonos létszámba vegyenek részt a cigány származású gyermekek.*
- *Az iskolai életmódra való felkészítés három éves folyamatos pedagógiai tevékenység legyen.*

6.5. Esélyegyenlőség biztosítása

6.5.1. A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek integrált felzárkóztató és képesség kibontakoztató nevelésének céljai, feladatai

Az integrációs pedagógiai program (IPR) célja

- A halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyerekek valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek (SNI)
 - esélyegyenlőségének növelése,
 - a szülők szociális helyzetéből, iskolázatlanságából fakadó hátrányok enyhítése,
 - az egyéni szükségletekre alapozott, differenciált, speciális fejlesztése,
- A HHH és az SNI gyermekek részére, speciális felzárkóztató, képesség-kibontakoztató, tehetséggondozó programok szervezése
- Szoros együttműködés fönntartása a szülőkkel, családgondozás.

Az IPR megvalósításának fő feladatai:

a.) Szervezési feladatok:

- Fokozott figyelmet fordítunk a HHH gyermekeknek óvodai beíratásának támogatására: a 3. életévüket betöltött gyermekek felkutatására, teljeskörű, megfelelő színvonalú és időtartamú óvodáztatás biztosítására.
- Az SNI és a HHH gyermekek elosztásánál fő szempont, hogy az épületekben és a csoportokban megfelelő arányban vegyenek részt az óvodai nevelésben.
- Az intézmény nyitvatartási idejének meghatározásánál alapelv a szülők munkavállalási esélyeinek növelése.
- Igyekszünk hatást gyakorolni a szülőkre, hogy a gyermekük minél kevesebbet hiányozzon az óvodából.

b.) A pedagógiai munka hatékonyságának növelése:

- Komplex állapotfelmérés, részletes anamnézis felvétele az óvoda megkezdésekor a gyermekek teljesebb megismerése céljából
- egyéni fejlesztési terv készítése, fejlesztési napló vezetése
- kommunikációs kompetenciák fejlesztése
- beilleszkedést, együttműködést, konfliktuskezelést segítő technikák alakítása
- közösségi normák megismertetése, gyakoroltatása
- saját tapasztalatokon alapuló egészségtudatos magatartásformálás, egészséges táplálkozási szokások kialakítása, mentálhigiéne
- multikulturális tartalmak beépítése a megismerési folyamatba, társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése
- egyéni érdeklődési területek, spontán szerzett élmények felhasználása a
- az egyéni fejlődési ütem maximális figyelembevételével a fejlesztési utak meghatározásánál
- korszerű pedagógiai módszerek, eszközök, eljárások alkalmazása.

c.) Gyermekvédelmi, egészségügyi ellátással, szociális megsegítéssel összefüggő feladatok

- Egészségügyi ismeretnyújtás, tanácsadás, felvilágosítás szervezett formában (szülői értekezlet, szülői klub, nyílt nap, egészség hét).
- A gyermekjóléti szolgáltatások igénybevételének ösztönzése a szociális hátrányok csökkentése érdekében (ruhagyűjtés, könyv- és játékadományozás, kirándulás, kulturális rendezvények támogatása).
- Az orvos, védőnő által végzett szűrővizsgálatok eredményéről rendszeres tájékoztatást kapnak a szülők, javaslatot teszünk az egyéni szakorvosi vizsgálatokra.
- Aktív, együttműködő kapcsolat fönntartása a szociális ellátásrendszerrel.

d.) Az óvoda – iskola átmenet megkönnyítése

- DIFER-mérés eredményének figyelembe vétele a képességfejlesztési feladatok meghatározásánál.
- Az óvodai tanulási folyamat egésze a motivált állapot kialakítására és ébren tartására épül.
- Biztosítjuk a sokoldalú, komplex ismeretszerzés, gyakorlás lehetőségét.
- Fokozott figyelmet fordítunk a fokozatosságra, a feladattudat, figyelemkoncentráció megfelelő szintjének elérésére.
- Biztatással, elismeréssel, a kudarc-tűrő attitűd alakításával, a cselekvési képesség fejlesztésével növeljük a kreativitást.
- Az iskolákkal közösen segítséget nyújtunk a szülőknél a gyermekük számára legmegfelelőbb iskola és osztály (tagozat) kiválasztásában.
- Iskolalátogatást, óvodalátogatást szervezünk a leendő első osztályos gyermekeknek, nagycsoportos óvodapedagógusoknak, tanítóknak.
- Közös sport, kulturális programokat szervezünk a volt első osztályos és a leendő

elsőosztályos gyermekeknek és szüleiknek.

- Az iskola első évében információt cserélünk a tanítókkal a gyermekek fejlődéséről, haladási tempójáról.

e.) A szülőkkel való kapcsolattartás, az együttműködés hatékonyságának növelése

- Beszoktatási terv készítése, az óvodai életmód megismertetése a beilleszkedés megkönnyítése céljából.
- A szülőkkel személyes, közvetlen, bizalomra épülő kapcsolatot igyekszünk kialakítani.
- Törekszünk tapintatos módon megismerni a családok szokás- és értékrendjét, a gyermekek szociális háttérét.
- Ösztönözzük a szülőket, hogy minél többen vegyenek részt az óvodai rendezvényeken, aktívan kapcsolódjanak be az intézmény életébe.
- Rendszeresen tájékoztatjuk a szülőket a gyermekük fejlődéséről a fejlesztési naplók bejegyzéseiről, gyermekmunkák, foglalkozásokon való részvétel tapasztalatai alapján.
- Törekszünk arra, hogy a szülők kéréseikkel, javaslataikkal bizalommal forduljanak az intézményvezetéshez és az óvodapedagógusokhoz, fejlesztőpedagógusokhoz, logopédushoz, gyógytestnevelőhöz.

f.) Együttműködés a nevelőtestületen belül, team munka fejlesztése

- Az IPR munka eredményéről és a további feladatokról rendszeresen tartunk műhelyfoglalkozásokat, munkaközösségi és munkaértekezleteket
- Az alkalmazott pedagógiai módszereket, eljárásokat, feladatokat rendszeresen egyeztetjük
- Tervezett hospitálásokat szervezünk az egységes szemlélet kialakítása a módszertani elméleti és gyakorlati ismeretek kicserélése céljából
- Speciális területek felelősei rendszeresen beszámolnak a nevelőtestületeknek.

g.) Együttműködő kapcsolatok kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel

Az SNI és HHH gyerekek esélyeinek növelése, a hátrányok csökkentése érdekében rendszeres munkakapcsolatot tartunk fenn megállapodás alapján

- a körzeti védőnőkkel,
- a gyermekorvosokkal,
- az önkormányzati és más fenntartású óvodákkal és iskolákkal,
- gyermekjóléti, családsegítő szolgálatokkal,
- gyámhatósággal,
- szociális irodával,
- cigány civil szervezetekkel,
- speciális szakemberekkel,
- Nevelési Tanácsadóval,
- szakértői bizottságokkal (helyi, országos)

h.) Eredményesség nyomon követése

- A pedagógiai munka hatékonyságának, a hozzáadott érték kimutatása érdekében indikátorokat határozunk meg, melynek teljesítését nyomon követjük, mérjük, rögzítjük
- A várható eredménymutatók kiterjednek az IPR program valamennyi területére
- A szempontok összeállításánál figyelembe vesszük az Országos Oktatási Integrációs Hálózat ajánlását is
- Az IPR program megvalósításának tartalmi elemeit, az óvoda éves munkatervében és a munkaközösségi munkatervben konkretizáljuk
- Az IPR program eredményeiről évente egy alkalommal a nevelési év végén önértékelést készítünk. Ha a HHH gyermekek aránya eléri a gyermekek létszámának 15%-át, ebben az esetben az OOIH-val kötött szerződés szerint történik az esélyegyenlőséget, felzárkóztatást segítő programok megszervezése, a képességkibon-

takoztatást célzó feladatok teljesítése, az anyagi támogatás igénylése, folyósítása és elszámolása.

6.5.2. Mozgáskorlátozott gyermekek óvodai integrációja

A mozgásfogyatékos gyerekek óvodai integrált nevelésének célja:

1. Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramban megfogalmazott követelmények alapján a 3-7 éves mozgáskorlátozott gyermekek normál óvodai nevelés során - a részükre folyamatosan és elégségesen biztosított speciális fejlesztés mellett – a gyermeki jogait is gyakorolva szociálisan értelmileg, érzelmileg az iskolai életre éretté válnak.
2. Az egész személyiség együttes fejlesztése, a másodlagos személyiség – és/vagy viselkedési zavarok megelőzése.
3. Adjon mind az ép, mind a mozgáskorlátozott gyermekek számára lehetőséget az egymással való kommunikációra, egymás megismerésére és elfogadására, megalapozva ezáltal a későbbi társadalmi integrációt.

A mozgáskorlátozott gyermekek óvodai nevelésének céljai azonosak a pedagógiai célokkal. Különbség elsősorban a módszerekben, az alkalmazott eljárásokban, eszközökben van a szakértői diagnózistól, egyéni állapottól függően.

A mozgáskorlátozott gyermekek nevelése során törekedni kell a mozgásos tapasztalat-szerzés iránti igény felkeltésére és fenntartására, a hátrányok enyhítésére, a pozitív személyiségjegyek, képességek megerősítésére, az egyéni sajátosságoknak megfelelő lehető legnagyobb önállóság elérésére.

Alapelv, hogy a mozgáskorlátozott gyermekek számára pozitív mintát nyújthat az ép társak közelsége. Az ép gyermekek részéről a gyermeki előítélet mentes szemléletre építünk, melynek segítségével megerősítjük a mozgássérült gyermekek énképét, csökkentjük függőségi beállítottságukat, enyhítjük a sérültség tudatot. Arra törekszünk, hogy a szociális kapcsolatok alakítása közben alakuljon ki a másik ember pozitív tulajdonságainak értékelése, természetes módon kezeljék a másságot, tanulják meg a segítségnyújtás és a „ráhagyás” megfelelő arányát.

A mozgássérült gyermekek integrált nevelésének fő feladatai:

- A speciális problémák azonnali felismerése, a szakirányú ellátás biztosítása.
- Állapotromlás megelőzése, az esetleg kialakuló rendellenességek prevenciója.
- A másodlagos degeneratív elváltozások megakadályozása érdekében a kisgyermeknek ismernie kell a számára káros tevékenységeket, mozgáselemeket, testhelyzeteket.
- Személyiség és/vagy viselkedési problémák kialakulásának prevenciója.
- A sérült, hiányzó funkciók teljes vagy részleges helyettesítése más tevékenységekkel.
- A sérült funkciók egyidejű korrekciója, mivel a személyiségben bekövetkezett sérülések és a fizikai fogyatékoság kölcsönhatásban állnak egymással.
- Elegendő idő biztosítása az önálló tevékenység elvégzéséhez, következetesen meg kell követelni, hogy egyedül végezze el azokat a feladatokat, amelyeket már el tud végezni.

- Az önálló élethez és a testi szükségletek kielégítéséhez nélkülözhetetlen szokások folyamatos elsajátítása.
- Mozgásaktivitás biztosítása:
 - szabad mozgás lehetőségének megteremtése,
 - napi rendszerességgel szervezett testnevelés,
 - testnevelés foglalkozás speciális megsegítéssel,
 - testnevelési játékok,
 - séták, kirándulások,
 - sportvetélkedők az ép társakkal, szülőkkel közösen
- Érzelmi biztonság megteremtése
 - segítő, figyelmes, megérő, elfogadó légkör biztosítása,
 - baráti kapcsolatok ápolása,
 - szociális tapasztalatok körének bővítése,
 - társas kapcsolatok jelentőségének megerősítése,
 - eltérő személyiségjegyek tolerálása,
 - közösségi normák szokássá formálása,
 - tartalmas kommunikáció gyakorlása,
 - kapjon nagyobb hangsúlyt a differenciált követelményrendszer bevezetése és működtetése,
 - felnőtt modellszerepének hangsúlyozása,
 - a frusztráció kiküszöbölése érdekében biztosítani kell a tevékenységekhez szükséges mértékű helyet,
 - egészséges versenyek speciális kialakítása,
 - egymás alkotásainak, teljesítményének megbecsülése,
 - a mozgáskorlátozott gyermekek óvodai ismeretszerzés, az egyéni képességekre, a meglévő ismeretekre, tapasztalatokra,
 - az ismeretnyújtás, gyakoroltatás, ellenőrzés-értékelés során fokozottabban érvényesíteni kell az egyéni bánásmódot,
 - biztosítani kell a gyermeknek a sikerélményhez jutás lehetőségét, a célok elérése érdekében törekedni kell a motivált állapot létrehozására,
 - súlyozottan érvényesíteni kell fokozatosság elvének betartása
- Az óvodapedagógus személyével kapcsolatos kiemelt elvárások:
 - legyen tisztában a sérülés okával, a diagnózissal, a tünetekkel,
 - ismerje a legszükségesebb teendőket,
 - alkalmazza a hatékony mozgásterápiás módszereket,
 - kerülje a káros mozgásformákat,
 - munkája során támaszkodjon a speciális szakember (gyógytornász, gyógymasszőr, szomatopedagógus, konduktor) tanácsaira, javaslataira.
- A mozgássérült gyermekeknek is biztosítani kell a képességeikhez és a mozgáskorlátozottságuknak megfelelő iskolatípusba történő beiskolázás lehetőségét.

7. Az épületek innovatív programjainak sajátosságai

A konstruktív életvezetés óvodai program célkitűzéseit az egyes tagépületekben a helyi sajátosságokhoz igazodó más-más részterületek hangsúlyozásával érik el a nevelők. A domináns területek:

7.1. Kadarka utcai óvoda:

7.1.1. Az EGÉSZSÉGES EMBERRÉ VÁLÁS óvodai programjának főbb jellemzői:

A program szükségességét indokolja, hogy a magyar lakosság egészségügyi állapota vészesen romlik. Az egészség védelme társadalmi méretekben két pilléren nyugszik: az egészséget támogató társadalompolitika felelősségvállalásán és az egyén egészségvédő magatartásán.

Az EGÉSZSÉGES EMBERRÉ váláshoz mindenekelőtt arra van szükség, hogy az egyének az egészséget megőrzendő értéként kezeljék.

A holisztikus szemlélet kialakítását célszerű a lehető legfiatalabb életkorban megkezdeni. Egészségnevelő programunk célja

- A testtudatos magatartás kialakítása az elégedett, magabiztos, nyitott, egészséges érzelmi életet élő ember nevelése,
- A cél, - információ, - gyakorlat és változás orientált magatartás megalapozása
- A felelősségvállalás, együttműködés képességének és a kapcsolatrendszerekben való gondolkodás kifejllesztése,
- A mindennapi élet nyújtotta lehetőségek közül az egészségesebb alternatíva kiválasztásának elősegítése

Az egészségnevelés a pedagógiai tevékenységünkben integrálódik valamennyi nevelési főfeladathoz, nevelési – oktatási területen, funkcionális egységet képez minden tevékenységgel.

AZ EGÉSZSÉGNEVELÉSI
PROGRAM
FELADATRENDSZERE
EGÉSZSÉGNEVELÉS

SZOMATIKUS
FEJLSZETÉS

1. Higiénias nevelés
 - személyi higiénére szoktatás
 - környezetkultúra kialakítása(feng-shui, színterápia)
2. Kondicionálás, edzés:
 - mozgásgazdag életmód biztosítása
 - mozgás és pihenés változtatása
3. Betegségmegelőzés
 - fertőző betegségek megelőzése
 - testi deformitások kiszűrése, korrigálása
 - aromaterápia, somadrin terápia alkalmazása
- 4. Balesetek megelőzése, életmentésre való felkészítés
 - baleseti helyzetek felismerése
 - közlekedési szabályok megismertetése
 - eszközök, gépek helyes használata
 - mérgező anyagok tárolása
 - elsősegélynyújtás

PSZICHOHIGIÉNÉS
FEJLESZTÉS

1. Szeretetteljes légkör biztosítása
2. Önértéktudat, önbecsülés, önbizalom erősítése
3. A tömegből való kiemelkedés lehetőségének megteremtése
4. Érzelmek felismerése, kifejezése, áthangolása
5. Stresszmentes életmód kialakulása
 - stresszhelyzetek csökkentése, feloldása
 - konfliktuskezelés elsajátítása
 - tranzakcionális analízis technikájának alkalmazása
 - pszichoszomatikus betegségek felismerése
 - beilleszkedési zavarok enyhítése

SZOCIOHIGIÉNÉS
FEJLESZTÉS

1. Kapcsolatrendszerek kiépítése.
 - élettelen dolgokkal•a környezet élő elemeivel(környezetvédelem)
 - emberközi kapcsolatok fejlesztése
2. Szerepfeszültségek feloldása
 - játék és művészeti terápia
3. Társadalmi harmonizáció elsajátítása
4. Hatékony kommunikáció elsajátítása
5. Általános intelligencia fejlesztése
6. Egészségpropaganda ki szélesítése
 - egészségpolitikai intézkedések terjesztése
 - orvosi szűrések fontosságának tudatosítása
 - szülők, nevelők felvilágosítása
 - egészségvédő programok szervezése

A program eredménye
az
EGÉSZséges EMBER

- Az Egészségesebb Óvodák Nemzeti Hálózata Tolna megyei módszertani központjaként:
Szakmai tanácsokkal látjuk el a hálózathoz tartozó óvodák nevelő – szülő- dajka közösségeit
- Koordináljuk az intézmények egészségvédő tevékenységét
- Konferenciákat, konzultációs lehetőségeket, tanfolyamokat szervezünk a pedagógiai munka továbbfejlesztése érdekében.

7.1.2. A kétkultúras nevelés főbb jellemzői:

A cigányság növekvő számaránya, elmaradottsága, helyzetének bizonytalansága a cigánysággal kapcsolatos konfliktusok miatt egyre nagyobb feladat a cigányság helyzetének mielőbbi rendezése. A megoldás alapja a széleskörű, sokrétű társadalmi együttműködés lehet. Ahhoz, hogy az együttműködés létrejöjjön, arra van szükség, hogy a cigányság aktív és konstruktív módon vegyen részt az átalakulás folyamatában, míg a többségi társadalom részéről egyértelmű legyen a befogadás szándéka. Nyilvánvaló, hogy a cigányság helyzetének javítása nem egyszerűen oktatáspolitikai kérdés, de az óvoda jelentősége, a cigány gyerekek esélyegyenlőségének megteremtésében kétségkívül a legmeghatározóbb.

A kétkultúras nevelés feladatai:

1. A gyerekek tisztelete, jogaik elismerése és biztosítása

A cigány gyerekeknek is joguk van az örömteli, boldog, nélkülözéstől, agressziótól és megaláztatástól mentes gyerekkorhoz.

A gyerekek tisztelete egyben odafigyelést, törődést, megértést és segítőkész szándékot is jelent.

Joguk van ahhoz, hogy életkoruknak megfelelő, alapvető tevékenységi és kifejezési formáikhoz elegendő időt, megfelelő teret, eszközt kapjanak, hogy társaik legyenek a tevékenységeik során.

2. Az interakciós tér biztosítása

Az óvodáskort meghatározó szakaszban tartjuk a különböző képességek kibontakozása, a másság elfogadása, az empátia, a tolerancia képességeinek, a pozitív elfogadó attitűd kibontakozásának szempontjából. Úgy gondoljuk, hogy a társadalmi szinten nagymértékben jellemző elfordulás, kizárás elleni küzdelmet az alapokról kell elkezdni.

3. A koraiság elvének biztosítása

A koraiság elve esetünkben korai segítségnyújtást, egyéni állapot megismerést, differenciált, speciális nevelői módszerek alkalmazását, az egyén fejlettségi állapotához igazított fejlesztést jelent a lehető legkorábbi életkortól elkezdve, oly módon, hogy az intézménybe kerülést se a gyerek se a szülő ne érezze megbélyegzésnek.

4. Fejlődés-lélektani törvényszerűségekre építő egyéni bánásmód érvényesülése

Programunkban a személyiség egészének fejlesztésére helyezük a hangsúlyt. Kiemelten kezeljük a cigány gyerekek önértékelésének, önbizalmának, autonóm szükségletének, a pozitív énkép kialakulásának elősegítését.

A pedagógusok nevelői attitűdje jelentősen befolyásolja a gyerekek személyiség fejlődését, ezért fontosnak érezzük saját szakmai felkészültségünk, személyes alkalmasságunk fejlesztését a kapcsolatteremtés, kommunikáció, gyermekek megismerése, diagnosztikai ismeretek, korai nevelési tanácsadás, személyiség-lélektani témakörökben.

5. A gyermeki szabadság biztosítása

6. Team munka megszervezése

Újszerű csoportmunkában dolgozunk együtt. A szülőt a csoportmunkába partnerként vonjuk be. Ugyanakkor szoros kapcsolatot építettünk ki a Nevelési Tanácsadóval, Gyermejjóléti Szolgálattal, Családsegítő Központtal, Kisebbségi Önkormányzattal, Szociális Irodával.

7. Gyermek és családközpontú szemlélet erősítése

A gyermek mellett, hogy önálló személyiség, mindig egy család része. A családi háttér többségi hatásként éri a gyereket, és ezt az óvodai nevelés megtervezésénél figyelembe kell venni. A kétkultúrás nevelésre nem a hagyományos pedagógus – csoport alárendelt kapcsolatban kerül sor, hanem, egy a gyakorlatban bizonyítottan hatékonyabb egyenrangú partnerkapcsolat keretein belül. Elismerjük és elfogadjuk a cigány kultúrából fakadó másságot, ugyanakkor arra ösztönözzük a cigány szülőket, hogy minél sikeresebben alkalmazkodjanak a magyar társadalmi elvárásokhoz is.

A családterápia részeként

- Biztosítjuk, hogy a cigány szokások, hagyományok, zene, tánc, mesék beépüljenek az óvodai foglalkozások anyagában. Ezzel gyakorlatilag elismerjük a két kultúra egyenlőségét
- Segítjük a szülőket, a cigány és a magyar emberek viselkedésének megértésében, a konfliktusok megoldásában,
- Biztosítjuk a cigány szülők vezető szerepét a gyermekük nevelésében, ösztönözzük őket az anyagi felelősségvállalásra, bevonjuk őket a tervezésbe, szervezésbe,
- Folyamatosan tájékoztatást kapnak az egészségügyi elvárásainkról, megtanítjuk nekik a tisztálkodás, mosás, takarítás technikáit, esetenként biztosítjuk a gyerekek számára a tisztálkodás feltételeit óvodán belül is,
- Igyekszünk elérni, hogy a tanulás értéként jelenjen meg a cigány szülők gondolkodásában,
- Tevőleges segítséget nyújtunk a cigány családok anyagi gondjainak enyhítésében,
- Segítjük a szülőket a jogszabályok értelmezésében
- Tanácsokkal látjuk el a fiatal anyákat a pénzfelhasználást, gyereknevelést illetően,
- Felhívjuk a figyelmet az orvosi szűrések és gyógykezelések fontosságára,
- Azokban az esetekben, ahol súlyos zavarokat észlelünk a családban, javasoljuk a családsegítő, Nevelési Tanácsadó közreműködésének lehetőségét.
- Mélyen átérezve a cigány szülők sok esetben jogos érzéseit, feszültségeit, minden igyekezetünkkel arra törekszünk, hogy maximálisan kivárjuk a szülők kezdeményezését. Ezért kerüljük a direkt tanácsadást, elsősorban empátiás módon fordulunk a szülőkhöz.

8. Nyitvatartási rendünket úgy alakítottuk ki, hogy biztosítja a kötetlenséget.

Nyitott csoportjainkban bármikor előzetes bejelentés nélkül ellátogathat a szülő és addig marad amíg jól esik neki.

A nyitott hozzáállás részünkről a cigány családok elszigetelődését enyhíti, fokozatosan átéljük, hogy bátran kiléphetnek eddigi zárt életükből — a mássággal együtt elfogadják, befogadják őket, kapcsolatot építhetnek ki a magyar szülőtársakkal.

9. A másság elfogadásával kapcsolatos társadalmi szemlélet alakítása

A PTE Illyés Gyula Főiskolai karával kötött együttműködési megállapodás keretében gyakorlóhelyként részt veszünk az óvónők és a tanítók szakvizsgára való felkészítésében.

7.2. Mérey óvoda:

A „Mozgásos játékprogram” főbb jellemzői

A mozgás alapvető életjelenség, természetes szükséglet, amely átszövi az ember egész életét.

A gyermek fejlődésének leghangsúlyosabb eleme, a tanulás alapfeltétele. A tanulási zavarok megelőzésében és terápiájában a mozgásfejlesztés kiemelt fontosságú.

A mozgásszegény életmód miatt a spontán és a szervezett formában zajló mozgástevékenységeknek egyre meghatározóbb szerep jut az intézményes nevelésben.

Célunk, hogy a gyermekek rendszeresen mozogjanak. Válgják örömforrássá a mozgásos tevékenységek elvégzése, legyenek képesek természetes és mesterséges mozgások koordinált, tökéletes elvégzésére, tanulják meg használni és működtetni a saját testüket, ismerjék fel lehetőségeiket, korlátaikat. A mozgásfejlődésben és a szellemi, érzelmi képességek terén felismerhető eltérések felszámolása, enyhítése.

Fő feladatok:

- Rendelkezniük kell a gyerekeknek a megfelelő motiváltsággal a mozgásos feladatok elvégzésére
- A pszichomotoros képességek egyéni, differenciált fejlesztése
- A mozgáskoordináció fejlesztése
- Törekedni kell a mozgás gazdaságos kivitelezésének megtanítására
- Rendellenességek prevenciója, felismerése, enyhítése, korrekciója
- Biztosítanunk kell az egészségmegővő, az optimális mozgásszervi és szervrendszeri, idegrendszeri, szellemi és pszichés működéshez szükséges feltételeket
- Prevenció szemlélet kialakítása és fenntartása
- A nap folyamán végezhető mozgásformák kiszélesítése, a csoportszobában, az óvoda udvarán és az óvodán kívül
- Szülők felvilágosítása, ösztönzés a rendszeres közös mozgásra.

A mozgásfejlesztés fő területei

1. Általános mozgástapasztalat, mozgásélmény biztosítása
2. Nagy és finommozgások készségszintre emelése
3. Sportmozgás fejlesztése
4. Motoros képességek kialakítása

- kondicionális képességek: erő, állóképesség, gyorsaság
- koordinációs képességek vagyis ügyesség: egyensúly érzékelés, térérezékelés, kinezetikus differenciált képesség, ritmusérezékelés, reakcióképesség
- a mozgások terjedését fokozó mozgékonyág, hajlékonyág, rugalmasság.

A mozgásfejlesztés részterületei

- testtudat, testséma kialakítása, fejlesztése,
- saját testen, térben, síkban való tájékozódás,
- a nagymozgások fejlesztése,
- a két testfél és a végtagok mozgásának összehangolása,
- az egyensúlyérzék fejlesztése,
- a rugalmasság fejlesztése,
- az egyenletes lüktetés fejlesztése,
- szem-kéz, és szem-láb koordináció fejlesztése,
- a látási, hallási, tapintási, tapintási észlelés fejlesztése,
- dominancia megerősítése,
- a finommozgások fejlesztése,
- a beszéd, mozgással összefüggő aktív szókincs bővítése,
- pszichikus funkciók alakítása: figyelem, érzékelés, észlelés, emlékezet, gondolkodás,
- személyiségfejlesztés, motiváció, mozgásélmény, siker átélése, önértékelés, önbizalom, kreativitás

7.2.2. Az óvodai gyógytestnevelés célja

A kiemelt kockázati tényezők felismerése, az óvodáskorban jellemző mozgás rendellenességek szakszerű ellátása. A gyermek és a szülők megismertetése a probléma specifikus gyakorlatokkal, figyelmük ráirányítása a mozgás gazdag életmód fontosságára.

Az óvodai gyógytestnevelés feladatai

- Tünetek korai felismerése
- Folyamatos szakmai együttműködés az ortopédus szakorvossal
- Tünetek enyhítése, korrekciója
- További állapotromlás megelőzése
- Személyiségtorzulások, a másodlagos tünetek megjelenésének prevenciója
- A jó kondíciós állapot létrehozása és fönntartása
- A szociális személyiségjegyek, értelmi képességek fejlesztése
- Speciális feltételek megteremtése

Az óvodai gyógytestnevelés területei

1. Lábstatikai elváltozások korrekciója: lábboltozat, lúdtalp-bokasüllyedés, X láb, O láb
2. Mellkasi elváltozások enyhítése: tyúkmell, tölcsérmell
3. Gerinc elváltozások kezelése: hanyag tartás, skoliózis
4. Belgyógyászati elváltozások kezelése: asztma.

7.3. Medinai tagóvoda

Néphagyományőrzés, népi hagyományok felelevenítése, ápolása a népzene, néptánc, népszokások, népi kézművesség körében:

A program **célja** olyan tevékenységek szervezése óvodán belül és a települése, amely nemcsak az óvodásokat hanem azok családtagjait, a községben élő embereket is lelkesedéssel tölt el, mivel a hagyományok összegyűjtésében, átadásában számítunk az ő közreműködésükre is. A saját, helyi kultúrkincseik megismerése minél szélesebb körben nyújtson szórakozási, kikapcsolódási lehetőséget a résztvevők számára. Célunk a különböző népcsoportok egymás iránt táplált előítéletének enyhítése, a játék, az együttlét, az együtt tevékenykedés, együttalkotás örömteli megélése, a településen működő informális csoportok tevékenységének összekapcsolása.

A néphagyomány ápolás fő feladatai

- A medinai (sárközi, szerb, cigány) kultúrkincs megismerése, ápolása
- Pozitív példaadás a gyermekeknek
- Önismeret fejlesztése, tolerancia a „mással” szemben
- Idősek tiszteletére nevelés
- Közösség fejlesztés
- A pozitív életszemlélet alakítása
- A népzene, népi dalos játékok, népdal megszerettetése, találkozók szervezése
- Ismerkedés a népművészettel
- Kézügyesség, kreativitás fejlesztése
- Kézműves tevékenységek megismerése
- Népszokások felelevenítése
- Paraszti élet- és munkaformák bemutatása
- Régi gyermekjátékok tanulása
- Rendezvények szervezése: mesemondóverseny, karácsonyváró, idősek köszöntése, falunap stb.

7.4. A szedresi Bezerédj Amália tagóvoda nevelőközössége az intézmény Konstruktív Életvezetés Megalapozásának Óvodai Nevelési programjának megfogalmazott fő célkitűzéseket a Kompetenciaalapú, művészetközpontú óvodai nevelés módszereivel és eszközeivel kívánja elérni.

Ez azt jelenti, hogy a befogadó attitűd megteremtése, az ismeretbővítés, -és elmélyítés, a cselekvési attitűd, a készség és képességfejlesztés az ének, zene, tánc, a mese, a dráma, a bábjáték, a mozgásos és vizuális tevékenységek gyakorlása közben történik elsősorban.

A művészeti nevelés áthatja a teljes óvodai életet.

A különböző művészeti területek tartalmi elemeinek meghatározásánál, a technikák kiválasztásánál minden esetben építünk a gyermek egyéni és életkori sajátosságaira, az otthonról hozott, a szervezett keretek között megszerzett ismereteire, az aktuális fejlettségi állapotára, egyéni fejlődési tempójára.

A művészeti tevékenységeket a kisgyermek egyik legfontosabb önkifejezési lehetőségeként tartjuk számon. A művészetek iránti pozitív viszonyulás és az esztétikai fogékony-

ság kifejlődésén túlmenően a különféle technikákkal való ismerkedést meghatározó jelentőségűnek tartjuk a környezet megváltoztatásának, a különböző anyagokra való ráhatás, az alkotási vágy felébresztése és valamiből valamit létrehozás miatt érzett öröm megtapasztalása szempontjából.

A kompetenciaalapú programcsomag által felkínált segédanyagból válogatva, igyekszünk az ősi magyar kultúra, a XXI. századi magyar és európai kultúra elemeit összehangolva megtervezni, megszervezni és megvalósítani az ismeretelsajátítás folyamatát.

7.4.1. A művészetközpontú óvodai nevelés célja

- a gyermeki személyiség egészére irányuló fejlődés biztosítása a kompetenciaalapú programcsomag rész-elemeinek felhasználásával,
- a gyermekek és a művészetek közötti pozitív érzelmi kötődés megteremtése, fenntartása.

A művészetközpontú óvodai nevelés fő feladatai

- Kiemelt feladat minden nevelési évben egy témahét és egy előre meghatározott témájú projekt megvalósítása, valamint az óvoda-iskola közötti kapcsolat folyamatos fejlesztése.
- A sajátos logika szerint összeválogatott tananyag, módszerek és eszközök segítségével, a művészeti tevékenységek gyakorlása közben biztosítani kell minden kisgyermek számára, hogy az óvodáskor végére elérje az intézmény helyi óvodai nevelési programjában megfogalmazott fejlettségi szinteket.
- Az egészségkultúra alakítása során törekszünk az esztétikus megjelenés igényeinek kialakítására és annak elmélyítésére.
- A különböző, életkorspecifikus mozgásos tevékenységek végzése által megteremtjük a harmonikus, összerendezett, igényesen kivitelezett mozgásformák kifejlődésének lehetőségét.
- A hangulatos, ízléses, barátságos, óvodai környezet megteremtésével igyekszünk hozzájárulni a gyermekek szín, -forma, -arány és szépérzékének kialakulásához.
- Tudatosan törekszünk arra, hogy az óvodai élet során minél több lehetőséget biztosítsunk óvodásainknak arra, hogy egyénileg is és társaikkal együtt a lehető legtöbbször élhessék át a rácsodálkozás örömét, ezzel fokozni kívánjuk az élménybefogadó képességüket, a környezetükben meglévő épített dolgokban, és a természeti jelenségekben fellelhető szépségek iránti fogékonyságukat.
- Váljanak képessé egyéni és életkori sajátosságaik függvényében különböző művészeti alkotások létrehozására, élményeik kifejezésére, mások által készített alkotások reprodukálására, továbbfejlesztésére, a környezetük aktív és kreatív átformálására.
- Megkülönböztetett figyelmet fordítunk arra, hogy a művészeti tevékenységekhez szükséges felhívó jellegű, megfelelő számú, folyamatosan elérhető, cselekvésre ösztönző feltételeket biztosítsuk a gyermekek számára.
- Reggelente az öltözőhelyiségben kellemes halk zene fogadja, amely megalapozza a kellemes, barátságos, otthonos óvodai légkört az intézménybe lépés pillanatában.
- A csoportok napirendjét úgy alakítjuk ki, hogy a „személyes percek” biztosításával legyen a napnak olyan időszaka, amikor csak egyetlen gyermekkel foglalkozunk, amikor lehetősége van megosztani örömét és bánatát azzal, akivel szeretné.
- A konstrukció, gyakorlójáték, a barkácsolás, a vizuális tevékenységek során szeretnénk megmozgatni a gyermekek mágikus képzeletét, szeretnénk, ha minél gyakrab-

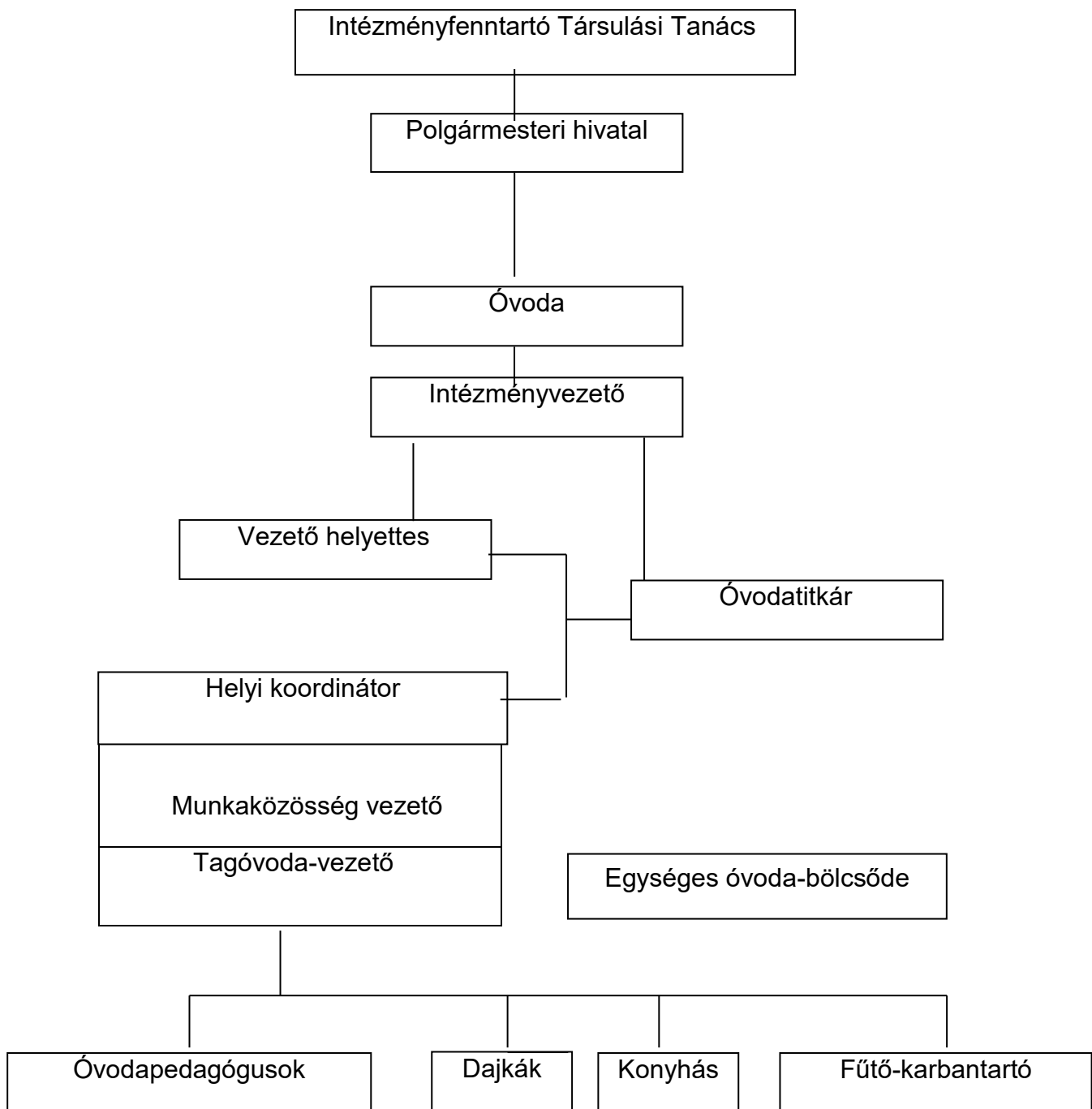
ban átélhetnék az „én készítettem” örömét, a különböző technikák elsajátításával minél több tapasztalatot szereznének a különböző formájú, méretű szilárdságú anyagok kombinálására vonatkozóan.

- A kommunikációs képesség fejlesztésének folyamatában nagy hangsúlyt helyezünk a párbeszédre, a változatos szókapcsolatok, a hangulatkeltő motívumok, a verbális és a nonverbális elemek, a hangsúly, a színes, világos, érthető, kifejező beszédstílus, a hangerő, a ritmus, a hangleadás, a helyes légzés fejlesztésére, a szóbeli közlést pontosabbá tevő jelrendszer alkalmazására.
- A különféle munkafajták elvégzése közben is szerezzenek a gyermekek konkrét tapasztalatokat az esztétikus környezet, -és térrendezés szabályairól, úgymint esztétikus terítés, öltözőben elhelyezett tárgyak rendjének megtartása, dekoráció kiválasztás követelményei, csoportszoba átrendezése, szintetikus anyagok alkalmazása, növényápolás, gyümölcssaláta készítés, ételek ízléses tálalása stb.
- Megkülönböztetett figyelmet fordítunk arra, hogy a gyerekek az élményeiket, tapasztalataikat, a világról alkotott elképzeléseiket a zene, az ábrázoló művészetek, az irodalom, a mozgásművészet eszközeinek segítségével a lehető legmagasabb színvonalon meg tudják jeleníteni pl. zenés-énekes beszélgetés, elrendezett élethelyzet befejezése, pantomim stb.
- Az óvodai alapfeladatainkon túlmenően a kiegészítő szolgáltatások megszervezésénél fő elv az egyéniséghez és az életkorhoz igazodó tevékenységek választása, úgymint hangverseny, néptánc, nyelvi játszó, színházlátogatás, népzenei bemutató, kiállítás megtekintése stb.
- Örömmel fogadunk intézményünkben külső látogatókat, érdeklődőket és mi magunk is szívesen tanulunk más kollégák művészeti neveléssel, kompetencianeveléssel kapcsolatos tapasztalataiból, minden együttműködési formára, megújulási, további fejlődési lehetőségekre nyitott a nevelőközösségünk.

A kompetencia alapú programcsomag kipróbálását követően a nevelőközösség döntése alapján csak azokat az elemeket használjuk fel nevelőmunkánk során, amelyek a gyerekek képességfejlesztéséhez és a művészeti nevelés fő célkitűzéseivel összhangban áll.

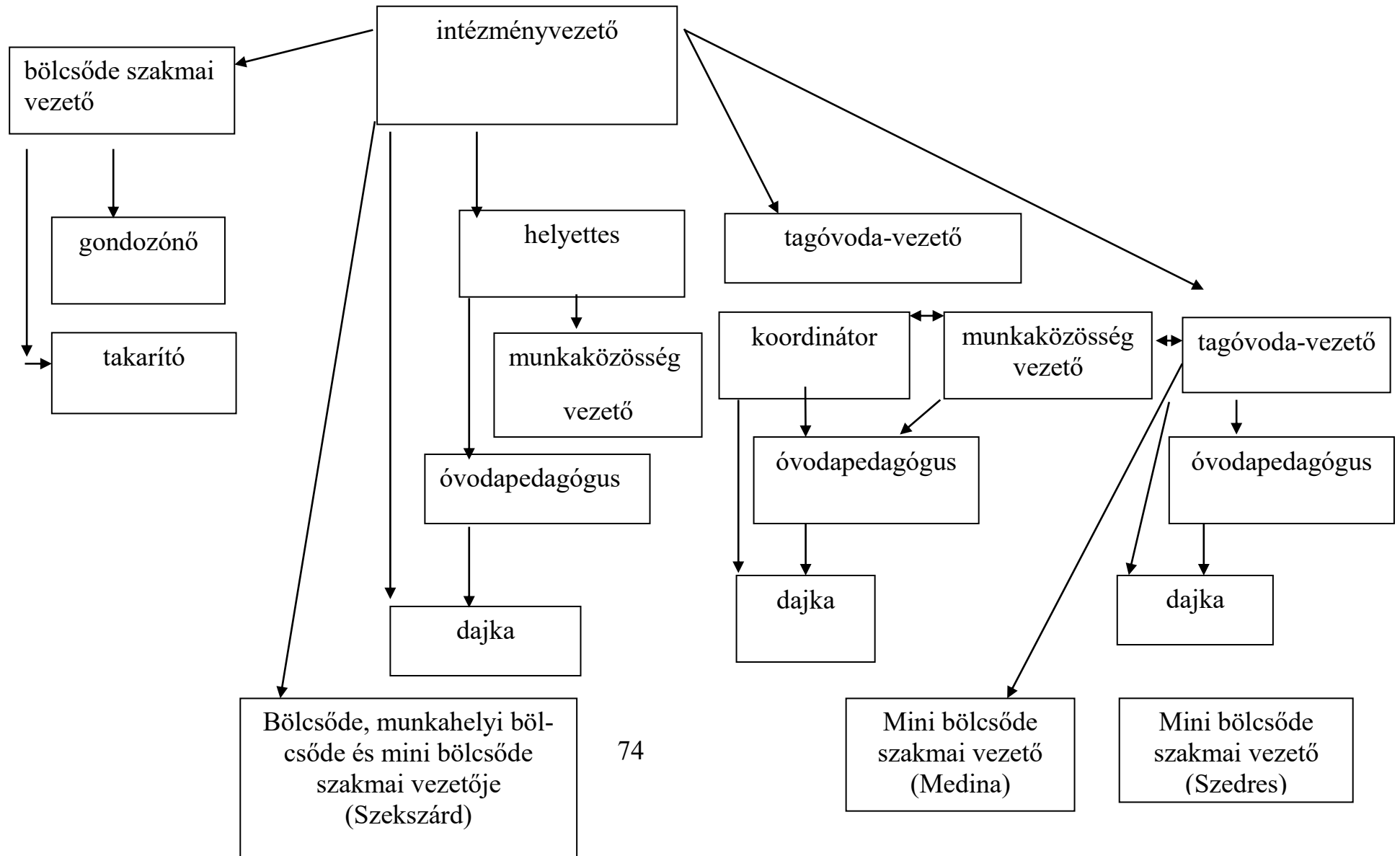
8. Az ellenőrzés és értékelés rendszere

8.1. Igazgatási - irányítási szint, kapcsolatrendszer sémája:

8.2. A pedagógiai munka belső ellenőrzése

Az ellenőrzés és értékelés rendszere

A belső ellenőrzés legfontosabb feladata az óvodában folyó pedagógiai tevékenység hatékonyságának mérése.

Az ellenőrzési tervet az óvodavezető helyettes és a szakmai munkaközösség vezető javaslatai alapján az intézményvezető készíti el.

Az ellenőrzési terv tartalmazza az ellenőrzés területeit, módszereit és ütemezését

Az ellenőrzési tervet a vezetői terv mellékleteként nyilvánosságra kell hozni.

Az ellenőrzési tervben nem szereplő, rendkívüli ellenőrzésről az intézményvezető dönt.

Rendkívüli ellenőrzés kezdeményezésére jogosult:

- Az óvodavezető helyettes,
- szakmai munkaközösség vezető
- és a szülői munkaközösség.

A nevelési év során minden óvodapedagógus munkáját legalább egy alkalommal értékelni kell.

A nevelési területek ellenőrzésébe az óvodavezető bevonhatja

- a vezető helyetttest,
- a szakmai munkaközösségek vezetőit.

Az ellenőrzés tapasztalatait az érintett óvodapedagógussal ismertetni kell, akinek joga van arra írásban észrevételt tenni.

A nevelési év záró értekezletén értékelni kell az intézményben folyó pedagógiai munkát a belső ellenőrzés során szerzett adatok alapján. Az általánosítható tapasztalatokat figyelembe véve meg kell határozni a hiányosságok megszüntetéséhez szükséges intézkedéseket.

8.3. Az intézmény önértékelési rendszerének működtetése

Az intézményi önértékelés célja a nevelőmunka továbbfejlesztése, a gyermekek neveltségi szintjének, képességszintjének növelése, a reális intézményi „önismeret” alakítása, és a dolgozók kompetencia-határainak kiszélesítése, megerősítése. Az önértékelési folyamatot koordináló munkacsoport működése, az aktuális feladatok teljesítése az Intézményi Önértékelési Programban megfogalmazott elvek szerint és az éves belső ellenőrzési tervben szereplő munkamegosztás szerint zajlik. Az elemzési folyamatban a BECS –en kívül több esetben azok a kollégák is bevonásra kerültek, akik egy-egy részterületen nagyobb szakmai jártassággal rendelkeznek.

Az óvoda élt az Oktatási Hivatal által felkínált ingyenesen igénybe vehető szaktanácsadás lehetőségével. A belső ellenőrzési csoport tagjai nyolc alkalommal találkoztak az intézmény önértékelési területen jártas szaktanácsadóval. A sikeres együttműködésnek köszönhetően a BECS tagok elsajátították azokat a képességeket, amelyek az

önértékelési dokumentumokban rögzített célok és feladatok szakszerű elvégzéséhez szükségesek.

A 2015-2018 időszakban a pedagógus minősítési eljárás lefolytatását követően 5 fő óvodapedagógus lépett gyakornoki szintről P/I szintre, illetve P/I-ből a P/II fokozatba. Az elmúlt nevelési évben az intézményvezető és a szedresi tagóvoda-vezető tevékenységére vonatkozóan végzett az Oktatási Hivatal tanfelügyeleti látogatást. Kiváló eredménnyel fejeződött be a 2018. év elején a Kadarka utcai és a Mérey utcai óvoda átfogó tanfelügyeleti ellenőrzése is.

8.4. A nevelés hatékonyságának kimutatása, képesség és neveltségi szint mérése

A gyermekek fejlődésének nyomon követését biztosító elvek:

Célunk az óvoda napirendbe ágyazott, a gyermekek tevékenysége során alkalmazott megfigyelési szempontsor kidolgozása és alkalmazása, amelynek segítségével tudatosabban odafigyelve szerezhethetünk információkat a gyermekek személyiségének fejlődésével kapcsolatban, ugyanakkor a nevelőmunka folyamatát nem háborgatjuk.

Nem határozunk meg életkor szerinti fejlődési szinteket, a személyiségfejlődést 3-4 évet átfogó folyamatnak tekintjük. Nem a gyermekeket viszonyítjuk a meghatározott fejlődési mutatókhoz, hanem elsősorban arra vagyunk kíváncsiak, hogy a gyermek önmagához képest hol tart a fejlődésben.

Az intézményünk által összeállított megismerési szempontsor mellett középső és nagycsoportban alkalmazzuk a DIFER mérés módszerét is annak érdekében, hogy minél szélesebb körű tapasztalatot szerezzünk a gyermekek aktuális fejlettségi állapotáról, valamint elvégezzük az összehasonlítást az országos átlaghoz viszonyítva.

Képeségi szint megismerésének szempontjai

Kommunikációs képességek

a.) verbális kommunikáció

- beszéd kedv
- beszédértés
- érthető beszéd
- tiszta artikuláció
- egyértelmű fogalmazás
- folyamatos beszédritmus
- szókincs
- szövegértés
- szöveg visszamondása
- képolvasás
- szerialitás

b.) nonverbális kommunikáció

- szemkontaktus
- kifejező mimika
- kifejező gesztusok
- hangszín
- hangerő
- kifejező hangsúly

Társas kapcsolatok

- magányos semmittevés
- magányos tevékenykedés
- tárgy körüli összeverődés
- csoportos együtt tevékenykedés
- szervezett együtt tevékenykedés
- együttműködés – gyerekekkel - felnőttel
- alkalmazkodás a szabályokhoz.

Érzelmi intelligencia

a.) hangulati élet

- kiegyensúlyozottság
- derű

b.) énkép

- név
- testkép
- nem
- egyéni tulajdonságok ismerete
- kor
- családi kapcsolatok

- csoportban elfoglalt hely
- szabályok betartása

c.) érzelmek jellemzői

- kialakulás gyorsasága

— tartósság

— erősség

d.) vérmérséklet

- e.) **szükségletek** felismerése
 - kielégítése
 - kielégítés késleltetése

- f.) **érzelmek** beazonosítása
 - megnevezése
 - kifejezése

g.) önfegyelem

h.) kritika – önkritika

i.) kudarctűrés, stresszkezelés

j.) konfliktusoldás

k.) rugalmasság

l.) önbizalom, önbecsülés

Cselekvés képessége

a.) általános fizikai állapot

b.) mozgás

- járás
- futás
- szökdelés
- kúszás
- mászás
- egyensúlyozás
- koordináció
- mozgás térben

c.) finommozgás

- sodrás
- gömbölyítés
- gyöngyfüzés
- építés
- tépés
- vágás
- varrás

— ceruzafogás

— vonalvezetés

— vonaltartás

d.) téri tájékozódás

- előtt – mögött
- fönt – lent
- között
- jobbra, balra
- alatt – fölött
- mellett
- tájékozódás síkban

e.) akarat

- kitartás
- akadályok leküzdése

- türelem
- monotonia tőrés
- f.) **önállóság**
- étkezés, tisztálkodás, öltözködés

Megismerés képessége

- a.) tudakoló attitűd
- b.) eredeti ötletek
- c.) ötletek továbbfejlesztése
- d.) célok kitűzése
- e.) önálló döntés
- f.) következmények mérlegelése
- g.) **érzékelés**
- tapintásos
- hallás
- látás
- szaglás
- ízlelés
- h.) **emlékezet**
- reprodukív
- analitikus
- verbális
- logikus
- téri
- időbeni tájékozódás
- tartósság
- i.) **figyelem**
- tartósság
- átvitel
- terjedelem
- megoszlás
- szelektivitás
- j.) **képzelet**
- tárgyhoz kötött
- reprodukív
- konstruktív
- forma alakítás cselekvésben
- forma alakítás rajzban
- k.) **gondolkodás**
- cselekvő
- képszerű
- elvont
- l.) **gondolkodási műveletek**
- analízis
- szintézis
- általánosítás
- konkretizálás

- összehasonlítás
- különbözőség megfigyelése
- kiegészítés
- sorba rendezés
- összefüggések meglátása
- ellentétpárok felismerése
- számlogika
- változás megfigyelése
- főfogalom alá rendelés
- m.) **vizuális funkciók**
- szem fixáció
- alapszínek ismerete
- árnyalatok ismerete
- csoportosítás szín szerint
- csoportosítás forma szerint
- csoportosítás nagyság szerint
- formaészlelés
- formaállandósság
- alak – háttér
- vizuális ritmus
- vizuális memória
- vizuális időérzék
- n.) **testséma**
- testrészek
- érzékszervek
- oldaliság
- o.) **emberábrázolás**
- firka
- fej – láb
- fej – törzs
- végtagok
- részletek
- arányok
- mozgás
- profil

Változásokhoz való alkalmazkodás képessége

Konfliktuskezelés képessége

8.5. Az óvoda nevelési programjának értékelése

8.5.1. A program értékelésének szintjei

Az óvodapedagógusok folyamatosan vizsgálják és elemzik a csoportjuk és a gyermekek egyéni fejlődésének eredményességét.

A tanköteles gyermekek tanulási nehézségeinek megállapítása, valamint a tagozatos osztályokba történő irányítás segítése érdekében, nagycsoportban a nevelési év megkezdésekor teljes körű szintmérést végzünk a Nevelési Tanácsadó közreműködésével. A tanév végi kontrollvizsgálat alapján pontos képet kapunk a bekövetkezett változásokról, az iskolai felkészültség állapotáról.

A különböző speciális területek átvilágítása céljából célszerűnek tartjuk a kisebb munkacsoportok létrehozását, amelyek a felmérések elkészítését, az adatok feldolgozását, a fejlődési pontok megjelölését, az eredmények visszacsatolását követően megszűnnek.

Az intézmény egészére vonatkozó, átfogó vizsgálatokat az óvodavezető és a munkaközösség vezető végzi.

8.5.2. A vizsgálat módszerei:

közvetlen megfigyelés,
foglalkozások, tevékenységek megfigyelése,
beszélgetés, szakmai tanácskozás,
műhelymunka,
kérdőív,
interjú,
dokumentum elemzés:
— csoportnapló
— felvételi és mulasztási napló
— anamnézis
— egyéni felmérések (személyiség lap)
— feljegyzések
— innovatív programok elemzése

9. Az óvoda kapcsolatai

9.1. Együttműködés a családdal

Az óvodai nevelés sikerének alapvető feltétele a szülőkkel való együttműködés tartalmi megújítása. Az óvodai nevelés a családi nevelésre épül, hozzájárul a családi szocializáció negatív hatásainak tapintatos korrekciójához, de nem vállalja át a családi nevelési feladatok megoldását. A családi és óvodai nevelés összhangja az óvodás gyermek harmonikus személyiségfejlődésének szempontjából nélkülözhetetlen.

A helyi SZMK a nevelőmunka közvetlen ellenőrzésére nem jogosult, ugyanakkor biztosítani kell az SZMK tagjai számára a működéssel kapcsolatos legfontosabb információkat, hiszen csak ezek birtokában képesek a döntéseket előkészítő javaslatok megtételére.

Aktív közre működésük segítséget nyújthat a családok, az önkormányzat és az óvoda érdekei közötti összhang megtalálásában.

A kapcsolattartás formái

Családlátogatás

A hagyományos ismerkedő, tájékozódó látogatásokat követően, ezt a kapcsolattartási formát annyiszor kell alkalmazni, ahányszor a gyermekek életét, negatív módon befolyásoló környezeti változások bekövetkeznek.

Fogadóóra

Az óvónők által tervezett időpontok mellett legyen mód arra, hogy a menet közben felmerülő problémák megoldása érdekében a szülők is kezdeményezhessenek találkozót az óvodapedagógusokkal.

Nyílt nap - nyitott csoport

A nyílt napok hagyományos bemutató jellege helyett kerüljön előtérbe a gyermek - szülő - óvónő együttműködése. A szülők bevonása a különböző tevékenységekbe mintát adhat a gyermekek otthoni életvitelének megszervezésében. A nyitott csoportba bármikor be-mehet a szülő, amikor a gyermekét olyan problémás szituációban szeretné megfigyelni, amelynek megoldására nincs megfelelő módszere, vagy tájékozódni szeretne gyermeke óvodai teljesítményével kapcsolatban, esetleg a közösségben elfoglalt helyéről.

Az óvoda élet megszervezésével kapcsolatban személyes tapasztalatokkal rendelkező szülő eredményesebb nevelési partner lehet.

Szülői értekezlet:

Az óvodai munkamenet megszervezésének biztosítása érdekében szükség van a tanév-indító, a nevelési év során aktuális, valamint a tanévet záró szülői értekezletek megtartására, esetleg külső szakemberek bevonása a speciális témák feldolgozásában.

Alapvetően meghatározó, hogy a cigány szülőkkel elfogadtassuk az óvodát és önmagunkat, mivel „idegenre” nem bízzák gyermekeiket. A családlátogatások fontos információ hordozók, ha olyan természetességgel látogatjuk a cigány családokat is, mint valamennyi más családot, ha a hangnem barátságos, nem kioktató és nem számonkérő, akkor a szülő megérti, hogy az óvodapedagógust a

segítőszándék vezeti, barátként érkezett, megszűnik a félelme és a visszautasítás helyett együttműködik az óvónővel. A segítőkész, őszinte hangnem bizalmat ébreszt a szülőkben. A cigány családok értékrendje különböző. Az a szülő aki esetleg maga is járt már óvodába, gyermekét szívesen küldi, alig kell meggyőzni a rendszeres óvodába járás fontosságáról.

Az együttműködés elvei

- Az óvónő minden esetben nyújtson reális, tapintatos tájékoztatást a szülőknek gyermekük fejlődésével kapcsolatban, tisztelje érzelmeiket, biztosítsa őket segítő szándékáról, diszkréciójáról.
- Segítse a szülőket, hogy megismerkedhessenek az óvodai követelményekkel, betekinthessenek gyermekük tevékenységébe, aktív részesei lehessenek az óvodai életnek, ismerjék meg, hogy a család nevelési stílusa milyen hatással van a gyermekek testi és pszichikus fejlődésére, törekedjen megtalálni a megfelelő formát a tapasztalat átadásához.
- A szülők és a nevelők közötti konfliktushelyzetek gyors feloldása, kommunikációs gétek gyakoriságának csökkentése.
- Nyújtson az óvoda segítséget a szülőknek a sajátos szülői szerepük megvalósításában.
- Programok, közös rendezvények megszervezése, ahol a család együtt vehet részt.
- Az SZMK épületenként segítse az együttműködést, az információ átadást, rendezvények megszervezését, véleményezze az óvoda pedagógiai tevékenységét, működését.
- *A szülőket meg kell győzni arról, hogy rendszeresen járjanak szülői értekezletekre, esetenként réteg szülői értekezletre (témától és igénytől függően nem diszkrimináció)*
- *A bizalom kialakítása az óvoda és a család között azáltal, hogy érzik gyermeküket elfogadták az óvodában.*
- *Szülők bevonása az óvodai életbe, másfajta nevelési modell nyújtása.*

9.2. Együttműködés az Önkormányzatokkal (Szekszárd Megyei Jogú Város, Önkormányzat, Medina Község Önkormányzata, Szedres Község Önkormányzata)

Az együttműködés tartalma az óvoda körzetében élő családok óvodai ellátással kapcsolatos igényének kielégítése, pedagógiai és gazdasági tevékenység koordinálása a színvonalasabb óvodai ellátás érdekében.

Az együttműködés elvei

- Az együttműködés fókuszában a gyermek álljon.
- Az önkormányzat teendőinek, lehetőségeinek feltárása.
- Közös stratégia kialakítás azonos fogalmi háttérrel.
- A cselekvési útmutatóban lefektetett elvek, megoldások megvalósítása érdekében pedagógiai szakmai segítség nyújtása az önkormányzati bizottságok előkészítő munkájához.
- A speciális finanszírozási formákról rendszeres információ csere.
- Az oktatáshoz kapcsolódó törvények (pl. közoktatási, egészségügyi, gyermekvédelmi, társadalombiztosítási, családjogi, önkormányzati és a mindenkori költségvetési törvény) folyamatos összehangolása, különös tekintettel az általuk biztosított jogok és lehetőségek megvalósulására.

9.3. Együttműködés a lakókörzetben működő iskolákkal.

Az együttműködés célja az óvodából az iskolába való átmenet segítése, a szülők korrekt tájékoztatása a beiskolázás időszakában. A közös érdeken alapuló együttműködés az éves rendezvényterv összeállításával kerül szabályozásra.

A munkakapcsolat magában foglalja a két intézménytípus nevelési - oktatási koncepciójának kölcsönös megismerését, az iskolai tanórák és az óvodai foglalkozások, szakmai tanácskozások látogatásával.

Az együttműködés elvei

- Az óvoda az iskola határozott nyomására sem térhet el az óvodai nevelés céljától, feladataitól, módszereitől.
- Az első osztályt kezdő pedagógusok kapjanak lehetőséget arra, hogy megismerjék a nagycsoportosokat (személyesen), az óvodai nevelőmunka folyamatát, eredményeit, módszereit.
- Az óvónő adjon reális tájékoztatást a gyermek fejlődéséről, a várható alkalmazkodási, tanulási nehézségekről.
- A tanórán tett látogatás legyen motiváló a gyermekek számára az örömteli iskolába lépéshez, ismerkedjenek meg az iskola épületével, a taneszközökkel.
- Az első osztályos gyermekek beilleszkedéséről kapjanak visszajelzést az óvónők.

9.4. Együttműködés a szakmai szolgáltató intézményekkel

(Nevelési Tanácsadó, Képességvizsgáló Szakértői Bizottság, egészségügyi intézmények)

A munkakapcsolat célja időben felkészülni a deviáns magatartási formák, egészségügyi rendellenességek, tanulási zavarok előfordulására, korrekciójára.

Az együttműködés elvei

- A gyermekek szűrése elsősorban az óvodai környezetben történjen, az óvodai fejlesztő-pedagógus, logopédus, a csoport óvónői közreműködésével.
- A súlyosabb deviáns magatartás megelőzése, a problémás megnyilvánulások korai felismerésével, felzárkóztatással.
- A területen dolgozók (óvónők, logopédus, fejlesztő pedagógus, óvodai szociális gondozó) tapasztalatainak meghallgatása a szakvélemény kialakítását megelőzően.
- A gyermekekkel közvetlenül foglalkozó szakemberek tájékoztatása, kérdéseik megválaszolása. A gyermekek fejlettségi állapotával kapcsolatos vizsgálati eredményekről, a fejlesztés lehetséges módjairól a szülőknek nyújtott tájékoztatásnál is válják jellemzővé az együttműködő gondolkodás.

9.5. Együttműködés a Roma Kisebbségi Önkormányzatokkal

Az együttműködés célja a roma gyermekek szociális, nevelési és oktatási helyzetének javítása.

Az együttműködés elvei

- A kisebbségi önkormányzat segíti a roma gyermekek beóvodázását, szociális helyzetének javítását, pályázatokat támogat.
- Véleményt nyilvánít a roma gyermekeket érintő kérdésekben.
- A tanulást segítő formák között, a felzárkóztatás mellett a hagyományok megismerése és megismertetése is helyet kap az óvodai nevelésben nem az etnikumhoz tartozó gyermekekkel is.
- Évente kerüljön sor az intézkedési tervben foglaltak megvalósulásának értékelésére a szükséges korrekciók elvégzésére.

9.6. Együttműködés a városi Kulturális intézményekkel

(Babits Mihály Művelődési Központ és Gyermekek háza, Művészetek háza, Múzeum, Zeneműtár, Könyvtár, Babits ház)

Az együttműködés célja, hogy a kulturális intézmények látogatása életkornak megfelelő szinten legyen hatékony kiegészítője az ismeretszerzésnek, segítse a művészetek iránti fogékonyság kialakulását, a kultúrált viselkedési szokások elsajátítását.

Az együttműködés elvei

- Az előadások témája az óvodai foglalkozások anyagához kapcsolódjon.
- Az előadások időpontja az óvodai napirendbe illeszthető legyen.
- Az intézmény területi elhelyezkedés miatt az óvónő gondolja át a kulturális intézményekben tett látogatások idejét, rendszerességét.

9.7. Együttműködés a "Kadarka utcai óvodásokért" és a „Mérey Utcai Óvodásokért” alapítványokkal.

A szülői közösség kezdeményezésére és az általuk befizetett induló vagyonnal kezdte meg működését az alapítvány. Az alapítók közérdekű célja többek között

- Az óvoda tárgyi feltételeinek, a környezet esztétikájának javítása
- Belső gyermekpályázatok kiírása, támogatása
- Kulturális, sport, szakmai rendezvények megszervezésének támogatása

9.8. Együttműködés egyéb intézményekkel

(Idősek otthona, Szent István ház, I. Béla cserkészcsapat)

Az együttműködés célja az idős emberek iránti tisztelet, megbecsülés érzésének felébresztése, a kölcsönös segítségnyújtás, az örömet adni tudás képességének erősítése.

9.9. Együttműködés az Egészségesebb Óvodák Nemzeti Hálózatának egyesületével

Az együttműködés célja a Johan Béla népegészségügyi program megvalósítása, az egészségnevelést kiemelt feladatuknak tekintő óvodák szakmai megsegítése.

Az intézmény pedagógiai tevékenységének külső elismertetése érdekében a helyi nyilvánosság kapjon nagyobb betekintést az óvoda életébe.

9.10. Az óvoda marketing tevékenysége

Az marketing kommunikáció célja a partnerek folyamatos tájékoztatása, a partnerek és a potenciális partnerek bizalmának és támogatásának elnyerése és megtartása.

A marketing kommunikáció területei:

- Egyszerű, világos, érthető gondolatokat tartalmazó prospektusok
- Színes, pozitív hangulatot keltő, jól illusztrált röplapok
- Reklámok — programok és szolgáltatások reklámja
— az óvoda jó hírnévére, bizalom felkeltésére szolgáló reklámok
- Együttműködés a helyi sajtóval, rádióval, televízióval.
- Az összetartozás kifejezése szimbólum
- Egyéb kommunikációs eljárások
 - helyiségek hangulata
 - eligazodást segítő feliratok
 - nyílt napok
 - bemutatók
 - versenyek
 - filmek az óvodáról
 - helyiségek bérbeadása
 - szakmai továbbképzések.

9.11. Együttműködés a Vagyonkezelővel és a KT-Dinamic Kft-vel

Az együttműködés célja:

- Az intézmény költségvetésének megtervezése, a pénzfelhasználás nyomon követése és értékelése, hatékony pénzfelhasználás biztosítása
- Minőségi munkavégzés feltételeinek biztosítása
- Udvari és belső karbantartási munkák elvégzése
- Az épületek közötti szállítások elvégzése, levelezés lebonyolítása

9.12. Kapcsolattartás az óvodai közétkeztetés biztosításával közreműködő szolgáltatókkal (Hungast Kft., Szedres Iskolakonyha, Pálfi és Ament Kft.)

Az együttműködés célja:

A korszerű, minőségi és mennyiségi szempontból megfelelő életkor specifikus, az egyéni érzékenységet figyelembe vevő, egészséges, egész napos óvodai étkeztetés biztosítása.

Kapcsolattartás tartalma:

- A korszerű, az életkori sajátosságokhoz és az egyéni szükségletekhez igazodó napi háromszori óvodai táplálkozás biztosítása érdekében folyamatos konzultáció a szolgáltatókkal
- Az ételmegrendelés megküldése a szolgáltatók részére a napi étkezést igénybe vevő gyermekekről és az óvodában dolgozókról
- Az egészséges életmód szokásainak alakítása érdekében új ízek, tájjellegű élelmiszerek megismertetése a gyerekekkel
- Az étlapok nyilvánosságra hozatala, recept ajánlások útján a családok táplálkozási szokásainak alakítása
- A „nyitott kapuk” és a „kóstolgotó” rendezvényeink révén a korszerű óvodai étkeztetés bemutatásával pozitív hatást kívánunk gyakorolni a családok ízlésvilágára is
- A szülők étkezéssel kapcsolatos véleményének összegyűjtése és továbbítása a szolgáltatók felé

9.13. Kapcsolattartás a Kaposvári POK-kal

Az együttműködés célja:

Az intézmény oktatási- nevelési rendszerének fejlesztése, hatékonyság növelése, a jó gyakorlatok közzététele, a gyermekek, az óvodapedagógusok és a szülők kompetencia határainak kiszélesítése, az oktatáshálózatban való részvétel támogatása, adminisztrációs terhet enyhítése, az adatnyilvántartás egyszerűsítése.

Kapcsolattartás tartalma:

- Szakmai, tanfelügyeleti ellenőrzések lebonyolítása a tanév rendje szerint
- Pedagógusok minősítése
- Szakmapolitikában való részvétel
- Szakmai tanácsadás az intézmény által választott területen
- Pedagógiai programok ajánlása a Tavaszi és az Őszi Pedagógiai Napok keretében
- Elméleti és gyakorlati ismeretek bővítése
- A közalkalmazottak mentális egészségének támogatása
- A folyamatba ágyazott pedagógus továbbképzések, műhelyfoglalkozások szervezése
- A papír alapú adminisztráció kiváltása, az elektronikus úton történő adatgyűjtéssel és az adatok feldolgozásával
- A KIR-ben rögzített adatok automatikus szinkronizálása
- A normatíva-elszámoláshoz szükséges aktuális adatok rendelkezésére állásának megkönnyítésére

10. A fejlődés személyi és tárgyi feltételei

10.1. Gyermekközösség:

A csoportok létszámának meghatározásánál figyelembe kell venni a gyermekek életkorát, fejlettségi szintjét, testi és érzékszervi állapotát, a szakszolgáltató intézmények véleményét, a körzetben élő szülők kéréseit és a közoktatási törvény által szabályozott irányszámokat.

A létszámhatárok kialakításánál összhangot kell teremteni a gyermekek nevelhetősége és a gazdasági működtetés között.

Lényeges szempont, hogy a fogyatékos, magatartási zavaros, hátrányos helyzetű gyermekek, az óvodai csoportokban megközelítően azonos létszámban vegyenek részt a nevelésben.

10.2. Nevelőközösség

A nevelési célok, feladatok megvalósítása érdekében biztosítani kell a megfelelő számú és végzettségű szakembert.

A pedagógus továbbképzés perspektíváját úgy kell kialakítani, hogy lehetőség legyen speciális szakképesítések megszerzésére, melynek birtokában maguk az óvónők végezhetnék a különböző kiegészítő tevékenységeket. Így automatikusan megvalósulna az életkori sajátosságok figyelembevételét biztosító szakmai kontroll és a pedagógiai programba történő integráció.

A szakmai fejlődés lehetőségét a technikai személyzet részére is biztosítani kell.

További megerősítést igényel az óvónők és a dajkák együttműködése.

A tanulási-, viselkedési zavaros gyermekek megsegítése érdekében célszerű lenne folytatni logopédus, fejlesztő pedagógus, óvodai szociális munkás alkalmazását.

A roma kulturális nevelés biztosítása érdekében az érdekelt csoportokból legalább egy óvodapedagógus vegyen részt szakirányú továbbképzésben.

A nevelőközösség egységének megteremtése

Napjaink dinamikusan változó körülményei között csak az olyan szervezet tudja megőrizni versenyképességét, ahol az intézményben dolgozó szakemberek magukénak érzik, és minden erejükkel támogatják a szükséges változásokat. Fontos azoknak a körülményeknek a megteremtése, amelyek erősítik a munkatársak "változásbarát" szemléletét. A közös jövőkép megalkotása segíti az egyének vágyaiban és szándékaiban gyökerező egység kialakulását.

A fejlesztés vezérgondolatai

- Világos, lelkesítő közös célok meghatározása.
- Részvétel a döntésekben, jogok és felelősség összhangja.
- Bátorítás az alkotóerő kibontakozására, új megoldások kidolgozására.
- Kiváló minőség az intézmény minden tevékenységére érvényes normaként.

- Mozgásszabadság a munka elvégzésének módjában.
- Meleg, baráti, segítő légkör, a kudarc és tévedés szabadságának biztosítása.
- A minőségi munka megfelelő díjazása.
- A dolgozók személyes fejlődésének segítése.
- Az óvoda és a dolgozók külső elismertetése.
- Az intézményben dolgozók kiegészésének megelőzése.

10.3. Tárgyi feltételek

A program megvalósítása speciális eszközöket, plusz erőforrásokat nem igényel csak a meglévő eszközök tudatosabb, célszerűbb felhasználását.

A nevelési produktum létrejöttének feltétele az intézmény folyamatos és zavartalan működése.

A fenntartó önkormányzat az igényelt férőhelyek alapján, a közoktatással összefüggő normatív támogatást kiegészítve biztosítja a fenntartáshoz, működéshez, az Alapító Okiratban meghatározott alapellátási feladatok teljesítéséhez szükséges pénzeszközöket.

Az alapfunkciók minőségi teljesítése a gyermekek és a szülők, valamint a csoportok sajátos igényeinek kielégítése megköveteli az intézmény célirányosabb és takarékosabb gazdálkodását, szükségessé válik a belső tartalékok hatékonyabb felhasználása, ugyanakkor nem nélkülözhető az újabb külső anyagi erőforrások felkutatása és a működésbe való bekapcsolása sem.

Az intézményi gazdálkodásnak, a fenntartói többletráfordításnak köszönhetően a tagépületek műszaki állapota általában kielégítő. A helyiségek száma megfelel a megfogalmazott feladatok végrehajtásának. Az épületeknek és a helyiségek berendezésének meg kell felelnie a biztonsági és balesetvédelmi előírásoknak, ezért a keletkezett meghibásodások, karbantartási munkák anyagi vonzatáról folyamatosan tájékoztatni kell a fenntartót.

A nevelési feladatok végig viteléhez a gyermekek önálló tevékenységéhez biztosítani kell a mennyiségi és minőségi követelményeknek megfelelő eszközöket.

Törekedni kell arra, hogy az óvoda felszereltsége az előírt normának megfeleljen, ugyanakkor tekintettel kell lenni a normakövetésnél, hogy a csoportok sajátosságai által indokolt eltérések lehetségesek, sőt szükségszerűek.

Az 1996. évi CXXIV. sz. 1997. évi költségvetésről szóló törvény 8. sz. mellékletében meghatározott kiegészítő állami hozzájárulás felhasználása a kisebbségi irányelvek alapján történhet, a kisebbségi normatívát kizárólag az ott meghatározott célok megvalósításához szükséges költségek finanszírozására fordítjuk.

10.4. Finanszírozási szempontok

1. A program speciális eszközöket, plusz erőforrásokat nem igényel, csak a meglévő eszközök tudatosabb felhasználását, az elhasználdott eszközök folyamatos pótlását.

2. A tervezhetőség, a finanszírozás mértékének eldöntése érdekében az esetleges változások anyagi következményéről rendszeres tájékoztatást kell nyújtani a fenntartónak.

3. A felújítási, karbantartási munkálatokat fontossági sorrend alapján szükséges elvégezni.
4. Az intézmény épületeiben, csoportszobáiban, udvarán elhasználódott eszközök cseréjét folyamatosan biztosítani kell. (2. számú melléklet)
5. Az épületek és helyiségeinek, berendezési tárgyainak alapvetően meg kell felelnie a biztonsági és balesetvédelmi követelményeknek.
6. Az óvoda tárgyi környezete biztosítson megfelelő munkakörnyezetet az óvodapedagógusok, technikai dolgozók számára.
7. A működés költségeit célszerű megosztani a működésben érdekelttek között.
8. Az önkormányzati támogatást kiegészítő erőforrások felkutatása és felhasználása (alapítvány, pályázatok, külső támogatók).

11. A pedagógiai programmal kapcsolatos egyéb intézkedések

11.1. A pedagógiai program érvényességi ideje:

Az óvoda 2019. február 1. napjától szervezi meg nevelőmunkáját e pedagógiai program alapján.

A pedagógiai program a 2019. február 1. napjától érvényes, minden csoportra alkalmazni kell.

A pedagógiai program érvényességi ideje a hatályba lépéstől kezdődően visszavonásig tart.

11.2. A pedagógiai program értékelése, felülvizsgálata

A pedagógiai programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja az alábbiak szerint:

- a nevelők szakmai munkaközösségei minden nevelési év végén írásban értékelik a pedagógiai programban megfogalmazott általános célok megvalósítását,
- a gyermekek a követelményeket milyen szinten teljesítik.

Ennek értékelése és szükséges beavatkozások megvalósítása folyamatos.

11.3. Pedagógiai program módosítása

A pedagógiai program módosítására

- az óvodavezető,
- a nevelőtestület bármely tagja,
- az SZMK,
- az óvoda fenntartója tehet javaslatot.

A szülők a pedagógiai program módosítását közvetlenül az óvoda szülői képviselői útján javasolhatják.

A pedagógiai program módosítását a nevelőtestület 50 % + 1 fő szavazattal fogadja el és az, a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé.

A módosított pedagógiai programot, a jóváhagyást követő nevelési év szeptember 1. napjától kell bevezetni.

11.4. A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala

Az óvoda pedagógiai programja nyilvános, minden érdeklődő számára megtekinthető.

A pedagógiai program egy-egy példánya a következő személyeknél, intézményeknél tekinthető meg:

- az óvoda fenntartójánál,
- az óvoda irattárában,
- az óvoda nevelői szobájában,
- az óvodavezetőnél,
- az óvodavezető helyettesnél.

12. A pedagógiai program elfogadása

1./ A Szekszárdi 2. Számú Óvoda - Bölcsőde nevelőtestülete a 2019. én megtartott nevelőtestületi értekezleten a pedagógiai programot egyhangú szavazással elfogadta, s ezzel egy időben felkéri az óvodavezetőt, hogy az elfogadott programot a fenntartóhoz jóváhagyás céljából megküldje.

Szekszárd, 2019.....

Horváth Erika
intézményvezető

2./ A Szekszárdi 2. Számú Óvoda - Bölcsőde pedagógiai programját a szülői munkaközösség óvodai vezetősége a változtatásokkal kiegészítve a 2019. ülésen megismerte és jóváhagyásra javasolta.

Szekszárd, 2019.....

Szülői Munkaközösség Elnöke
Szekszárd

Szülői Munkaközösség Elnöke
Szedres

Szülői Munkaközösség Elnöke
Medina

Legfontosabb irodalmi művek jegyzéke

1. Bakonyiné Vince Ágnes - Szabadi Ilona:
Nagycsoportos óvodásaink. Egy eredményvizsgálat tapasztalatai Bp.1983.
2. Bábosik István: Jellemformálás és jellemfejlődés TK. Bp. 1987.
3. Csécsei Béla, Nagy Péter Tibor, Szebenyi Péter, Szemkő Judit:
Korszerű iskolavezetés
4. Dr. Kiss Tihamér: Az énkép kialakulása és fejlődése 1989.
5. Kósáné O. Vera: Személyiségfejlesztő játékok
6. Köznevelési Törvény MK. LXXIX. tv. 1993. és annak módosításai
7. Murányi M: Az értékorientációk fejlesztése TK. 1974.
8. Nagy Mária: A pedagógusok önállósága
9. Óvodai Nevelés Programja OPI. 1989.
10. Óvodai Nevelés Alapprogramja MKM. 1998.
11. Óvodai Nevelés Országos Programja 2009.
12. Porkolábné Dr. Balogh Katalin:Kudarccal az iskolában
13. Sugárné Kádár Júlia: Egy kommunikációs elvű integrált óvodai nevelés
javaslat vázlata
14. Cigány gyerekek etnikai kisebbségi nevelésének irányelvei
15. Fogyatékos gyerekek integrált nevelésének irányelvei
16. Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzatának Esélyegyenlőségi terve
17. Kistérségi Köznevelési Minőségpolitika

1. számú melléklet:

A program megvalósításához szükséges eszköz és anyagnorma

1. Játékfelszerelés

Az egyes korcsoportok játékfelszerelését úgy kell összeállítani, hogy azok lehetőséget nyújtsanak az adott életkorban domináló, valamint az egyéni sajátosságokból adódó játéktevékenységre. A különböző játékfajták a gyermek fejlődése folyamán egymással összefonódva alakulnak, ezért az óvoda minden csoportjában gondoskodni kell a különböző szintű játéktevékenységet segítő eszközökről.

A játékszerek méreteit és mennyiségét a csoport fejlettsége alapvetően befolyásolja.

A gyermekek igénye szerint a játékszereken túlmenően szükség van félkész játékokra, továbbá barkácsoláshoz szükséges eszközökre, anyagokra.

Az alábbi normatíva tartalmazza a különböző korú csoportokban szükséges játékszerek fajtáit és mennyiségét, amelyek az alkotó tevékenységhez nélkülözhetetlenek.

Szobai játékfelszerelés:

Gyakorló játék:

8 - 10 db.	húzható teherautó, személyautó
8 - 10 db.	húzható, rakodásra alkalmas fából készült jármű
1 - 2 db.	nagyméretű hintaló
1 - 5 db.	egymásra helyezhető pohár, bábú, korong, toronyépítő
1 - 2 db.	forma azonosító
1 - 2 db.	mozaik kirakó
1 - 2 db.	nagyméretű puzzle
5 - 6 db.	különböző méretű gyöngy + fűző
5 - 6 db.	fűzőlap + fűző
2 - 3 db.	egyszerű mechanikai játék a szereléshez

Szerepjáték:

Babakonyha és babaszoba a gyermekek méretének, fejlettségének megfelelő berendezéssel.

3-4 db	bevásárláshoz szükséges eszköz
1-2 készlet	takarító-játékszer
8-10 db.	különböző méretű baba az évszaknak megfelelően változó babaruhákkal
2 db	telefon
1 készlet	közlekedési játékeszköz életkor szerint
1 készlet	fodrászos játékeszköz, bővítve életkornak megfelelően bővítve

Konstrukciós játékok:

1 készlet	fa építő
2-3 készlet	építő elem fából és műanyagból
2-3 készlet	közepes méretű építő elem fából és műanyagból
2-3 készlet	nagyméretű építő elem fából és műanyagból
2-3 doboz	Dyscovery fejlesztő játék

Szabályjáték

2-3 doboz	lottó - játék
2-3 doboz	Dominó
2- 3 doboz	egyszerű szabályt tartalmazó társasjáték
2-3 doboz	Ravensburger társasjáték
1 sorozat	Klipp - klopp játék
1 sorozat	Bandolino fűzős játék

Dramatizálás, bábozás:

1 db	asztali vagy álló paraván
8-10 db.	fakanál báb
8-10 db.	zsák báb
8-10 db.	kesztyű báb
1 készlet	jelmez (sapkák, kendők, szalagok, kötények, fejdíszek stb.)

Barkácsolás

1 db.	polc és asztal
5-6 db.	csavarhúzó
5-6 db.	kalapács
10-15 db.	tompa végű olló, varrótű
5-6 db.	fogó, szegek, cérnák, ragasztó, papírok, textíliák, huzalok, zsinór, drót, hurkapálca, parafa dugó, száraz termékek, dobozok, színes fonalak, rafia, hánacs, színes kivarró gyöngy stb.
1 db.	ragasztópisztoly
1-3 db.	fűrész
2 db.	papírvágó kés
4-5 db.	szövőkeret
1-2 db.	kisméretű satu

Udvari játékfelszerelés

1-1 db.	csoportonként 10 - 15 gyereket befogadó homokozó baház + bútorzat
1	pancsoló medence, zuhanyozó
1	versenyjáték pálya
2-3 db	fából készült állatfigura
5-6 db	kombinál fából készült mászóka
5 - 6 db	nagyméretű közlekedési eszköz, kresz táblák, úttest
30 - 40 db.	játékvödör
30 - 40 db.	sütőlapát, szita
30 - 40 db.	homokformázó
8 - 10 db.	talicska
8 - 10 db.	seprű
8 - 10 db.	lombseprű
8 - 10 db.	hólapát
10 - 15 db	labda
10 - 15 db	ugrálókötél
8 - 10 db	szánkó

2. Munkaeszközök (gyermekcsoportonként)

Étkezés

25-30 db.	mélytányér
25-30 db	lapostányér
25-30 db	kistányér
25-30 db	gyermekcsésze
25-30 db	üvegpohár
25-30 db.	kanál, villa, kés
6 db	kisméretű merítő kanál
6 db	kisméretű tál
1 db	lefedhető kínáló tál
6 db	kisméretű kancsó
6 db	tálca
6 db	kenyérkosár
6 db	szalvétatartó
12 db	terítő

Öltözködés

25	30 db fogas, öltözőpad
25	0 db ruhazsák
3	4 db ruhakefe
3	4 db cipőkefe

Tisztálkodás

50-60 db	törölköző
1 db	fésűtartó
3 db	mosdó, szappantartó, körömkefe
3 db	WC csésze, papírtartó
25-30 db	fogkefe, pohár
25-30 db	fésű
3 db.	tükör

Közösségért végzett munkaeszközök:

3-4 db	seprő
3-4 db	szemétlapát
4-5 db	porrongy
2-3 db	felmosóruha
1-2 db	locsolókanna
2-3 db	lombseprű
2-3 db	kétfüles vesszőkosár
2-3 db	hólapát
10-12 db	ásó, kapa, gereblye (gyermek)
1 db	felnőtt ásó, kapa, gereblye

3. Nevelési területekhez kapcsolódó eszközök

Testi nevelés:

A legszükségesebb felszerelési tárgyak valamennyi épületben rendelkezésre állnak, az eszközök listáját korcsoportonként 2 - 3 tárggyal kell bővíteni.

A testnevelési foglalkozások az épületekben kialakított tornaszobában és az udvarán váltakozva szerveződnek, ezért az udvari famászókákat úgy kell kialakítani, hogy egyben tornaeszközként is funkcionáljanak.

Az elhasználódott, balesetveszélyes szerek folyamatos pótlásáról gondoskodni kell.

Tornaszerek:

8 db	óvodai szőnyeg
4 db	kétrészes ugrószekrény
6 db	óvodai pad
4 db	bordásfal
1-1	Tini - kondi csoportonként
1	Wesco eszközkészlet

Tornaeszközök:

100 db	labda	
8 db	focilabda	
8 db	kosárlabda	
1-1 db	egyensúlyozó	deszka
		golyó
		kötél,
		labda,
		lépegető golyó
100 db	kéziszer	szalag,
		zászló,
		tornabot,
		karika,
		buzogány

Környező valóság megismerése

A gyermekek valóság ismeretének fejlesztése az őket körülvevő, illetve az általuk megközelíthető természeti és társadalmi környezetükben fellelhető tárgyak, jelenségek sokoldalú érzékelésével lehetséges. A foglalkozási anyag azonban olyan tárgyakra, jelenségekre is kiterjed, melyeknek közvetlen megtapasztalására óvodai környezetben nincs lehetőség, ezért a gyermeknek a megismeréshez mesterséges szemléltető eszközökre is szükség van.

A környező valóság megismeréséhez biztosítani kell:

1. A hozzáférhető természeti és társadalmi jelenségek közvetlen megfigyelésének lehetőségét.

A helyszíni megfigyelések levezetéséhez szükséges közlekedési eszközök, viteldíját, belépődíjakat, kirándulások költségeit.

Az egyes foglalkozásokon felhasználandó gyümölcsök, zöldségek stb. árát. A környező valóság megismerésére neveléshez egységes eszköznormát nem állapítunk meg, mivel az ilyen szemléltetés költségeit, lehetőségeit nagymértékben befolyásolja az épületek környezeti adottsága, a szülők anyagi helyzete.

Az intézmény éves költségvetésének összeállításánál célszerű számításba venni a csoportok szükségletének, helyi sajátosságainak, a szülők által nyújtott támogatás mértékének megfelelő előirányzott pénzüsségeket

2. Azokat az eszközöket, berendezési tárgyakat, amelyekre minden csoportnak szüksége van, elegendő épületenként egy példányban beszerezni

A szemléltetés eszközei:

1 db	video
1 db	színes TV.
5-6 db	video kazetta
1 sorozat	Világunk hangjai műsoros kazetta
1 db	diktafon
1 sorozat	edény a sütéshez - főzéshez

Az **irodalmi nevelés** színességének, változatosságának alapfeltétele. hogy az óvodapedagógus gazdag irodalmi anyagból válogathassa a csoportjának legmegfelelőbb irodalmi alkotásokat. Az óvoda könyvtárának lehetőséget kell nyújtania az igényes válogatásra és ezért korcsoportonként legalább 20 - 30 kötetet kell tartalmaznia a legjobb gyermekirodalmi alkotásokból.

Versek, mondókák

Füzesi Zsuzsa: Mondókáskönyv I. II. III.

Tóthné Pánya Marianna: Tente baba, tente (mondókák)

Gáspár János: Kerekecske, dombocska (mesék, versek, mondókák)

Nyakasné Túri Klára: Ákom, bákóm, berkenye (népi mondókák, versek)

Aszódi - Tóthfalusi: Óvodások verseskönyve

Cinege, cinege, kismadár

Faragó József - Fábrián Imre. Bihari gyermekmondókák

Gágyor József: Szól a rigó kiskorában (népi mondókák)

Magyar népi mondóka gyűjtemény

Hóc, hóc, katona (bölcsődések verseskönyve)

Forrai Katalin: Jár a baba, jár (bölcsődések daloskönyve)

Cini - cini muzsika (óvodások verseskönyve)

Minden napra egy vers

Osvát Erzsébet: Dúdoló (verseskönyv)

Ünnepsoroló

Sarkadi Sándor versei
Weöres Sándor versei
Zelk Zoltán versei
Fecskeköszöntő (külföldi gyermekversek)
Óvodások könyve
Gyermekirodalmi szöveggyűjtemény
Esztergályos Jenő: Magyar ünnepek
Szó, fon, nem takács. Mi az? (találós kérdések)
Csanádi Imre versei

Mesék

Első meséskönyvem
Második meséskönyvem
Icinke - picinke (népmesék óvodásoknak)
Kisgyermek nagy mesekönyve
Minden napra egy mese
Móricz Zsigmond: Állatmesék
Hetedhétország (50 magyar népmese)
Illyés Gyula: Hetvenhét magyar népmese
Benedek Elek: Vitéz szabólegények
Benedek Elek: Többsincs királyfi
Benedek Elek: Világszép nádszálkisasszony
Móra Ferenc: Mesék
Grimm legszebb meséi
Milne: Micimackó
Vázsonyi Endre: Rémusz bácsi meséi
Varga Katalin: Gögös Gúnár Gedeon
Varga Katalin: Mosó Masa Mosodája
Andersen mesék
Marék Veronika: Kipp - kopp mesék
Kormos István: Mesék Vackorról
Viera Janusova: Hetedhét ország meséi
Kis Éva: Tavasz van, gyönyörű
Mesélj nekem! (szöveggyűjtemény)
Óvodai nevelés játékkal, mesével: Tavasz, Nyár, Ősz, Tél
Rónay György: Mondd, szereted az állatokat?

Cigány irodalom

Témakörök

Ajánlott korcsoport

1. / A cigányság eredete:

A cigány nép eredetmondája	középső - nagycsoport
A cigány nép arcszínének eredete	"

2. / Cigány mondókák:

Utca, utca...	kiscsoport
Jó Mikulás...	"
Elment apád...	"

3./ Cigány népköltészet:

Sátrunk oldalába	kiscsoport
Szél fúj	"

4./ Cigány költők versei:

Család: Romka Demeter: ÉnekeljeteK cigányok	nagycsoport
Laska Maush: Cigány bölcsődal	"
Vajta Fábián: Aludj fiacskám	"
Kazsai Ervin: Mikor még kisiú voltam	"
Fazekas Mária: Testvéreim	"
Állatok: Laska Maush: A barátom	nagycsoport
Vajta Fábián: A kiscsikó	"
Ünnepek: Andro Labstly: Karácsony	"
Kazsai Ervin: Húsvét	kis- középső- nagycsoport

5./ Cigány népmesék:

Mióta hazudik a cigány	középső- nagycsoport
Kád alatt a szép lány	nagycsoport
Cigány a pokolban	"
A zsidó meg a lakat	"

Az **ének - zenei nevelés** tárgyi eszközeit három csoportra bontottuk:

1. A zenei élménynyújtás eszközei (az óvónő dallamjátászó hangszerei)
2. A gyermekek ütőhangszerei
3. Énekelve, hangszerrel előadott zenei élménynyújtást kiegészítő, mértékletesen alkalmazott gépi zene

A szükséges felszerelés óvodánként:

1 db	kisméretű ütőhangszer készlet
1 db	kisméretű népi hangszerekből álló készlet (csörgődob, köcsögduda, láncosbot stb.)
4 - 5 db	furulya
2 - 4 db	magnetofon
8 - 10 db	kazetta
8 - 10 db	műsoros kazetta

Vizuális nevelés

Természeténél fogva ez a terület anyag és eszközigényes. A művészeti nevelés eredményessége érdekében könnyen kezelhető rajz, festő és mintázási eszközöket, jól megmunkálható anyagokat kell a gyermekek rendelkezésére bocsátani.

Az ábrázolás a gyermekben napi tevékenysége során jelen van, ezért a minőségi követelmények mellett fontos a beszerezendő mennyiség meghatározása is.

A beszerzési költség kiszámításánál figyelembe kell venni a csoport létszámát, életkorát, fejlettségét, az eszközök elhasználódásának idejét.

Szükséges eszközök csoportonként:

1 db	iskolai rajztábla
1 doboz	színes és fehér táblakréta, rajzszeg
10-15 ív	csoomagoló papír
2-2 ív	különböző színes dekorációs papír
1-1 m	színes öntapadós tapéta
1 csomag	tapéta ragasztó
25 doboz	színes ceruza
25 doboz	filctoll
25 doboz	zsírkréta
6 x 250 gr	tempera festék
25 db	ecset (4-es, 6-os, 8-as vastagságú)
5-6 doboz	plasztilin gyurma
5 kg	liszt
3 kg	só
40-50 db	hurkapálca
2-3 csomag	fogvájó
25 db	színes papír csomag

1-1 ív		selyempapír
1-1 motring		fonal
25 db		tompa olló
2-2 ív		dekorációs karton
5-10 tubus		ragasztó
2 flakon		színtelen lakk
25-30 db		varrótű
25-30 db		grafit ceruza
25-30 db		ceruza fogó

|

3. Sz. melléklet

1. A helyiségek megnevezése	Eszközjegyzék szerinti mennyiség				Hiányzik/ pótlást igényel (db)	Hiányzó mennyiség értéke (Ft)
	Mérey 1 2 3 4	Kadarka 1 2 3	Medina	Szedres 1 2 3		
1. Csoportszoba	++++	+++	+	+++		
2. Egyéni fejlesztő szoba logopédiai szoba	+	+	+	+		
3. Szertár	+	+	+	+		
4. Óvodavezetői szoba	+	-	-	+		
5. Óvodavezető helyettesi szoba	-	-	-	-		
6. Gazdasági vezetői iroda	-	-	-	-		
7. Könyvtárszoba (óvónői szobával együtt)	+	+	+	+		
8. Nevelőtestületi szoba	+	+	+	+		
9. Orvosi szoba (elkülönítővel közös)	-	-	+	+		
10. Gyermeköltöző	++++	+++	+	+++		
11. Gyermekmosdó	++++	+++	+	+++		
12. Tornaterem, tornaszoba, sportszer-tár	+	+	+	+		
13. Felnőtt öltöző, mosdó, zuhanyzó, WC	+	+	+	+		
14. Általános raktár	-	-	+	+		
15. Karbantartói műhely	-	-	-	-		
16. Játszóudvar	+	+	+	+		
17. Bejáratok, közle-	+	+	+	+		

kedők lépcsők						
18. „Kreatív műhely”	+	-	-	-		
19. AYRES terápiás szoba	+	+	-	-		

Eszközök megnevezése	Eszközjegyzék szerinti mennyiség				Hiányzik/ pótlást igényel (db)	Hiányzó mennyiség értéke (Ft)
	Mérey 1 2 3 4	Kadarka 1 2 3	Medina	Szedres 1 2 3		
2.1. Csoportszoba						2.275.000,-
Óvodai fektető	++++	+++	+	+		600.000,- (Mérey)
gyermekszék	++++	+++	+	+		175.000,- (Mérey)
Ágytároló szekrény	----	+++	+	+++		1.400.000,- (Mérey)
Gyermekasztal	++++	+++	+	+		
Fényvédő függöny	++++	+++	+	+++		
Szőnyeg	+---	+++	+	+++	Mérey 2-es csoport	100.000,-
Játéktartó szekrény és polc	++++	+++	+	+++		
Élősarok állvány	++++	+++	+	+++		
Óvodapedagógus asztal (1db/csoport)	++++	+++	+	+++		
Óvodapedagógus szék (2db/csoport)	++++	+++	+	+++		
Eszköz előkészítő asztal	++++	+++	+	+++		
Evőeszköz tároló szekrény	++++	+++	+	+		
Szeméttartó	++++	+++	+	+++		

Eszközök megnevezése	Eszközjegyzék szerinti mennyiség				Hiányzik/ pótlást igényel (db)	Hiányzó mennyiség értéke (Ft)
	Mérey 1 2 3 4	Kadarka 1 2 3	Medina	Szedres 1 2 3		
2.2. Tornaszoba						270.000.-
Tornapad (2db/szoba)	+	+	+	+		
Tornaszőnyeg (1db/szoba)	+	+	+	+		
Bordásfal (2db/szoba)	+	+	-	+		
Többfunkciós mászókészlet	+	+	-	+		120.000.- medinai tornaterem felszerelése
Egyéni fejlesztés eszközei	+	+	+	+		
Kéziszerek						150.000.-
Körkötél	+	+	-	+		(Medina)
Focilabda	+	+	+	+		
Kosárlabda	+	+	+	+		
Karika	+	+	-	+		
Váltóbot	+	+	-	+		
Zászló	+	-	-	+		
Buzogány	-	-	-	+		
labda	+	+	-	+		

Eszközök megnevezése	Eszközjegyzék szerinti mennyiség				Hiányzik/ pótlást igényel (db)	Hiányzó mennyiség értéke (Ft)
	Mérey 1 2 3 4	Kadarka 1 2 3	Medina	Szedres 1 2 3		
2.3. Gyermeöltöző						0.-
Öltözőpad/fő	++++	+++	+	+++		

Eszközök megnevezése	Eszközjegyzék szerinti mennyiség				Hiányzik/ pótlást igényel (db)	Hiányzó mennyiség értéke (Ft)
	Mérey 1 2 3 4	Kadarka 1 2 3	Medina	Szedres 1 2 3		
2.4. Gyerme mosdó						0.-
Törölközőtartó	++++	+++	+	+++		
Tükör	++++	+++	+	+++		
Rekeszes fogmosó pohártartó (tartó/fő)	++ ++	+++	+	+++		
Fésűk (db/fő)	++++	+++	+	+++		
Körömkefe (3db/fő)	++++	+++	+	+++		
Hőmérő	++++	+++	+	+++		
Ruhakefe (db/csoport)	++++	+++	+	+++		
Mosdó (3db/csoport)	++++	+++	+	+++		
WC (3db/csoport)	++++	+++	+	+++		

Eszközök megnevezése	Eszközjegyzék szerinti mennyiség				Hiányzik/ pótlást igényel (db)	Hiányzó mennyiség értéke (Ft)
	Mérey 1 2 3 4	Kadarka 1 2 3	Medina	Szedres 1 2 3		
2.5. UDVAR						1.215.000,-
Kerti asztal (db/csoport)	+	+	+	-		
Kerti pad (2db/csoport)	+	+	+	-		
Babaház	+	+	-	+		
Homokozó	+	+	+	-	1 Szedres	60.000,-
Mászóka	+	+	+	-	3 Szedres	600.000,-
Libikóka	+	+	+	-		120.000,-
Függeszkező	+	+	+	+		
Udvari fogas	-	-	-	-		
Közlekedési eszkö- zök	3	-	-	-	25	250.000,-
Homokozó játékok (db/év)	50	50	15	45	195	150.000,-
Kerti zuhany	+	+	-	-	2	35.000,-
Komposztáló faláda	-	3	-	-		

Eszközök megnevezése	Eszközjegyzék szerinti mennyiség				Hiányzik/ pótlást igényel (db)	Hiányzó mennyiség értéke (Ft)
	Mérey 1 2 3 4	Kadarka 1 2 3	Medina	Szedres 1 2 3		
2.6. Könyvtár						0.-
Könyv (500db/épület)	+	+	+	+		

Eszközök megnevezése	Eszközjegyzék szerinti mennyiség				Hiányzik/ pótlást igényel (db)	Hiányzó mennyiség értéke (Ft)
	Mérey 1 2 3 4	Kadarka 1 2 3	Medina	Szedres 1 2 3		
2.7. Logopédiai szoba						0.-
Tükör (1db/szoba)	+	+	-	+		
Asztal (1db/szoba)	+	+	-	+		
Szék (2db/szoba)	+	+	-	+		
Szőnyeg (1db/szoba)	+	+	-	-		
Felnőtt szék (1db/szoba)	+	+	-	+		
A fogyatékos típusának megfelelő eszközök	+	+	+	+	Elhasználódott eszközök pótlása	Szakszolgálati keret terhére

Eszközök megnevezése	Eszközjegyzék szerinti mennyiség				Hiányzik/ pótlást igényel (db)	Hiányzó mennyiség értéke (Ft)
	Mérey 1 2 3 4	Kadarka 1 2 3	Medina	Szedres 1 2 3		
2.8. Óvodavezetői szoba						0.-
Íróasztal (1db)	+	-	-	+		
Szék (1db)	+	-	-	+		
Tárgyalószék (2db)	+	-	-	+		
Íróasztal (1db)	+	-	-	+		
Könyvszekrény (1db)	+	-	-	+		
Telefon (1db)	+	-	-	+		

Eszközök megnevezése	Eszközjegyzék szerinti mennyiség				Hiányzik/ pótlást igényel (db)	Hiányzó mennyiség értéke (Ft)
	Mérey 1 2 3 4	Kadarka 1 2 3	Medina	Szedres 1 2 3		
2.9. Gazdasági iroda						50.000.-
Asztal (1db)	+	+	+	+		
Szék	+	+	+	+		
Iratszekrény	+	+	+	+		
Telefon	+	+	+	+		
Írógépasztal	+	+	+	+		
Számítógép asztal	+	+	+	+		
Fax	+	+	+	+		
Számítógép	+	+	+	+	Programok korszerűsíté- se	50.000.- (Mérey)
Nyomtató	+	+	+	+		
Lemezszekrény	+	-	-	-		

Eszközök megnevezése	Eszközjegyzék szerinti mennyiség				Hiányzik/ pótlást igényel (db)	Hiányzó mennyiség értéke (Ft)
	Mérey 1 2 3 4	Kadarka 1 2 3	Medina	Szedres 1 2 3		
2.11. Nevelőtestü- leti szoba						0.-
- fiókos asz- tal/pedagógus	+	+	-	2		
- szék/pedagógus	+	+	-	+		
- könyvszekrény	+	+	-	+		
- számítógép	++++	+++	+	+++		
- tükör	+	+	-	+		
- mosdókagyló	+	-	-	+		

Eszközök megnevezése	Eszközjegyzék szerinti mennyiség				Hiányzik/ pótlást igényel (db)	Hiányzó mennyiség értéke (Ft)
	Mérey 1 2 3 4	Kadarka 1 2 3	Medina	Szedres 1 2 3		
2.12. Nevelőmun- kát segítő eszközök						
- videó (1db/óvoda)	+	+	+	+		
- televízió (1db/óvoda)	+	+	+	+		
- magnetofon (1db/3csop)	+	+	+	+		
- hangszerkészlet (1db/óvoda)	+	+	+	+		
- erősítő, keverő, mikrofon	+	-	-	-		
- hangszerek	+	+	+	+		
- vetítő	+	+	+	-		
- projektor	+	-	-	-		
- vetítő vászon	+	+	-	-		
- videó kazetta	+	+	+	+		
- írásvetítő	+	-	-	-		
- hangkazetta	+	+	+	+		

Eszközök megnevezése	Eszközjegyzék szerinti mennyiség				Hiányzik/ pótlást igényel (db)	Hiányzó mennyiség értéke (Ft)
	Mérey 1 2 3 4	Kadarka 1 2 3	Medina	Szedres 1 2 3		
2.13. Játékok és játékeszközök						1.600.000,-
Mozgásos, szerep, építő, konstrukciós játékok, dramatizá- lás, barkácsolás, a csoport létszám 30%-ának megfelelő	+	+	+	+	30 e Ft/év/csop ort a fo- lyamatos pótlásra	1.600.000,-

Eszközök megnevezése	Eszközjegyzék szerinti mennyiség				Hiányzik/ pótlást igényel (db)	Hiányzó mennyiség értéke (Ft)
	Mérey 1 2 3 4	Kadarka 1 2 3	Medina	Szedres 1 2 3		
2.15. Ayres terápia- ás szoba teljes be- rendezéssel + moz- gásfejlesztő eszkö- zök	*					
Eszközök	+	+	-	-		*

Eszközök megnevezése	Eszközjegyzék szerinti mennyiség				Hiányzik/ pótlást igényel (db)	Hiányzó mennyiség értéke (Ft)
	Mérey 1 2 3 4	Kadarka 1 2 3	Medina	Szedres 1 2 3		
2.16. Kreatív szoba						
Varrógép	+	+	-	-		*
Kosztümök a színját- száshoz	+	+	-	+		*
Bábok a felnőtt báb- csoport bábdarabjai- hoz	+	+	-	-		*

Eszközök megnevezése	Eszközjegyzék szerinti mennyiség				Hiányzik/ pótlást igényel (db)	Hiányzó mennyiség értéke (Ft)
	Mérey 1 2 3 4	Kadarka 1 2 3	Medina	Szedres 1 2 3		
2.18. A felnőttek munkájához szükséges eszközök						0.-
Mosógép	+	+	+	+		
Centrifuga	+	-	-	-		
Vasaló	+	+	+	+		
Vasalóállvány	+	+	+	+		
Szárítóállvány	+	+	+	+		
Hűtőgép	+	+	+	+		
Porszívó	+	+	+	+		
Szennyes ruha tároló	+	+	+	+		
Mosott ruha tároló	+	+	+	+		

Eszközök megnevezése	Eszközjegyzék szerinti mennyiség				Hiányzik/ pótlást igényel (db)	Hiányzó mennyiség értéke (Ft)
	Mérey 1 2 3 4	Kadarka 1 2 3	Medina	Szedres 1 2 3		
2.19. Munkavédelmi eszközök						394.000.-
mentőláda	+	+	+	+	folyamatos pótlás	25.000.-/év
gyógyszeres szek- rény	+	+	+	+	folyamatos pótlás	
védőruha (munkavéd.tv.)	+	+	+	+	folyamatos pótlás	6.000.- Ft/fő/év
tűzoltó készülék (tűzvédelmi szabá- lyok szerinti mennyi- ség)	+	+	+	+		

SZEKSZÁRD	3.525.333.-
MEDINA	893.333.-
SZEDRES	1.415.333.-
MINDÖSSZESEN	5.863.999.-